

Acta MUP

Právní ochrana duševního vlastnictví

Ústav právní ochrany průmyslového vlastnictví MUP

Acta MUP – Právní ochrana duševního vlastnictví

Vydavatel

Metropolitní univerzita Praha, o.p.s.
Dubečská 900/10, 100 31 Praha 10-Strašnice

Redakční rada

prof. JUDr. Martin Boháček, CSc.
Ing. Karel Čada, prom. práv., Ph.D.
JUDr. Jan Hák, Ph.D.
doc. JUDr. Vladimír Pítra
prof. JUDr. Peter Vojčík, CSc.
JUDr. Radka MacGregor Pelikánová, Ph.D., LL.M., MBA

Odborný editor

prof. Ing. Ladislav Jakl, CSc.

Odborné recenze

doc. JUDr. Vladimír Pítra
Ing. Václav Jansa

Redaktor

Mgr. Karel Špindler (spindler@mup.cz), tel.: 724 137 667

Nakladatelský editor

Mgr. Stanislava Zahálková (zahalkova@mup.cz), tel.: 725 780 598

Tisk

Powerprint, Brandejsovo náměstí 1219, 160 00 Praha 6

Grafické zpracování

Cyril Vochozka, DiS.

Povoleno MK ČR pod č. E 19 472

ISSN 1804-6932

Pokyny pro autory příspěvků:

Příspěvky odevzdávat pouze ve WORDU!

- Typ písma základního textu: Times New Roman, vel. 10
- typ písma poznámek pod čarou: Times New Roman, vel. 8
- zvýraznění: **tučné písmo**, *kurzíva*
- klávesa „Enter“: pouze na konci odstavce
- řádkování: podle potřeb autora, zpravidla 1
- odstavce, titulky, podtitulky apod.: psát od levého okraje (graficky neupravovat, necentrovat)
- psaní nadpisů: pokud to není bezpodmínečně nutné, nepsat celé verzálkami
- psaní paragrafů: před číslem paragrafu je mezerka (§ 64)
- psaní zákonů: důsledně vypisovat názvy a celá čísla zákonů (zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů)
- citace literatury (v poznámce pod čarou): podle normy ČSN ISO 690

Odevzdávání příspěvků: e-mailem na adresu spindler@mup.cz, osobně po telefonické dohodě (724 137 667) na USB Flash disku

Délka příspěvku: max. 100 000 znaků

Datum odevzdání (do č. 2/2013): 30. 9. 2013

OBSAH

Ing. Eva Schneiderová

Mezinárodní spolupráce – základ pro harmonizaci patentového práva 4

Mgr. Hana Churáčková

Vstup Chorvatska do Evropské unie 20

Prof. Doris Estelle Long

**Resolving Trademark Duality in the Twenty-first Century:
Making Trademarks Internet-ready** 31

Mgr. Jarmila Císařová

Rozpor s dobrými mravy nejen hospodářské soutěže 43

Mgr. Matěj Machů

Malajsie – zhodnocení vývoje duševněprávní ochrany v letech 2010 až 2012 50

JUDr. Radka MacGregor Pelikánová, Ph.D., LL.M., MBA

Koncepty z oblasti duševního vlastnictví coby inspirace pro evropskou integraci? 54

JUDr. Zdeňka Beranová

Aplikace autorského zákona na výuku na vysokých školách 64

Mgr. Ing. Stanislav Babický

Pojem region 71

Mezinárodní spolupráce – základ pro harmonizaci patentového práva

Úvod

Patentové právo zahrnuje soubor právních norem, které upravují společenské vztahy ohledně vynálezů. Jejich součástí je jak stanovení hmotněprávních podmínek pro udělení patentu, tak řešení procesněprávních otázek. Charakteristickým znakem právní ochrany je její *teritoriální povaha*. Různost požadavků, které je třeba pro získání patentové ochrany v jednotlivých zemích splnit, je v kontrastu s mezinárodním obchodem, dostupností informací a vývojem technologií, které vytvářely a vytvářejí tlak na uzavření mezinárodních dohod i v oblasti průmyslových práv, mezi které patentové právo patří.

Jiným aspektem ekonomické globalizace a zvýšení významu průmyslového vlastnictví v posledních letech je nárůst celkového počtu patentových přihlášek, což se samozřejmě odráží ve zvýšení počtu prováděných rešerší a průzkumů v patentových úřadech. S tím se také zvyšuje počet duplicitních patentových přihlášek, tedy přihlášek podaných na stejný vynález u různých úřadů. Pro řešení této situace byla navržena řada projektů, založených na sdílení práce, tedy sdílení výsledku rešerše a průzkumu již provedených jiným patentovým úřadem na světě, projektů spolupráce.

V úvodu této statě chci zmínit dvě základní mezinárodní smlouvy týkající se zvoleného tématu – spolupráce a průmyslověprávní ochrany. *Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví* z roku 1883 je první mezinárodní harmonizační smlouvou. *Smlouva o patentové spolupráci* z roku 1970 má zásadní význam pro současné aktivity na poli spolupráce mezi úřady a podpory patentového systému; konec konců termín „*spolupráce*“ má v názvu. Díky uzavření této mezinárodní smlouvy byl založen systém mezinárodní ochrany vynálezů, který nejen výrazně usnadnil získání ochrany vynálezů ve více zemích, ale současně nastartoval spolupráci mezi státy v této oblasti a v neposlední řadě pak nepřímo přiměl řadu států k postupné harmonizaci svých národních patentových systémů. Řada projektů spolupráce, o nichž bude dále zmínka, vychází z průběhu řízení probíhajícího podle Smlouvy o patentové spolupráci.

Ve svém příspěvku se zaměřím na mezinárodní spolupráci ve smyslu spolupráce mezi národními patentovými úřady (např. projekt Patent Prosecution Highway), regionálními patentovými úřady a Světovou organizací duševního vlastnictví, jejíž aktivity směřují k šíření informací a znalostí, zvyšování dostupnosti průmyslových práv, a je zaměřena, souhrnně řečeno, na celosvětovou podporu patentového systému. Je tedy zjevné, že i harmonizační aktivity v oblasti průmyslově právní ochrany jsou směřovány do této mezinárodní organizace. Část příspěvku bude věnována harmonizačním snahám v oblasti Evropského regionu. V rámci harmonizace patentového práva nelze opomenout významné změny v legislativě USA.

1 Ing. Eva Schneiderová, Úřad průmyslového vlastnictví, je doktorandkou MUP.

Z hlediska časového rozpětí se soustředím na vyhodnocení vývoje v této oblasti v posledních přibližně deseti letech.

Jedním z cílů tohoto článku je ukázat, že patentový systém není strnulým právním systémem s neměnnými normami, ale naopak, stále se vyvíjí a reaguje, i když s určitou časovou prodlevou, na změny ve společnosti, na vědecký pokrok. Ochrana (a prosazování) všech práv duševního vlastnictví má směřovat k podpoře technologických inovací a rozšiřování technologií, k využívání technologických znalostí; a naopak, vzájemná spolupráce vede ke sblížení právních norem států.

1. Právní rámec

Právní rámec, ve kterém se budeme při diskusi o spolupráci pohybovat, je dán především čtyřmi mezinárodními smlouvami, vztahujícími se k průmyslovému vlastnictví. Kromě již zmíněné Pařížské úmluvy na ochranu průmyslového vlastnictví a Smlouvy o patentové spolupráci je třeba uvést Dohodu o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví z roku 1994 a Smlouvu o patentovém právu z roku 2000.

Jednotlivé smlouvy pouze stručně přiblížím; každé by bylo možné věnovat obsáhlou samostatnou kapitolu.

Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví, dále PUÚ², je první mezinárodní harmonizační smlouvou. I když lze vztahy související s vytvářením nových technických řešení vysledovat hluboko v historii³, až tato mezinárodní smlouva z roku 1883 poskytla základní definice a souhrnná pravidla týkající se průmyslové právní ochrany. PUÚ upravuje a definuje řadu základních institutů, které jsou v oblasti průmyslového vlastnictví stále platné; s ohledem na téma tohoto příspěvku zmíním pouze některé, a to: poskytování práva na principu reciprocity (vzájemnosti), tj. cizí státní příslušníci jsou postaveni ve všem na roveň příslušníkům domácím; smlouva definuje unijní prioritu, stanovuje nezávislost patentů udělených v jednotlivých zemích, uvádí právo vynálezce být uveden v patentu.

Smlouva o patentové spolupráci, dále PCT⁴, má ve své preambuli uvedeny důvody, pro které vznikla; mezi nimi je: *„...příspěť pokroku vědy a techniky, zdokonalit právní ochranu vynálezů, zjednodušit a zhospodárnit získávání ochrany na vynálezy, kde se usiluje o ochranu ve větším počtu zemí, usnadnit a urychlit přístup veřejnosti k technickým informacím obsaženým v dokumentech popisujících nové vynálezy; podporovat a urychlit hospodářský pokrok rozvojových zemí přijetím opatření určených k tomu, aby vzrostla účinnost jejich právních systémů, ať národních či regionálních, ustanovených pro ochranu vynálezů tím, že se učiní přístupnými informace o technických řešeních pro jejich zvláštní potřeby a usnadní se přístup ke stále rostoucímu objemu moderní techniky...“*

- 2 Pařížská unijní úmluva, PUÚ, ze dne 20. 3. 1883, revidovaná v Bruselu dne 14. 12. 1900, ve Washingtonu dne 2. 6. 1911, ve Haagu dne 6. 11. 1925, v Londýně dne 2.6.1934, v Lisabonu dne 31. 10. 1958 a ve Stockholmu dne 14. 7. 1967 a změněná dne 2. 10. 1979 (vyhl. č. 64/1967 Sb., ve znění vyhl. č. 81/1985 Sb.). Touto mezinárodní úmlouvou byla vytvořena i Unie na ochranu průmyslového vlastnictví. Československo přistoupilo v roce 1919. Počet členských států 174 (zdroj World Intellectual Property Organisation, WIPO, stav k 1. 2. 2013).
- 3 Viz např. HORÁČEK, R. – ČADA, K. – HAJN P. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. Praha: C.H.Beck, 2005, str. 8–11. ISBN 80-7179-879-7.
- 4 Patent Cooperation Treaty, PCT. Přijata ve Washingtonu dne 19. 6. 1970, změněná dne 28. 9. 1979, dne 3. 2. 1984 a dne 3. 10. 2001 (sděl. MZV č. 296/1991 Sb. ve znění pozdějších změn). Počet členských států 146 (zdroj World Intellectual Property Organisation, WIPO, stav k 1. 2. 2013). ČSFR přistoupila v březnu 1991.

Smlouva PCT především usnadňuje získání ochrany vynálezu, jestliže je tato ochrana požadována v několika zemích. Děje se tak podáním jedné mezinárodní přihlášky vynálezu u jednoho (příjímacího) úřadu s účinkem podání ve všech požadovaných smluvních státech PCT, namísto obvyklého postupu podávání jednotlivých národních nebo regionálních přihlášek ve státech, kde je uvažována budoucí ochrana. Nutnost dalšího řízení o mezinárodní přihlášce u národních nebo regionálních úřadů se tím neodstraňuje, ale řízení se zjednodušuje⁵.

Postup podle Smlouvy PCT se skládá ze dvou základních fází řízení; z mezinárodní fáze řízení a z národní fáze řízení.

Mezinárodní fáze řízení předpokládá tři základní kroky: 1) podání mezinárodní přihlášky a řízení u příjímacího úřadu; 2) vypracování zprávy o mezinárodní rešerši (ISR) a písemného posudku orgánem pro mezinárodní rešerši (WO/ISA); 3) zveřejnění mezinárodní přihlášky spolu se zprávou o mezinárodní rešerši (je-li v době zveřejnění k dispozici) Mezinárodním úřadem Světové organizace duševního vlastnictví (WIPO), a předání těchto materiálů určeným úřadům. V případě, že se přihlašovatel rozhodne postupovat podle Hlavy II Smlouvy PCT, zahrnuje postup ještě další krok, 4) vypracování mezinárodní předběžné zprávy o patentovatelnosti (IPRP (Chapter II) orgánem pro mezinárodní předběžný průzkum (IPEA).

Poté, co byla podle Hlavy I či II Smlouvy PCT ukončena mezinárodní fáze řízení, záleží pouze na přihlašovatel, zda bude pokračovat v národní (regionální) fázi řízení, tentokrát již před určenými /zvolenými úřady, a v kterých státech. Funkcí národních úřadů je dokončení řízení o přihlášce a udělení národního (regionálního) patentu či zamítnutí přihlášky. Každý z národních (regionálních) úřadů postupuje v souladu s národním (regionálním) právem.

Jak již bylo řešeno v úvodu, založení systému mezinárodní ochrany vynálezů nejen usnadňuje získání ochrany vynálezů ve více zemích, ale současně dalo podnět pro zahájení spolupráce mezi státy a nepřímě přimělo řadu států k postupné harmonizaci svých národních patentových systémů. Z hlediska významu pro spolupráci mezi úřady, i v kontextu tohoto článku, považují Smlouvu PCT za zásadní a základní. Řada projektů spolupráce vychází z průběhu řízení o mezinárodní přihlášce PCT a z činností orgánů, které mají funkci mezinárodních rešeršních a průzkumových orgánů, jak bude popsáno dále. Samotný systém PCT je předmětem neustálého zlepšování⁶. Světová organizace duševního vlastnictví, WIPO, předložila v roce 2009 memorandum: „The Future of the PCT“ („Budoucnost PCT“). Zahrnuje stanovení plánů a cílů, které by měly sloužit ke zlepšení a větší využitelnosti PCT systému, k omezení duplicity práce (dokument byl prezentován pod názvem „Work Sharing and the PCT“). V roce 2012 byly předloženy na jednání pracovní skupiny PCT návrhy delegací Spojeného království, Spojených států a EPO na další zlepšování PCT systému, resp. PCT produktů a služeb⁷. Tyto návrhy jsou podrobněji propracovány a předloženy k projednání pracovní skupiny v květnu 2013. Návrhy se týkají např. zjednodušení řízení využitím e-PCT online systému, zaznamenávání rešeršních strategie, povinných top-up rešerší, vytvoření „globálních spisů“ (global dossier) a jejich zavedení do PCT řízení, integrace systému Patent Prosecution Highway PPH (viz dále) do PCT a dalších témat.

5 Viz např. SCHNEIDEROVÁ, E. – KUČEROVÁ, V. *PCT Systém mezinárodní ochrany vynálezů*. Praha: ÚPV, 2006. ISBN: 80-7282-054-0.

6 Po ukončení reformy PCT v roce 2007 pokračovala ve WIPO jednání o dalším vývoji PCT systému v rámci jednání pracovní skupiny PCT Unie; viz článek SCHNEIDEROVÁ, E. Další zlepšování PCT systému. *Průmyslové vlastnictví*, č. 6/2012. Praha: ÚPV, 2012. ISSN 0862-8726.

7 Dokument PCT/WG/5/18 o názvu „PCT 20/20“ a dokument PCT/WG/5/20 o názvu „Proposals for Further Improvement of PCT Services and Products“. Dokumenty předkládané na jednotlivá jednání pracovní skupiny PCT jsou dostupné na webových stránkách WIPO: <http://www.wipo.int/>

Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví, dále Dohoda TRIPS⁸, je mezinárodní smlouva spravovaná World Trade Organization (WTO). Tato dohoda stanovuje minimální standardy pro řadu forem duševního vlastnictví, aplikovaných státy, členy WTO. Dohoda TRIPS poprvé zavedla právo k duševnímu vlastnictví do systému mezinárodního obchodu a stala se nejucelenější mezinárodní smlouvou o duševním vlastnictví.

Konkrétně, Dohoda TRIPS obsahuje požadavky na národní právo, týkající se autorských práv, ochranných známek, zeměpisných označení a označení původu, průmyslových vzorů, topografií integrovaných obvodů, patentů, ochrany nezveřejněných informací. TRIPS rovněž specifikuje prostředky k dodržování práv k duševnímu vlastnictví, postupy prosazování práva, nápravná opatření, odškodnění. Ochrana a prosazování všech práv duševního vlastnictví má směřovat k podpoře technologických inovací a rozšiřování technologií, k využívání technologických znalostí způsobem, který povede k sociální i ekonomické prosperitě při vzájemné vyváženosti povinností a práv. Z uvedeného lze vyvozovat, že soulad základních právních požadavků v oblasti práv k duševnímu vlastnictví – patentů se týkají články 27 až 34 Dohody – je podkladem pro fungující spolupráci (zde související zejména s obchodem).

Smlouva o patentovém právu, PLT⁹, je multilaterální smlouva, kterou v roce 2000 uzavřely 53 států a Evropská patentová organizace. Jejím úkolem je harmonizovat formální postupy v patentovém řízení, jako jsou požadavky pro získání data podání patentové přihlášky, forma a obsah patentové přihlášky, zastupování. V souladu s PLT byla provedena změna nejen řady národních předpisů smluvních států a EPO, ale byla upravena i pravidla Prováděcího předpisu ke Smlouvě o patentové spolupráci, PCT. Nicméně řada států včetně České republiky k PLT doposud nepřistoupila, a proto mají čeští přihlašovatelé v některých aspektech přihlašování ztíženou pozici proti zahraničním přihlašovatelům, např. i při podávání mezinárodních přihlášek podle PCT.

Smlouva o patentovém právu především vytváří přátelské prostředí pro přihlašovatele. Umožňuje, aby v určitých krajních případech přihlašovatelé dosáhli na ochranu přesto, že z objektivních důvodů nemohli svá práva uplatnit včas. Smlouva především stanoví maximálně možný standard jednotných formálních požadavků, které smí národní patentový úřad klást na patentovou přihlášku a na další úkony, včetně řízení, týkající se této přihlášky. Smlouva např. stanoví počet formálních požadavků, jejichž splnění postačí přihlašovatel k tomu, aby podle národního práva byla jeho přihláška považována za řádně podanou, což je v patentovém právu založeném na posloupné prioritní řadě rozhodnou právní skutečností.

2. Problematika hmotného patentového práva

Harmonizace hmotného patentového práva je tématem s natolik širokým záběrem, že při snaze o sdělení pouze základních informací, podnětů a v současnosti řešených otázek je určitá pravděpodobnost, že některé události pomínu. Nicméně v rámci daného tématu je třeba se i o neukončených jednáních a diskusích k otázkám hmotného patentového práva zmínit.

8 Dohoda TRIPS, The Agreement on Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights. (Příloha IC k Dohodě o zřízení Světové obchodní organizace (WTO) (sděl. MZV č. 191/1995 Sb.). Tato dohoda byla vyjednána na konci Uruguayského kola, multilaterálních obchodních jednání probíhajících v rámci GATT (General Agreement on Tariffs and Trade), 1994. Počet smluvních stran 157 (zdroj World Intellectual Property Organisation, WIPO, stav k 1. 2. 2013). ČR přistoupila v lednu 1995.

9 Patent Law Treaty, PLT. Počet smluvních stran 32 (zdroj World Intellectual Property Organisation, WIPO, stav k 1. 2. 2013). ČR podepsala smlouvu v roce 2000, nicméně doposud ji neratifikovala.

Úkolem výše zmíněné Smlouvy o patentovém právu, PLT, je harmonizovat formální postupy v patentovém řízení. Harmonizace hmotného patentového práva však naráží na odpor řady států vzhledem k různým národním požadavkům. Zde je tedy na místě připomenout, že „světový“ ani „mezinárodní“ patent zatím neexistuje a vzhledem k uvedeným rozporům není ani otázkou blízké budoucnosti. Nicméně, i tato harmonizační jednání probíhala a probíhají.

Pokud se podíváme do nedávné historie: Harmonizace hmotného patentového práva, jejímž cílem je usnadnit a zjednodušit získání a udržování patentové ochrany v jednotlivých zemích, probíhá na půdě WIPO od roku 1984. První etapa prací, ukončená v roce 1995, k uzavření harmonizační smlouvy nevedla. Výsledky však byly využity při následných pracích na přípravě Smlouvy o patentovém právu, PLT, omezené již jen na formální náležitosti patentových přihlášek a některé procesní otázky, spojené s řízením o nich (viz text výše). Po tomto, byť jen částečném, úspěchu se práce ve Stálém výboru pro patentové právo, SCP, WIPO¹⁰ znovu obnovily s cílem připravit a uzavřít Smlouvu o hmotném patentovém právu, Substantive Patent Law Treaty, SPLT. Nicméně v roce 2004 došlo k přerušení prací; resp. se „roztříštily“, a jednání pokračovala dále na různých mezinárodních fórech a k různým tématům.

Rozsah projednávané problematiky ve Stálém výboru pro patentové právo ve WIPO se měl zúžit na omezený okruh otázek, tzv. „*first package*“, u nichž se (tehdy) předpokládala reálná dohoda v blízké době; zvolenými tématy byla: definice stavu techniky, grace period, novost, nezřejmost/vynálezecký krok. Návrh však nebyl přijat (na jednání řídicích orgánů WIPO v září 2004), a především rozvojovými státy bylo upřednostňováno komplexní projednávání návrhu SPLT, včetně otázek přístupu ke genetickým zdrojům a tradičním znalostem.

Začátkem února 2005 se na pozvání Amerického patentového a známkového úřadu, USPTO, konala schůzka patentových úřadů, tzv. Alexandrijská schůzka I, jejímž úkolem bylo neformálně posoudit další postup harmonizace hmotného patentového práva. Na závěr schůzky byl přijat text Prohlášení o záměru (Statement of Intent), ve kterém účastníci vyjádřili záměr podporovat jednání o klíčových otázkách projednávaných ve WIPO a dohodli svolání pracovních jednání jednak k „*first package*“, jednak k duševnímu vlastnictví včetně rozvojové agendy, přičemž k těmto jednáním byly účastníky ustaveny dvě pracovní skupiny (B+ WG1 a B+WG2).

Na jiném plénu, na neformálním jednání Stálého výboru pro patentové právo, v Casablance v Maroku (únor 2005) bylo rozhodnuto, že mají být urychleny práce na šesti tématech, přičemž otázky stavu techniky, grace period, novosti a vynálezecké činnosti se budou nadále projednávat v rámci SCP ve formě tzv. „*redukováného balíku*“ Smlouvy o hmotném patentovém právu, SPLT, a témata jasnost a úplnost popisu předmětu (dostatečnost popisu) přihlášky a genetické zdroje budou na pořadu jednání výboru International Committee on Intellectual Property and Genetic Resources, IGC, resp. v rámci jednání Mezivládního výboru duševního vlastnictví a genetických zdrojů, tradičních znalostí a folklóru (IGC-GRTKF). Diskuse o rozvojové agendě by měla probíhat v rámci Intersessional Intergovernmental Meeting, IIM.

Jednání „skupiny B+ pracovní skupiny 1“ se tedy soustředila na otázky tzv. redukováného balíku SPLT a pro tato jednání byl vypracován materiál, který naznačil stav trilaterální práce, tj. mezi EPO, JPO a USPTO, v jednotlivých otázkách. Bylo rozhodnuto o zřízení tzv. drafting committee, jehož úkolem byla příprava pracovních dokumentů pro jednání skupiny.

10 Stálý výbor pro patentové právo, Standing Committee on the Law of Patents, SCP WIPO. První jednání SCP proběhlo v červnu 1988 v Ženevě, Švýcarsko. Dokumenty ke všem jednáním jsou dostupné na adrese: http://www.wipo.int/meetings/en/topic.jsp?group_id=61 [ke dni 12. 2. 2013].

Členy této skupiny se stali zástupci JPO, EPO, USPTO, Kanady, Austrálie, Německa, UK a Maďarska a stávající předseda skupiny. Na jednáních „skupiny B+ pracovní skupiny 2“ pak byl projednáván přístup k diskusi otázek týkajících se rozvojové agendy¹¹.

Domnívám se, že tento „úvod do problematiky“ je z hlediska vyhrazeného prostoru a daného tématu pro načrtnutí složitosti problematiky postačující. Každoročně probíhají mezinárodní jednání příslušných pracovních skupin a výborů jednak na půdě WIPO¹², jednak v rámci vytvořených neformálních skupin¹³. Směr, kterým se jednání ve WIPO ubírala, dokumentuje např. 12. zasedání Stálého výboru WIPO pro patentové právo, SCP, v červnu 2008, svolané s cílem stanovit pracovní program tohoto Výboru. Sekretariát WIPO vypracoval zprávu o mezinárodním patentovém systému (dokument SCP/12/3)¹⁴, která se snažila pokrýt odlišné potřeby a zájmy všech členských států WIPO. Zpráva se dotýkala 3 hlavních oblastí: 1) ekonomické důvody patentového systému a jeho role v šíření inovací a technologií, 2) právní a organizační aspekty patentového systému, a 3) otázky týkající se širší politické diskuse a rozvojových zájmů. Celkem bylo do diskuse předloženo 18 témat, z nichž jako „úspěšná“ byla přijata k další diskusi čtyři následující: rozšiřování patentových informací (mimo jiné otázka vytvoření databáze rešeršních a průzkumových zpráv úřadů); vyluky z patentovatelnosti a omezení práv; patenty a standardy, výsada mlčenlivosti klient/patentový zástupce. Témata se průběžně upravovala, např. na další jednání SCP byla v roce 2011 navíc navržena témata Patent a zdraví, Transfer technologií, Kvalita patentů.

Pokud se soustředím na aktivity bezprostředně se týkající Evropského regionu a tedy České republiky, pak mohu shrnout, že otázky hmotného patentového práva byly projednávány od února 2005 členy Skupiny B+ (tedy všemi členy WIPO skupiny B, členy EU, Evropskou komisí, členskými státy Evropské patentové organizace a EPO, přičemž se postupně připojily i další státy jako Korea) na plenárních zasedáních a jednáních pracovní skupiny; ovšem bez výraznějšího pokroku. V dubnu 2007 byly výsledky harmonizačního úsilí k „reduced package“ návrhu SPLT zdokumentovány v dokumentu CA/PL 4/07¹⁵ a tím byla jednání z pohledu evropských delegací dočasně završena.

Poslední stav harmonizace hmotného patentového práva, SPLH

Novým impulsem pro projednávání otázek „Substantive Patent Law Harmonization“, SPLH, na půdě Evropského patentového úřadu byly zejména změny v legislativě USA a Japonska. Na jednání Asian Pacific Patent Cooperation, APPC, v USPTO v březnu 2011 byla otevřena otázka harmonizace hmotného patentového práva právě v souvislosti s očekávanou změnou US legislativy. (Změně je věnována samostatná kapitola dále.) V květnu 2011 byl pozměněn japonský patentový zákon.

-
- 11 Skupiny B, B+, DAG, Africká skupina, GRULAC, CEBS atd. jsou vytvářeny samotnými členskými státy; dle sdělení WIPO, neexistuje ve WIPO seznam států patřících do těchto skupin (vyjádření ke dni 18. 2. 2013).
 - 12 A vznikají nové agendy: Valné shromáždění WIPO na podzim 2007 v Ženevě rozhodlo o založení Výboru WIPO pro rozvoj a duševní vlastnictví (Committee on Development and Intellectual Property – CDIP).
 - 13 Stav do roku 2008 je zdokumentován např. v článku: ZAMYKALOVÁ, L. Vývoj v oblasti harmonizace hmotného patentového práva. *Průmyslové vlastnictví*, č. 5/2008. Praha: ÚPV. 2008. ISSN 0862-8726.
 - 14 Viz odkaz č. 10 výše.
 - 15 Dokument EPO, z jednání Výboru pro patentové právo, CPL.

Evropa zahájila konzultace s uživateli. V červenci 2011 uspořádal EPO setkání se zástupci Dánska, Německa, Francie, UK, Japonska, US v Tegernsee k dalšímu možnému postupu vpřed. Byla vytvořena skupina technických a právních expertů „Tegernsee Experts Group“, jejímž úkolem je zejména analyzovat rozdíly v legislativě US, JP a EPO v hlavních bodech diskutovaných v „reduced package“ SPLT. V roce 2012 byly zahájeny široké konzultace s veřejností ke čtyřem studiím zpracovaným Expertní skupinou Tegernsee k tématům, určeným jako klíčové: tzv. „grace period“, 18měsíční lhůta pro zveřejnění patentové přihlášky, kolidující patentové přihlášky a právo předchozího uživatele. Zprávy o jednáních jsou předávány členským státům Evropské patentové organizace na zasedáních Výboru pro patentové právo¹⁶.

Nový patentový zákon USA

Z celosvětového hlediska je nový americký patentový zákon významným krokem směrem k harmonizaci patentových systémů, proto považují za nezbytné alespoň stručně se o něm zmínit.

Dopady globalizace se nutně musely odrazit i na dění v USA, konkrétně v prosazení reformy patentového zákona. Dne 16. září 2011 byl podepsán zákon „The Leahy-Smith America Invents Act“, uváděný jako „AIA“¹⁷. Tento zákon je nejvýznamnější revizí US patentového práva za více než půl století a přiblížil americký systém blíže k systému evropskému. AIA mění řadu aspektů amerického patentového systému, jako je stanovení prioritního data, rozsah – definice stavu techniky, řízení před USPTO po udělení patentu a řízení sporů.

Nejzásadnější změnou je změna z dosavadního systému „first-to-invent“ na režim „first-inventor-to-file (FITF)“. Posun US systému k harmonizaci s „first-to-file“ režimem, platným ve většině ostatních států, by měl zjednodušit přihlašovatelům získání zahraniční patentové ochrany a snížit náklady na její získání¹⁸.

Byť byl zákon „AIA“ podepsán presidentem Obamou v roce 2011, vstupují jeho části v účinnost postupně, až do konečného data uplynutím 18 měsíců od data podpisu, do 16. března 2013. Důvodem časové posloupnosti jsou velké změny, které nový zákon přináší, a řada sporných otázek, které musí být vyjasněny např. v prováděcích předpisech k zákonu^{19,20}.

16 Viz dokument CA/PL 12/12 SPLH – Report on recent developments, Munich, 5. 10. 2012. Rovněž webová stránka EPO: <http://www.epo.org/news-issues/news/2012/20121108a.html>, ke dni 7. 2. 2013.

17 GUPTA Paul R.- FEERST Alex: The US Patent System After the Leahy-Smith America Invents Act. *European Intellectual Property Review*. Issue 1. 2011. P.60-64.

18 V argumentaci na podporu *America Invents Act* jednoznačně zaznívala podpora inovacím, přičemž zákon má přinést vynálezci, společnostem a obchodu pomoc prostřednictvím zrychleného patentového řízení, snížení počtu nevyřízených patentových přihlášek, omezení sporů, zvýšení kvality patentů, zvýšení dostupnosti získání ochrany americkým vynálezci v zahraničí. Zdroj: <http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2011/09/16>.

19 Viz rovněž: PŘÁDNÁ, Z. Reforma patentového zákona v USA. *Acta MUP*. Ročník 2. č. 2/2011. Praha: Ústav právní ochrany průmyslového vlastnictví MUP, 2011. ISSN 1804-6932.

20 Dne 13. února 2013 zveřejnil USPTO ve Federálním registru finální pravidla a postupy implementující ustanovení first-inventor-to-file, nabývající účinnosti 16. 3. 2013. zdroj: <http://www.uspto.gov/>.

Regionální patenty

Mezi harmonizační aktivity v oblasti patentového práva na poli mezinárodním je nutné zařadit i aktivity, sledující posílení spolupráce mezi státy při zajišťování patentové ochrany na regionální úrovni. Mám na mysli Evropskou patentovou úmluvu, o níž bude hovořeno podrobněji dále, Euroasijskou patentovou úmluvu a africké regionální systémy OAPI (Africká organizace duševního vlastnictví) a ARIPO (Africká regionální organizace průmyslového vlastnictví)²¹. Pro oblast arabských zemí je nutné zmínit založení Rady pro spolupráci arabských států v Zálivu, Cooperation Council for the Arab States of the Gulf, tedy Gulf Cooperation Council, GCC, která přijala Nařízení o patentech²².

Harmonizace patentového práva v Evropském regionu

V daném kontextu harmonizace patentového práva, zde evropského, nelze nezmínit **Evropskou patentovou organizaci a Úmluvu o udělování evropských patentů**. Evropský patentový úřad je kompetentní na základě Evropské patentové úmluvy, EPC²³, udělovat patenty pro členské státy Evropské patentové organizace, EPO. Pokud opět vyjdeme z preambule Úmluvy, jejím cílem je posílit spolupráci mezi evropskými státy v oblasti vynálezů s tím, že tuto ochranu bude možné získat jediným řízením o udělení patentu a zavedením jednotných pravidel upravujících patenty takto udělené. V preambuli EPC se dále odkazuje na Pařížskou ujednání úmluvu a na Smlouvu a patentové spolupráci; deklarovaná provázanost je tedy zřejmá.

Evropská patentová organizace je mezinárodní regionální organizací, jejímž úkolem je udělování evropských patentů na podkladě tzv. evropského patentového práva, společného pro smluvní státy. Pro další je zásadní článek 3 EPC definující územní dosah: „*O udělení evropského patentu lze žádat pro jeden, několik nebo všechny smluvní státy*“. Patent udělený v tomto řízení tedy nemá automatickou platnost pro všechny smluvní státy, ale záleží na volbě majitele patentu, ve kterých státech chce svá práva uplatňovat. Evropské patenty udělené Evropským patentovým úřadem se po udělení – díky systému možných designací a národních validací – tzv. „transformují“ na svazek národních patentů, jejichž další osud se až na výjimky, stanovené v EPC, řídí národním právem toho kterého státu, pro které nabyly platnosti. Podle článku 64 EPC poskytuje evropský patent jeho majiteli v každém členském státě, pro který byl udělen, stejná práva, jaká by mu poskytl národní patent, udělený v příslušném státě, a porušování takového evropského patentu se projednává podle národního práva. Poté, co marně vyprší lhůta pro podání odporu²⁴ lze sice podle článku 138 EPC evropský patent na návrh třetí osoby zrušit v zásadě jen z důvodů uvedených přímo v tomto ustanovení EPC, ale takové rozhodnutí má účinky jen v příslušném členském státě, ve kterém k takovému rozhodnutí, vydanému za použití národních procesněprávních norem, došlo.

21 Viz např. JENERÁL, E. *Mezinárodní úmluvy v patentovém právu*. 3. doplněné vydání. Praha: ÚPV, 2009. ISBN 978-80-7282-083-2.

22 GCC patentový systém není součástí systému PCT ani není signatářem PUÚ, ujednání prioritu však uznává. Více např. DRVOTOVÁ A. Regionální patent arabských států v oblasti Perského zálivu. *Acta MUP*. Ročník 2. č. 2/2011. Praha: Ústav právní ochrany průmyslového vlastnictví MUP. Rovněž: <http://www.gccpo.org/> v aj.

23 Úmluva o udělování evropských patentů (Evropská patentová úmluva) z 5. října 1973, revidovaná aktem revidujícím článek 63 ze dne 17. prosince 1991 a Revizním aktem z 29. listopadu 2000 (EPC 2000).

24 Dle článku 99 odst. (1) EPC: ve lhůtě 9 měsíců ode dne zveřejnění oznámení o udělení evropského patentu v Evropském patentovém věstníku.

Rok 2013 by se mohl stát historickým mezníkem z hlediska získávání patentové ochrany pro území Evropy, neboť se předpokládá zakončení mnohaletého úsilí Evropské unie o zavedení **evropského patentu s jednotným účinkem**, původně označovaného jako „komunitární patent“, a vytvoření jednotného patentového soudnictví. Zavedením patentu s jednotným účinkem by mělo být dosaženo deklarovaného cíle²⁵, tedy možnosti získání patentu na vynález v zemích EU snáze, s menšími náklady a s právní jistotou. Jednotná patentová ochrana by měla být k dispozici majitelům evropského patentu ze zúčastněných členských států i z jiných států bez ohledu na jejich státní příslušnost, bydliště nebo sídlo.

Evropský parlament a Rada podpořily v prosinci 2012 tzv. „*patentový balíček*“ a přijaly dvě nařízení, která jsou jeho součástí. Jedná se o nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1257/2012, kterým se provádí posílená spolupráce v oblasti vytvoření jednotné patentové ochrany, a nařízení Rady (EU) č. 1260/2012, kterým se provádí posílená spolupráce v oblasti vytvoření jednotné patentové ochrany, pokud jde o příslušná ustanovení o překladu. Hlavním rysem jednotného patentu je jeho jednotná povaha, to jest, že poskytuje jednotnou ochranu a má stejný účinek ve všech zúčastněných členských státech. V důsledku toho může být jednotný patent omezen, převeden nebo zrušen pouze ve vztahu ke všem zúčastněným členským státům. Zjednoduší se udržování patentů v platnosti, protože majitelé patentů s jednotným účinkem budou platit jednotný roční udržovací poplatek Evropskému patentovému úřadu.

Dohoda o jednotném patentovém soudu (Dohoda UPC) vytváří zvláštní soudní systém pro projednávání sporů z porušení evropských patentů a patentů s jednotným účinkem. Systém bude obsahovat soudy první instance (ústřední, regionální a lokální komory) a jeden společný soud druhé instance.

Podstatné je, že Dohoda UPC a obě zmíněná nařízení, tedy celý patentový balíček, začne pro území daných států platit v závislosti na vývoji ratifikačního procesu Dohody UPC. Tento proces čeká i Českou republiku. Je tedy otázkou času a politické vůle jednotlivých států EU, kdy na jejich území patent s jednotným účinkem začne platit, resp. od jakého data budou majitelé patentů mít možnost volby (ve lhůtě, která je stanovena do jednoho měsíce po udělení evropského patentu) a požádat Evropský patentový úřad o vyznačení jednotného účinku ve všech členských státech EU (kromě Španělska a Itálie, které se do tohoto režimu posílené spolupráce nezapojily).

3. Projekty spolupráce

Jak bylo uvedeno v části týkající se harmonizace hmotného patentového práva, v průběhu neúspěšných jednání na mezinárodním poli zazněl požadavek na diskusi širšího rámce otázek týkajících se globálního patentového systému. Na jednání pracovní skupiny B+ v březnu 2009 v Ženevě poskytly účastníci se státy informace o spolupráci mezi úřady a o praktických opatřeních, která mají sloužit ke zlepšení kvality patentového systému. Některé z prezentovaných programů spolupráce se ukázaly jako natolik efektivní, že v současné době tvoří základ bilaterálních a multilaterálních programů spolupráce.

Jako základní projekty ke sdílení práce byly označeny projekty Patent Prosecution Highways, PPH, o kterém bude podrobně pojednáno dále, Systém SHARE, Strategic Handling of Applications for Rapid Examination, a projekty označené jako Základní projekty. Mezi ně

25 Viz preambule nařízení č. 1257/2012 EP a Rady (EU).

patří: Společná databáze dokumentů (USPTO, EPO), Společný přístup k hybridnímu třídění (USPTO, EPO), Společný formát přihlášek (USPTO, JPO), Společný přístup k výsledkům rešerše a průzkumu (USPTO, JPO), Společná politika výuky (USPTO, KIPO - Korea), Vzájemné strojní překlady (USPTO, KIPO), Společná pravidla pro průzkum a kontrolu kvality (USPTO, SIPO – Čína), Společný statistický systém parametrů pro průzkum (USPTO, SIPO), Společný přístup ke sdílení a rešeršní strategii (USPTO), Společné rešeršní a průzkumové prostředky (USPTO). V diskusi byla zmíněna řada projektů uzavřených v rámci „IP5“ (EPO, JPO, USPTO, KIPO – Korea, SIPO – Čína).

Na evropské úrovni probíhala tzv. Strategická debata (2006). Podstatné bylo vytvoření Evropské patentové sítě EPN, European Patent Network, a realizace projektu UPP, Utilisation Pilot Project, spočívajícího ve zhodnocení, zda práce provedená národním úřadem během prioritní lhůty může být využita přihlašovatelem a EPO při následném podání u druhého úřadu. K tomuto projektu bylo vypracováno krátkodobé schéma využití (zpráva o rešerši/průzkumu je předložena do EPO přihlašovatelem nebo národním úřadem) a dlouhodobé (zajištění on-line přístupu k příslušným údajům, standardizace formulářů a postupů)²⁶.

Jak již bylo zmíněno, spolupráce mezi patentovými úřady probíhá na různých úrovních a v různých oblastech; na doložení vyberu následující příklady společných aktivit.

Trilaterální spolupráce

USPTO, EPO a JPO jsou úřady, které zpracovávají největší podíl z celosvětově podávaných patentových přihlášek, včetně přihlášek podávaných podle Smlouvy o patentové spolupráci, PCT. Tyto úřady spolupracují již od roku 1983; spolupráce je zaměřena zejména na vytváření nových databází a na IT systémy, které umožňují spolupráci na různých projektech určených k řešení společných úkolů. Na základě výměny dat byl vybudován rešeršní a průzkumový systém. Od skenování zveřejněných evropských dokumentů, japonských a amerických patentů se postoupilo přes vytváření tzv. First Page databáze s překladem abstraktů až k současnému zaznamenávání citací (resp. dokumentů namítaných v rešeršních zprávách) z celého patentového řízení v rešeršovatelne podobě. Zlepšení webové aplikace CCD (**Common Citation Dokument**), která umožňuje přístup k výsledkům patentových rešerší prováděných vícero úřady na stejný vynález, a získání zpětné vazby ze strany průmyslu v těchto třech regionech spolupracujících úřadů, je úkolem pro další období. Iniciativa **Global Dossier** (tedy vytvoření jediného, komplexního spisu), které se účastní kromě Trilaterálních úřadů i Čínský státní úřad duševního vlastnictví a Korejský úřad duševního vlastnictví (tedy „IP5“), má za úkol poskytnout uživatelům bezpečný, jednostupňový přístup k vedení svých přihlášek.

To vše za účelem zlepšení kvality průzkumu a zkrácení doby řízení o patentové přihlášce; tedy za účelem vylepšení globálního patentového systému. Definovaným úkolem je vytvořit příslušný rámec, takový systém, v němž bude umožněno všem přihlašovatelům ze všech konců světa hladce získat patent²⁷.

26 Tento systém spolupráce v rámci EPO se rozvíjí jako Utilisation Implementation Project, UIP, více: <http://www.epo.org/>.

27 Stanoviška k 30. trilaterální konferenci v Kyoto, JP, poskytli představitelé uvedených úřadů: Benoit Battistelli (EPO), David Kappos (USPTO), Hiroyuki Fukano (JPO). Příští Trilaterální konferenci bude pořádat v roce 2013 USPTO.

Patent Prosecution Highway, PPH

Patří mezi projekty založené na sdílení práce, tedy sdílení výsledku rešerše a průzkumu již provedených jiným patentovým úřadem na světě. Projektem PPH se zde budu zabývat podrobněji. Důvodem je nejenom široké zapojení států, ale i snaha o vytvoření mezinárodního rámce pro tyto, v současnosti bilaterální, smlouvy, snaha o vytvoření jednotných požadavků států na žádosti o zařazení přihlášek do projektů PPH, tedy snaha o harmonizaci postupů, a dokonce i návrh na zařazení systému PPH do procesů řízení o mezinárodních přihláškách podle PCT.

Projekt Patent Prosecution Highway byl iniciován Japonským patentovým úřadem, JPO²⁸. První program PPH byl zahájen v červenci 2006 mezi Japonským patentovým úřadem a Patentovým a známkovým úřadem Spojených států, USPTO. V průběhu dalších let se tato forma bilaterální spolupráce mezi patentovými úřady rozvinula natolik, že hovoříme o síti PPH, do které je zapojeno k 1. 10. 2012 celkem 27 úřadů²⁹, včetně Úřadu průmyslového vlastnictví ČR (dále ÚPV)³⁰. Státy a organizace zúčastněné v bilaterálních projektech PPH jsou k uvedenému dni kromě již zmíněného Japonska a Spojených států Korea, Spojené království, Kanada, Německo, Austrálie, Dánsko, Evropský patentový úřad, Singapur, Finsko, Rusko, Rakousko, Maďarsko, Španělsko, Mexiko, Portugalsko, Švédsko, Izrael, Nordický patentový institut, Taiwan, Norsko, Čína, Island, Filipíny, Kolumbie, ČR. V hodnocení prvního pětiletého období využívání PPH se uvádí³¹, že v červenci 2011 převýšil počet podaných žádostí číslo 10 000 (z čehož více než 5 000 žádostí bylo podáno japonskými přihlašovatelí a kolem 3 500 žádostí US přihlašovatelí).

Systém PPH vytváří rámec, v němž patentová přihláška, která byla jedním patentovým úřadem uznána jako splňující podmínky patentovatelnosti, má na základě žádosti přihlašovatele nárok na provedení urychleného průzkumu u jiného patentového úřadu. Jinými slovy řečeno, pokud přihlašovatel podá přihlášku na stejný vynález u více než jednoho patentového úřadu a přihlašovatel obdrží patent od úřadu prvního podání (používá se z anglického termínu „Office of First Filing“ zkratka OFF), potom může žádat o PPH u úřadu druhého podání (zkratka OSF z anglického „Office if Second Filing“). Pro takovou žádost o PPH musí mít přihlašovatel k dispozici dokumenty vztahující se k provedenému průzkumu z úřadu OFF. Přihlašovatel by měl rovněž upravit patentové nároky v odpovídající přihlášce takovým způsobem, aby patřičně odpovídaly patentovým nárokům, jak byly uděleny OFF. Po ověření odpovídající, výstižněji „analogické“, přihlášky úřadem OSF, tedy že dostatečně odpovídá nárokům z úřadu OFF, je přihlašovatel oprávněn žádat o urychlený průzkum. Výše uvedený postup je specifikován jako „**PPH-Paris route**“; tedy využívající Pařížské unijní úmluvy.

Cesta, která využívá produkty mezinárodní práce, tedy produkty řízení podle Smlouvy o patentové spolupráci, je označována jako „**PCT-PPH**“. Podle tohoto programu může být požádáno o urychlený průzkum, jestliže přihlašovatel využije písemný posudek („written opinion“, se zkratkou WO) vyhotovený mezinárodním rešeršním orgánem (tzv. WO/ISA), písemný posudek vyhotovený orgánem pro mezinárodní předběžný průzkum (WO/IPEA),

28 Japonský patentový úřad spravuje na svých webových stránkách na adrese: <http://www.jpo.go.jp/ppph-portal/links.htm> centrální internetový portál, kde jsou zveřejňovány aktuální informace o náležitostech, potřebných pro zařazení patentové přihlášky do příslušného programu PPH.

29 Současný stav je často označován „Spaghetti Bowl“; grafické znázornění všech bilaterálních projektů připomíná svou sítí opravdu mísu se špagetami.

30 Úřad průmyslového vlastnictví ČR se zapojil do projektu PPH ode dne 1. 10. 2012 uzavřením programu spolupráce s USPTO.

31 YAMAZAKI, T. Patent prosecution highways (PPHs): Their first five years and recent developments seen from Japan. *World Patent Information* 34 (2012). 279–283. ISSN 0172-2190. Tento článek je zdrojem nejen statistických údajů.

nebo zprávu o mezinárodním předběžném průzkumu (IPER) vyhotovenou orgánem pro mezinárodní předběžný průzkum (IPEA)³², v němž jsou patentové nároky zhodnoceny jako splňující podmínku novosti, inventivnosti a průmyslové využitelnosti. Tato cesta umožňuje přihlašovatelům maximální využití výsledků z mezinárodní přihlášky PCT při požádání o PPH-urychlení průzkumu při vstupu do národní fáze řízení.

Síť úřadů zapojujících se do programu PPH se stále rozvětňuje z toho důvodu, že nabízí přihlašovatelům řadu *výhod*: za popsaných okolností a tedy využitím uvedených postupů může přihlašovatel získat patentová práva úspěšněji, rychleji a za nižší cenu vzhledem k menšímu rozsahu nezbytné komunikace mezi přihlašovatelem a úřadem OSF.

Jako největší výhodu systému lze uvést *rychlost*, tedy včasné získání patentu. Po schválení PPH žádosti je odpovídající přihláška zpracovávána v OSF přednostně, tedy neměla by čekat, až na ní „dojde řada“. JPO uvádí (viz pozn. 28 a 31 pod čarou), že přihlašovatel přihlášky bez PPH žádosti bude čekat v průměru 27,3 měsíce na první zprávu o průzkumu (First Action, FA) a v průměru 33,4 měsíce na konečné rozhodnutí úřadu JPO. Naproti tomu, pokud přihlašovatel podá PPH žádost u JPO jako OSF, sníží se v průměru doba vydání první zprávy, FA, na pouhých 1,7 měsíce. Celková doba řízení od podání žádosti PPH do vydání konečného rozhodnutí JPO se zkrátí na neuvěřitelných 7,4 měsíce³³. Nikoliv nezanedbatelnou výhodou je předvídatelnost rozhodnutí a zvýšení kvality udělovaných patentů. Úřad druhého podání, OSF, bere v úvahu výsledek průzkumu provedeného předchozím úřadem, OFF, má v řízení přípustné nároky; zrychlené řízení směřující k vydání předvídatelného – pozitivního rozhodnutí šetří přihlašovatelům čas a tedy i peníze.

Jak již bylo uvedeno, vytvoření systému PPH se ukázalo jako krok správným směrem. Logicky se tudíž dále rozvíjí, aby stále více vyhovoval požadavkům přihlašovatelů, tedy aby bylo usnadněno jeho využívání. V Japonsku byl zaveden v červenci 2011 pilotní program PPH MOTTAINAI³⁴. Pro tento výraz neexistuje anglický výraz; může být vysvětlen obecně ve smyslu „politování nad plýtváním nebo ne hospodárností, když není hodnota něčeho, plynoucí ze samotné podstaty, náležitě využita“. V oblasti patentových přihlášek chce program PPH MOTTAINAI zajistit, aby byl PPH program více uživatelsky „přátelský“, a tudíž byly jeho přednosti a klady více využívány. Uvedený pilotní program přijalo osm patentových úřadů a usnadnilo tak podávání žádostí o PPH: Japonsko, USA, UK, Kanada, Austrálie, Finsko, Rusko a Španělsko.

Podle klasického PPH schématu úřad OFF musí zajistit provedení průzkumu a předání své řešerše předtím, než jiné úřady přijmou žádosti o PPH. Tento postup se označuje „First File Principle“. Tento požadavek však omezuje přihlašovatele v podání PPH žádosti a brání dalším úřadům v úplném využití výsledků průzkumů prováděných v jiných úřadech vzhledem k tomu, že OFF neprovede vždy svůj průzkum dříve než OSF. V japonštině lze tuto situaci popsat jako „MOTTAINAI“ ve smyslu lítosti nad „plýtváním“. Aby se zabránilo takovému „plýtvání“, umožní Pilotní Program PPH MOTTAINAI podávání žádostí PPH bez ohledu na to, zda úřad, který předává výsledky průzkumu, je úřadem prvního podání OFF. Podle PPH MOTTAINAI jeden úřad může využít informaci o přípustnosti (patentovatelnosti) nároků z úřadu dřívějšího průzkumu (Office of Earlier Examination, OEE)

32 Viz rovněž odkaz 5). V mezinárodní fázi řízení podle Smlouvy o patentové spolupráci provádí řešerši International Searching Authority, ISA; mezinárodní předběžný průzkum provádí International Preliminary Examination Authority, IPEA, která vydává International Preliminary Examination Report, IPER.

33 Poznámka autorky: ke dni psaní tohoto příspěvku nebylo možné poskytnout za ČR jakákoliv data týkající se zkrácené doby řízení na základě PPH žádosti u ÚPV; doposud taková žádost podána nebyla.

34 Při návštěvě Japonska byla první držitelka Nobelovy ceny v oblasti životního prostředí paní Wangari Maathai inspirována významem „MOTTAINAI“. Podporovala používání tohoto slova a zformovala „MOTTAINAI movement“, který se stal známým v oblasti ochrany životního prostředí po celém světě.

pro urychlení průzkumu těchto nároků v přihlášce v úřadu pozdějšího průzkumu (Office of Later Examination, OLE). Proto je v tomto programu pořadí průzkumu důležitější, než kde byla první přihláška podána. V obou případech, tedy „First File Principle“ nebo modelu PPH MOTTAINAI, mohou být využity výsledky průzkumu OFF. Nicméně podle systému, ve kterém se postupuje pouze podle „First File Principle“, nemůže přihlašovatel podat žádost o PPH s využitím výsledků průzkumu provedeného úřadem, který není OFF. Pokud se však použije model PPH MOTTAINAI, může přihlašovatel podat žádost o PPH s využitím výsledků průzkumu provedeného jiným úřadem, který není OFF. Přihlašovatel dokonce může podat žádost o PPH u úřadu B s využitím výsledků průzkumu provedeného úřadem A, ačkoliv OFF je úřad C. Tímto je tedy Program PPH MOTTAINAI mnohem účinnější a uživatelsky přátelštější s ohledem na rychlost, kvalitu a cenu. Při implementaci Modelu PPH MOTTAINAI navrhlo Japonsko změnu terminologie „Office of First Filing (OFF)“ a „Office of Second Filing“, protože pořadí výsledků průzkumu se stává mnohem důležitějším než pořadí podání. Podle návrhu JPO by měly být úřady OFF a OSF změněny na úřad dřívějšího průzkumu (Office of Earlier Examination, OEE) a úřadu pozdějšího průzkumu (Office of Later Examination, OLE).

Uvedené tři PPH programy jsou významnými možnostmi, které mají přihlašovatelé na zvažení a které by měli brát v úvahu při hledání mezinárodní patentové ochrany. Systémy PPH se stále rozvíjejí. Nicméně je stále třeba mít na paměti, že každý současný program je bilaterální dohodou mezi dvěma zeměmi. Je tedy pochopitelné, že JPO vyvíjí snahy o další zjednodušení všech projektů. Mezi nevýhody, které jsou zmiňovány, patří: příliš mnoho požadavků, příliš mnoho návodů na podání žádosti o PPH, které se liší nejenom po věcné stránce, ale i z formálního hlediska, a tedy formální náročnost. JPO oslovil spolupracující PPH patentové úřady³⁵ s návrhem na *vytvoření společných guidelines*, tedy návodů, týkajících se postupů, jak podat žádost o Patent Prosecution Highway. V úvodní části návrhu se uvádí, že PPH je rámec, v němž přihláška, jejíž nároky byly shledány jako patentovatelné v úřadu dřívějšího průzkumu (OEE) je oprávněna přejít do urychleného průzkumu v úřadu pozdějšího průzkumu (OLE), jednoduše na základě žádosti přihlašovatele. PPH tak, díky předání všech informací o řešerši/průzkumu z OEE, 1) podporuje přihlašovatele v jejich úsilí o získání patentových práv efektivně na celém světě, a 2) snižuje zatížení spojené s vypracováním řešerše/průzkumu a zlepšuje kvalitu průzkumu patentových úřadů na světě.

4. WIPO – Světová organizace duševního vlastnictví³⁶

V textu tohoto příspěvku byla Světová organizace duševního vlastnictví zmíněna vícekrát a v různých souvislostech. Záměrně se její úloze věnuji samostatně až v závěrečné části. Dovolila bych si parafrázovat rčení o cestách do Říma³⁷; domnívám se, že názor „všechny

35 Tím, že se ČR zapojila do programů PPH, je zahrnuta do pracovní skupiny zabývající se touto problematikou, kterou vede Japonský patentový úřad. Na jaro 2013 je naplánováno již 6. jednání pracovní skupiny.

36 World Intellectual Property Organization, WIPO, založená v roce 1967, se sídlem v Ženevě, Švýcarsko. WIPO je organizací Spojených Národů. Počet členských států 185 (stav k 1. 2. 2013). Viz <http://www.wipo.int/>.

37 V roce 29 našeho letopočtu dal postavit první římský císař Augustus (27 p. n. l. – 14 n. l.) v jihozápadní části fora Romana u Saturnova chrámu tak zvaný zlatý milník (lat. milliarium aureum). Stál na místě jakéhosi pomyslného středu římské říše a sbíhaly se k němu veřejné silnice vedoucí různými branami do Říma. Zlatý milník v podobě mramorového válce stál na čtyřhranném podstavci, byl pokryt bronzovými deskami a na nich byla vyryta jména hlavních měst římských provincií i jejich vzdálenost od Říma. Odtud snad vzniklo pořekadlo o tom, že všechny cesty vedou do Říma. Zdroj: KOVÁŘOVÁ, S. *Proč se říká?* Olomouc: Alda, 1994. s. 71–72. ISBN 80-85600-31-5.

cesty vedou do WIPO“ je v případě průmyslových práv na místě. Úkolem WIPO je podporovat inovace a kreativitu pro ekonomický, sociální a kulturní rozvoj všech zemí prostřednictvím vyváženého a efektivního mezinárodního systému duševního vlastnictví.

WIPO podporuje rozvoj a využívání mezinárodního systému duševního vlastnictví prostřednictvím služeb, práva, infrastruktury a rozvoje. Konkrétně, WIPO spravuje systémy, které usnadňují získání patentové ochrany mezinárodně, a to pro patenty, ochranné známky, průmyslové vzory a označení původu. Pokud se týká oblasti práva, WIPO napomáhá rozvíjet mezinárodní právní rámec duševního vlastnictví v souladu s vyvíjejícími se potřebami společností. V rámci podpory infrastruktury buduje WIPO sítě pro spolupráci a technické platformy pro sdílení znalostí o duševním vlastnictví a zjednodušení transakcí, včetně volně přístupných databází a prostředků pro výměnu informací. V rámci rozvoje podporuje WIPO způsobilost pro používání duševního vlastnictví na podporu ekonomického rozvoje. V obecné rovině spolupracuje WIPO s členskými státy a uživateli na zlepšení pochopení a respektu k duševnímu vlastnictví po celém světě.

WIPO je tedy logicky spojujícím prvkem, do něhož se sbíhají mezinárodní smlouvy, projekty, aktivity států i organizací, spojené s duševním vlastnictvím.

Ve vztahu tématu tohoto článku je třeba zmínit první dohodu svého druhu mezi dvěma institucemi, **EPO a WIPO, o rozšířené spolupráci**³⁸. EPO a WIPO vypracovaly společné komplexní schéma technické spolupráce na následující tříleté období. Důvodem této spolupráce je další rozvoj mezinárodního patentového systému, který by lépe podpořil inovace v ekonomikách celého světa. Uvedená dohoda je konkrétně zaměřena na vylepšení procedurálního rámce Smlouvy o patentové spolupráci, PCT, a to za účelem většího využívání PCT systému přihlašovatelí. Navíc se spolupráce zaměří na zvyšování kvality a efektivnosti udělování patentů, včetně zařizování patentů a provádění rešerší, a dále na zlepšování přístupů patentovým informacím.

Shrnutí

Tento příspěvek naznačuje, jakým směrem se budou ubírat teoretické části mé disertační práce na téma *Aspekty přihlašování vynálezů k patentové ochraně národní, regionální a mezinárodní cestou, se zaměřením na oblast Evropy*.

Představují koncept těch kapitol práce, ve kterých se budu věnovat jednak mezinárodním smlouvám a harmonizačním snahám na poli patentového práva, jednak konkrétním aktivitám vedoucím ke zvyšování kvality patentů, spolupráci mezi patentovými úřady, resp. rešeršními orgány PCT, sdílení výsledků práce, výměny dat.

Takto publikovaný článek může působit neuceleně a roztržštěně. Snažila jsem se totiž do něj pojmout co nejvíce prvků, které podrobněji prozkoumám v samotné práci. V ní chci zejména vyhodnotit optimální cesty pro přihlašovatele, kteří chtějí získat patentovou ochranu. Uvedený výčet hlavních témat není vyčerpávající. V rámci harmonizačních aktivit nelze opomenout např. systémy patentového třídění, tedy Mezinárodní patentové třídění (MPT), Common Hybrid Classification (CHC) a Cooperative Patent Classification (CPC). Z praktického hlediska je třeba věnovat pozornost např. otázce překladů a strojních překladáčů,

38 Zdroj EPO, tiskové zprávy: <http://www.epo.org/news-issues/news/2012/20120503>. Dohodu podepsali v Mnichově 3. května 2012 F. Gurry (WIPO) a B. Battistelli (EPO).

kteří jsou významným nástrojem v odstraňování jazykových bariér v přístupu k patentovým informacím. Kvalitní strojní překladače jsou navíc nezbytností pro zavedení popsaneho systému evropských patentů s jednotným účinkem.

Jednotlivé odstavce tohoto článku tedy tvoří základní prvky, které budou v práci samotné doplněny, poté podrobeny hlubší analýze, aby na jejich základě mohly být vyvozeny požadované závěry práce. Výstupem celé práce by mělo být, jak otázku přihlašování vynálezů do zahraničí optimálně řešit, jaké jsou možnosti a jaká hlediska je třeba vyhodnocovat.

Resumé

Cílem tohoto článku je nastínit problematiku patentové ochrany z pohledu mezinárodních smluv a úsilí o harmonizaci patentového práva. Mezinárodní spolupráce, která vyústila v uzavření Smlouvy o patentové spolupráci (PCT), Smlouvy o patentovém právu (PLT) a v Evropě k Dohodě o udělování evropských patentů (EPC), měla za následek snahu států o postupnou harmonizaci národních předpisů. Harmonizace patentového práva má význam pro usnadnění a zjednodušení získání patentové ochrany v jednotlivých zemích a regionech. Takovým příkladem je i vytvoření Evropského patentu s jednotným účinkem,

Harmonizační aktivity jsou spojené se Světovou organizací duševního vlastnictví (WIPO) se sídlem v Ženevě; v současné době se otázkám harmonizace hmotného patentového práva věnuje např. skupina expertů Tegernsee.

Velký prostor je v článku věnován projektům mezinárodní spolupráce, z nichž se z dnešního pohledu jako nejvýznamnější jeví projekt Patent Prosecution Highway (PPH), který patří mezi systémy založené na sdílení práce, tedy sdílení výsledku řešerše a průzkumu již provedených jiným patentovým úřadem na světě.

Spolupráce mezi patentovými úřady má za cíl urychlení patentového řízení, odstraňování duplicity práce, snižování nedodělků patentových úřadů, a zejména zvyšování kvality vydávaných patentů. Harmonizace právních požadavků je pro takovou spolupráci nezbytná.

Resume

The goal of this article is to outline patent protection issues in the context of international agreements and to describe efforts to harmonize the patent law. International cooperation which led to conclusion of the following agreements: the Patent Cooperation Treaty, (PCT), the Patent Law Treaty (PLT) and the European Patent Convention (EPC) in Europe, further resulted in developing efforts of states to gradual national law harmonization. Patent law harmonization is essential for patent protection facilitation and simplification in individual countries and regions. Establishment of an EU-wide patent regime – the European patent with unitary effect serves as an example of such development.

Activities for harmonization are interconnected with the World Intellectual Property Organization (WIPO) with the seat in Geneva. Current issues of harmonization of substantive patent law are, for example, discussed within Tegernsee Experts Group.

A substantial part of this article is dedicated to international cooperation projects. Here, namely the Patent Prosecution Highway (PPH) project seems to be the most important one at present. The PPH system is based on work sharing, i.e. sharing of search report results and examination documents already established by another patent office in the world.

The aim of patent office cooperation is to further develop the international patent system in terms of: enhancing patent granting efficiency, eliminating work duplicity, reducing the backlogs of work of patent offices, and most importantly, producing high quality of granted patents. Harmonization of legal requirements is indispensable for such cooperation.

Použitá literatura a elektronické zdroje

- GUPTA Paul R. – FEERST Alex: The US Patent System After the Leahy-Smith America Invents Act. *European Intellectual Property Review*. Issue 1. 2011. P.60-64.
- HORÁČEK, R. – ČADA, K. – HAJN P. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. Praha: C.H.Beck, 2005, str. 8-11. ISBN 80-7179-879-7.
- JENERÁL, E. *Mezinárodní úmluvy v patentovém právu*. 3. doplněné vydání. Praha: ÚPV, 2009. ISBN 978-80-7282-083-2.
- KOVÁŘOVÁ, S. *Proč se říká?* Olomouc: Alda, 1994. s.71-72. ISBN 80-85600-31-5.
- PŘÁDNÁ, Z. Reforma patentového zákona v USA. *Acta MUP*. Ročník 2. č.2/2011. Praha: Ústav právní ochrany průmyslového vlastnictví MUP, 2011. ISSN 1804-6932.
- SCHNEIDEROVÁ, E. – KUČEROVÁ, V. *PCT Systém mezinárodní ochrany vynálezů*. Praha: ÚPV, 2006. ISBN: 80-7282-054-0.
- SCHNEIDEROVÁ, E. Další zlepšování PCT systému. *Průmyslové vlastnictví*, č. 6/2012. Praha: ÚPV, 2012. ISSN 0862-8726.
- YAMAZAKI, T. Patent prosecution highways (PPHs): Their first five years and recent developments seen from Japan. *World Patent Information* 34 (2012). 279–283. ISSN 0172-2190.
- ZAMYKALOVÁ, L. Vývoj v oblasti harmonizace hmotného patentového práva. *Průmyslové vlastnictví*, č. 5/2008. Praha: ÚPV. 2008. ISSN 0862-8726.
- <http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2011/09/16> [cit. ke dni 12. 2. 2013]
- <http://www.uspto.gov/> [cit. ke dni 7. 2. 2013]
- <http://www.gccpo.org/> [cit. ke dni 7. 2. 2013]
- <http://www.epo.org/> [cit. ke dni 12. 2. 2013]
- <http://www.jpo.go.jp/ppph-portal/links.htm> [cit. ke dni 3. 2. 2013]
- <http://www.wipo.int/> [cit. ke dni 12. 2. 2013]

Mgr. Hana Churáčková¹

Vstup Chorvatska do Evropské unie

Úvod

Dne 5. prosince 2011 přijala Rada Evropské unie rozhodnutí o přijetí Chorvatské republiky (Chorvatsko) do Evropské unie (EU), tj. Rada EU přijala žádost o přijetí podle podmínek dohodnutých mezi členskými státy a Chorvatskem², Smlouva o přistoupení Chorvatska k EU a Akt o podmínkách přistoupení Chorvatska, včetně Přílohy III o úpravě evropských aktů ohledně práva duševního vlastnictví, byly schváleny.³ Dne 27. června 2012 byla prezidentem České republiky Václavem Klausem bez většího zájmu médií ratifikována smlouva o přistoupení Chorvatska k Evropské unii. V nynější době ekonomické krize, krize eurozóny a budoucnosti EU vůbec stojí tematika dalšího rozšiřování EU spíše na okraji zájmů a je na ni pohlíženo s jistými obavami a rozpaky. Nicméně tento proces pokračuje a vše nasvědčuje tomu, že EU se již 1. července 2013 rozroste o Chorvatsko, čímž se počet členských států zvýší na 28. Po Slovinsku, které bylo přijato v r. 2004, se tak stane druhou postjugoslávskou zemí v unii. Naposledy se unie rozšiřovala v roce 2007, kdy se k ní připojilo Bulharsko a Rumunsko.

Když 4. října 2005 Rada ministrů EU souhlasila, aby byly zahájeny přístupové pohovory s Chorvatskem, místní média přirovnávala toto rozhodnutí k jeho mezinárodnímu uznání zeměmi EU ze dne 15. ledna 1992. Chorvatská cesta do EU však byla dlouho odkládána, a to především z důvodů, které si země vytvářela sama. Zatímco ostatní postkomunistické země začaly přípravy ke svému přístupu k EU v polovině 90. let 20. st., Chorvatsko v té době stále ještě řešilo problémy zděděné po násilném rozpadu Jugoslávské federace.⁴

Pozornost si zaslouží nastínění některých okolností, které provázely přístupová jednání, a hlavní překážky, které Chorvatsko muselo překonat ve svém zapojování do evropských struktur. Zvláštní důraz bude kladen na jednu z 35 oblastí, které musí každá kandidátská země projednat, a to kapitulu 7 – Duševní vlastnictví.⁵ Chorvatsko je od 1. ledna 2008 členem Evropské patentové organizace.

1 Mgr. Hana Churáčková působí v Úřadu průmyslového vlastnictví, je doktorandkou MUP.

2 JOL_2012_112_R_0006_01 Rozhodnutí Rady EU ze dne 5. prosince 2011 o přijetí Chorvatské republiky do EU.

3 Příloha III. Seznam uvedený v článku 15 Aktu o přistoupení: úpravy aktů přijatých orgány. 1. Volný pohyb služeb. 2. Právo duševního vlastnictví. I. Ochranná známka Společenství, II. Dodatková ochranná osvědčení. III. Průmyslové vzory Společenství. 3. Finanční služby...

4 JOVIĆ, Dejan. Croatia and the European Union: a Long delayed journey. *Journal of Southern Europe and the Balkans*, 2006, 8 (1), p. 1.

5 Sdělení Chorvatské mise při EU. Dostupné z: http://www.eu-pregovori.hr/files/Progress-in-EU-Croatia-accession-negotiations-M_101222.pdf.

Vznik samostatného Chorvatska

Současná Chorvatská republika s hlavním městem Záhřebem je jednou z nástupnických zemí bývalé Svazové federativní republiky Jugoslávie. V rámci Jugoslávie bylo Chorvatsko hned po Slovinsku nejrozvinutější zemí, v níž bylo povoleno soukromé podnikání a díky výhodné přímořské poloze zde panoval rozsáhlý turistický ruch⁶. Nicméně nejenom pocit, že doplácí na zaostalejší země Jugoslávie, ale především vyhrocené národnostní nálady daly vzniknout touze po změně. Nejdříve po změně svého postavení v rámci Jugoslávie, a tím i po změně jejího uspořádání, ale později na úplné odštěpení a vlastní cestu jakožto samostatného nezávislého státu.

Dne 25. června 1991 Chorvatsko a Slovinsko vyhlásily samostatný stát. Za dva dny zahájila odvetné vojenské akce jugoslávská národní armáda. Zatímco ze Slovinska se jugoslávská armáda po několika dnech stáhla, což pro něj představovalo faktické odtržení od federace, pro Chorvatsko to znamenalo začátek války a léta trvajících krvavých, krutých a devastujících bojů. Na počátku čelilo vnitřnímu konfliktu odtržení oblasti Krajina, kde etničtí Srbové tvořili většinu populace, později vnějším útokům srbských a černohorských sil. V letech 1993–1994 intervenovalo v konfliktu mezi bosenskými Chorvaty a Bosňany v Bosně a Hercegovině. Zlomovým byl rok 1995, kdy byla podepsána tzv. Daytonská dohoda,⁷ která v podstatě znamenala ukončení bojů v bývalé Jugoslávii.

Základy samostatného státu byly od samého počátku postaveny na silném nacionalismu. První chorvatský prezident Franjo Tuđman a jeho strana (Chorvatské demokratické společenství – HDZ) toto smýšlení podsunul jak samotnému chorvatskému obyvatelstvu, tak také většině dalších politických stran. Jádrem státní ideologie se stalo popření etnických práv více než 10 % obyvatel země. Na počátku budování suverénního Chorvatska stála vládou podporovaná protisrbská xenofobie. Srbové, kteří zůstali na území kontrolovaném záhřebskou vládou, byli tvrdě diskriminováni a perzekvováni. Byli propouštěni ze zaměstnání, vyháněni ze svých bytů a domovů. Tisícům Srbů, kteří se chtěli stát loajálními občany nezávislého chorvatského státu, úřady odmítaly udělovat chorvatské občanství.⁸

Zatímco bývalé komunistické země střední a východní Evropy se začaly připravovat na připojení k EU uprostřed 90. let, Chorvatsko bylo v souvislosti s jugoslávským válečným konfliktem ve zcela jiné situaci. Navíc nacionalismus podporovaný F. Tuđmanem byl nepřátelský vůči EU a myšlenka Evropy. V této atmosféře bylo Chorvatsko podezřívavé k nadnárodním organizacím a odmítalo požadavky, které EU definovalo skrze tzv. „Regional Approach Policy“ (duben 1997).⁹ Tuđman kritizoval Evropu, že Chorvatsku nepomohla v postjugoslávských válkách a že vlastně nikdy opravdu nepodporovala chorvatskou nezávislost. Regional Approach Policy, jakož i koncept „Západního Balkánu“, byl odmítnut jakožto pokus o znovuoobnovení Jugoslávie. EU na to odpovědělo ochlazením vztahů s Chorvatskem, které se až do konce devadesátých let ocitlo v neoficiální izolaci bez jakékoli formální smlouvy s EU.

6 RYCHLÍK, Jan. PERENČEVIČ, Milan. Dějiny Chorvatska. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2007, s. 331–341.

7 Dohoda byla uzavřena v listopadu 1995 na letecké základně Wright-Patterson u Daytonu v Ohio. Jednání se účastnily srbská, chorvatská a bosensko-hercegovská delegace v čele s prezidenty Miloševićem, Tuđmanem a Izetbegovićem.

8 ŠESTÁK, Miroslav aj. Dějiny jihoslovanských zemí. Praha: Lidové noviny, 1998. S. 609–626.

9 JOVIĆ, Dejan. Croatia and the European Union: a Long delayed journey. *Journal of Southern Europe and the Balkans*, 2006, 8 (1), p.86.

K obratu dochází až v roce 2000 po Tudjmanově smrti, kdy výsledek parlamentní a prezidentské volby lze považovat za obrat, co se týče vnímání idejí Evropy a začátek cesty Chorvatska k EU v pravém slova smyslu.¹⁰

Současná vláda, prezident i parlament jsou silně proevropští. Chorvatský parlament dokonce přijal deklaraci, ve které je vstup do EU prohlášen za „strategický národní zájem“.¹¹ O zájmu obyvatelstva o zapojení do EU vypovídá i výsledek referenda ze dne 22. ledna 2012, v němž se pro vstup vyslovilo 66 % voličů.¹² Přístupová smlouva již tedy podepsána byla, po úspěšném referendu je tedy už zapotřebí, aby smlouvu ratifikovalo všech 27 členských států.

Cesta Chorvatska do Evropské unie

Válkou zdevastovaná země se hned po Slovinsku vzpamatovávala a obnovovala z bývalých jugoslávských svazových republik nejlépe. Postupně zde byla vybudována stabilní tržní ekonomika a řada jejích ekonomických ukazatelů byla vyšší, než v naposledy přijatých členských zemích EU – Rumunsku a Bulharsku. Chorvatsko mohlo být považováno za fungující tržní ekonomiku a mělo být schopno vyrovnat se s konkurenčním tlakem a tržními silami v rámci EU. Jeho ekonomika byla poměrně silná vykazující značnou míru makroekonomické stability s nízkou inflací, privatizací, relativně vzdělanou pracovní silou, rozvinutou silničně dopravní a telekomunikační infrastrukturou, rozvinutým bankovním sektorem, cestovním ruchem a dobrým předpokladem integrace chorvatské ekonomiky do EU.¹³ Země tedy doufala ve své brzké přijetí do EU. Oficiální žádost o členství v EU Chorvatsko podalo 21. února 2003, doporučení Evropské komise k oficiální kandidatuře obdrželo 20. dubna 2004. Status kandidátské země mu byl udělen v polovině roku 2004. V říjnu 2005 byly zahájeny vstupní pohovory, následoval proces prověřování a poté byla postupně zahájena přístupová vyjednávání s EU o předepsaných 35 kapitolách.

Překážky pro vstup

Navzdory poměrně příznivým ekonomickým ukazatelům nemělo Chorvatsko příliš šancí na dřívější kladné vyřízení žádosti o vstup a vztahy s EU rozhodně nebyly ani v průběhu již probíhajících jednání bez problémů. Hlavní překážky z pohledu EU představovala především vnitřní situace země a komplikované vztahy se sousedy. Přístup nijak neusnadňovala již stávající členská země EU a jedna z bývalých svazových jugoslávských republik, a to Slovinsko. Přístupová jednání v negativním smyslu významným způsobem ovlivňoval spor obou zemí především o hranici v oblasti Piranského zálivu. V roce 2009 kvůli němu na několik měsíců přístupová jednání dokonce zablokovalo. Z pohledu EU v zemi neexistovala dostatečná ochrana menšin, nebyly vytvářeny vhodné podmínky pro návrat válečných uprchlíků.

10 Ibid.

11 Croatia's path to the EU. In: *Croatian Parliament* [online]. [cit. 6.2.2013]. Dostupné z: <http://www.sabor.hr/Default.aspx?sec=719>

12 Chorvaté řekli EU v referendu ano. In: *Euractiv.cz* [online]. 23.1.2012 [cit. 4.1.2013]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/rozsirovani-eu/clanek/chorvatsti-volici-rekli-unii-v-referendu-hlasite-ano-009536>.

13 ROTER, Petra. BOJINOVIĆ, Ana. Croatia and the European Union: A Troubled Relationship. *Mediterranean Politics*, 2005, 10 (3), p. 447.

Svoji nespokojenost EU pravidelně vyslovovala s nízkou mírou potírání korupce a boje proti organizovanému zločinu. Největší překážkou pro zahájení pohovorů však byl nízký stupeň spolupráce, či spíše neochota spolupracovat s Mezinárodním soudním tribunálem pro bývalou Jugoslávii.

Ochrana menšin a návrat válečných uprchlíků

Podle sčítání lidu z roku 2001 činil celkový počet občanů Chorvatska cca 4,5 mil., z čehož přes 331 tis. osob se hlásilo k národnostním menšinám (7,5 % populace). Ve srovnání s údaji z roku 1991 se Chorvatsko stalo výrazně etnicky homogennějším. V roce 1991 78 % chorvatské populace byli Chorvati, jejich podíl v roce 2001 se zvýšil na 90 %. Ačkoli Srbové tvoří nejpočetnější minoritu, pouze 35 % předválečné srbské minority nyní žije v Chorvatsku. Zatímco v roce 1991 tvořili Srbové 12 % obyvatelstva, v roce 2001 to bylo už pouze 4,5 %.¹⁴

EU této problematice jakož i postavení etnických menšin věnovala pozornost od počátku devadesátých let. Pod vlivem EU před uznáním své nezávislosti Chorvatsko přijalo koncem r. 1991 zákon o lidských právech a svobodách a zákon o právech etnických menšin, nicméně nacionalismus podporovaný vládou v první polovině 90. let menšiny ve skutečnosti potlačovala. Jejich pozice se sice od konce války v roce 1995 začala podstatně zlepšit, nicméně k opravdovému zlomu dochází až po r. 2000, kdy po Tudjmanově smrti dochází k obratu vládní politiky se snahou navázat vztahy s EU. Následující vlády vedené postupně I. Račanem (2000–2003) a I. Sanaderem (2003–2009) přijímají a implementují do právního řádu zákony týkající se ochrany minorit.¹⁵

Hlavní mezinárodní kritika Chorvatska na konci 90. let se týkala otázky pomalého návratu uprchlíků, především Srbů. Srbské etnické politické strany stále vyvíjejí aktivity, aby vytvořily podmínky pro návrat vyššího počtu Srbů do svých domovů.

Spory o hranice

Jednu z největších překážek pro dokončení přístupových jednání kladlo sousední Slovinsko, které Chorvatsku přistoupení k EU rozhodně neusnadňovalo a dokonce je i zcela blokovalo. Nejvýznamnějším sporem mezi oběma zeměmi byl spor o námořní hranici, přesněji řečeno o Piranský záliv. Počátky této neshody spadají do roku 1991, kdy byla vyhlášena samostatnost obou zemí. Piranský záliv umožňuje Slovinsku jediný přístup do mezinárodních vod. Chorvatsko, jehož jadranské pobřeží má délku cca 1700 km, požadovalo s odkazem na ochranu rybolovu vést hranici v polovině zálivu. Rozdělením zálivu na dvě části podél středové linie by však Slovinsko nemělo přístup na širé moře, čímž by přišlo o přímé spojení s mezinárodními vodami. Slovinsko v 90. letech dojednalo volný koridor přes chorvatské vody. Chorvatsko na oplátku ustoupilo v jiných částech sporné pozemní hranice. Smlouvu však neschválil chorvatský parlament. Chorvati ji tedy, na rozdíl od Slovinců, považovali za neplatnou.

14 ROTER, Petra. BOJINOVIĆ, Ana. Croatia and the European Union: A Troubled Relationship. *Mediterranean Politics*, 2005, 10 (3), p. 448.

15 Např. Zákon o vzdělávání v jazycích národnostních menšin

Spor vyvrcholil na konci roku 2008, kdy Slovinsko na 9 měsíců zablokovalo přístupová jednání. V červnu 2010 ve Slovinsku proběhlo referendum, v němž se těsná většina voličů vyslovila pro předání sporu Mezinárodnímu rozhodčímu soudu.¹⁶ Práce rozhodčího soudu má však začít až po podepsání dohody o vstupu Chorvatska do EU, aby Slovinci nemohli blokovat přístupová jednání. Nicméně bez ohledu na výsledky soudu bude mít Slovinsko zaručen koridor do mezinárodních vod.

Boj proti korupci a organizovanému zločinu

Další překážkou pro vstup Chorvatska do EU byl nedostatečný boj proti korupci a organizovanému zločinu. Ve zprávách Evropské komise se pravidelně objevovala výtka, že nereformovaná justice a politická korupce jsou zásadní překážkou pro vstup. Ve svých zprávách uvádí, že počet rozsudků stoupá, avšak ty se týkají jen nevýznamných korupčních případů. V zásadních kauzách nejsou vydávána soudní usnesení a řada ohlášených případů ani nikdy není vyšetřována.¹⁷

Nicméně situace se začíná pozvolna měnit. To, že korupce je prorostlá i do nejvyšších státní správy, dokládá skutečnost, že v listopadu 2012 záhřebský soud odsoudil na 20 let vězení bývalého chorvatského premiéra Ivo Sanadera. Aféra spočívá v přijetí úplatků od dvou zahraničních společností. První případ z 1. pol. 90. let se týká rakouské banky Hypo Alpe Adria Group, od níž měl přijmout v přepočtu 12 mil. Kč za vyjednání půjčky pro chorvatskou diplomacii. Půjčka ve výši 245 mil. Kč měla být použita na vedení zahraničních zastupitelstev. Chorvatsko v té době bylo ve válečném stavu. Druhý případ je z roku 2008, kdy měl již jako premiér obdržet od maďarské ropné společnosti MOL téměř 254 mil. Kč za získání většinového podílu v chorvatské rafinerii INA. V roce 2010, kdy již rok nepůsobil jako premiér, Sanader odjel ze země. Na základě mezinárodního zatykače byl dopaden v Rakousku a poté vydán do Chorvatska. Rozsudek soudu dosud nenabyl právní moci.¹⁸

Spolupráce s Mezinárodním soudním tribunálem pro bývalou Jugoslávii

EU vyjadřovalo svoji nespokojenost s nedostatečnou spoluprací Chorvatska s Mezinárodním soudním tribunálem pro bývalou Jugoslávii (ICTY)¹⁹ již od jeho založení v roce 1993. Nicméně v posledních letech, kdy se Chorvatsko snažilo dohnat ostatní kandidátské země a stát se členem EU, bylo vyjednávání přímo podmíněno jeho spoluprací s ICTY. V roce 2004 zástupce EU pro zahraniční a bezpečnostní politiku J. Solana dal jasně najevo, že pro Chorvatsko je zásadní zachovat plnou spolupráci s ICTY. Ve zprávě komise týkající se Chorvatska za rok 2004

16 Slovinci chtějí vyřešit hraniční spor s Chorvatskem. In: *Euractiv.cz* [online]. 7.6.2010 [cit. 4.1.2013]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/rozsirovani-eu/clanek/slovinci-chteji-vyresit-hranicni-spor-s-chorvatskem-007583>.

17 Croatia 2010 Progress Report. In: *ec.europa.eu* [online]. 9.11.2000 [cit. 4.11.2013]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2010/package/hr_rapport_2010_en.pdf.

18 MALÁ, Barbora. Chorvatský expremiér odsouzen za korupci na 10 let. In: *Patria Online* [online]. 20.11.2012 [cit. 4.11.2013]. Dostupné z: <http://www.patria.cz/zpravodajstvi/2202721/chorvatsky-expremier-odsouzen-za-korupci-na-10-let-udajne-vzal-uplatek-od-madarske-mol-3-.html>.

19 ICTY – International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia. Tribunál sídlící v Haagu řeší zločiny spáchané na území bývalé Jugoslávie po roce 1991. Mezi ně patří především závažná porušení Ženevských konvencí, porušení válečného práva, genocida a zločiny proti lidskosti. Souzení jsou pouze jednotlivci, přičemž nejvyšším trestem může být doživotní vězení.

je s uspokojením uvedeno, že Chorvatsko učinilo pokrok v poskytování přístupu k vnitřní dokumentaci, umožňování rozhovorů s potenciálními svědky, i pokud jde o stíhání válečných zločinců u tuzemských soudů.²⁰ Pokud v roce 2004 byl vítán v této oblasti pokrok, v roce 2005 již byla vyžadována plná spolupráce jakožto podmínka pro zahájení vlastních jednání s EU. V březnu 2005 Evropská rada vytvořila Skupinu pro posilování spolupráce Chorvatska s ICTY a byl přijat Akční plán pro zajištění lepší spolupráce s Chorvatskem.

Chorvatská vláda dlouho odmítala vydat především své generály. Jedním z těchto případů byl generál J. Bobetko. Chorvatsko odkládalo jeho vydání až do jeho smrti v dubnu 2003. V r. 2005 se dalším nevyřešeným případem stal generál A. Gotovina. Tehdejší hlavní žalobkyně ICTY Carla del Ponte požadovala okamžité vydání Gotoviny do Haagu, aby mohl být stíhán současně s podobnými případy. V srpnu 2005 bylo desáté výročí operace Bouře, které tento generál v regionu Krajina velel a která byla namířena proti chorvatským Srbům. Při této akci mělo být zabito přes 140 srbských civilistů a přes 150 000 jich bylo nuceno uprchnout. Po válce se Gotovinovi dařilo dlouho ukrývat, teprve v prosinci 2005 byl zadržen na Kanárských ostrovech. Nicméně značná část veřejnosti a především váleční veteráni ho podporovali a považovali za národního hrdinu. Před ICTY byl obžalován ze zločinů jako pronásledování, deportace, nucený odsun, zlovolné ničení měst a vesnic, vraždy a nelidské chování. V procesu, který začal v roce 2008 a skončil v roce 2011, byl uznán vinným a odsouzen k 24 letům vězení. Nicméně v průběhu odvolacího procesu tribunál v Haagu v listopadu 2012 k velkému nadšení Chorvatů generála viny zprostil.

Přístupová jednání – kapitola 7 (Duševní vlastnictví)

V březnu 2007 byla otevřena 7. kapitola, která se zabývá duševním vlastnictvím. V rámci projednání této kapitoly bylo nutné sblížit národní právní řád s právem komunitárním. Bylo třeba vypracovat nové zákony kompatibilní s právem EU, tj. přijmout *acquis communautaire* v oblasti duševního vlastnictví. Vláda Chorvatské republiky ve svém rozhodnutí ze dne 7. dubna 2005 určila za instituci věcně kompetentní pro zpracování předmětné oblasti Státní úřad duševního vlastnictví (patentový úřad). Rozhodnutím ze dne 13. října 2005 jmenovala pro přípravu vyjednávání předmětného článku členy pracovní skupiny, mezi nimiž byli i pracovníci patentového úřadu.

Státní úřad duševního vlastnictví²¹

Chorvatský patentový úřad byl formálně zřízen dne 30. prosince 1991 pod názvem Državni zavod za patente. V roce 1996 byly kompetence úřadu rozšířeny o autorské právo a práva s ním související, což se promítlo i do změny názvu úřadu na Državni zavod za intelektualno vlasništvo (úřad). Od svého založení úřad postupně začal zajišťovat kontinuitu průmyslových práv v Chorvatské republice těm, kteří tato práva získali v bývalém státě. Právní základ systému duševního vlastnictví byl položen přijetím zákonů v oblasti průmyslového a duševního vlastnictví bývalé federace. Postavení Chorvatska bylo upraveno tak, aby se mohlo

20 ROTER, Petra. BOJINOVIĆ, Ana. Croatia and the European Union: A Troubled Relationship. *Mediterranean Politics*, 2005, 10 (3), p. 450.

21 Tato kapitola byla zpracována na základě informací získaných z výročních zpráv chorvatského Státního úřadu duševního vlastnictví vydaných v letech 1993–2011. Dostupné z: <http://www.dziv.hr/>

stát stranou mezinárodních smluv a dohod na ochranu duševního vlastnictví. Byl vyvinut a implementován moderní informační systém na podporu řízení a veškerých pracovních procesů s důrazem na tvorbu registrů patentů, ochranných známek a průmyslových vzorů. Bylo vytvořeno informační centrum s oborovou knihovnou a informačními fondy z oboru duševního a průmyslového vlastnictví, s databázemi na CD-ROMech i přístupné on-line. Od dubna 1994 začal být ve dvouměsíčních intervalech vydáván úřední věstník pod názvem Hrvatski patentni glasnik, s rozšířením působnosti úřadu na autorské právo byl jeho název od č. 9/1996 změněn na Hrvatski glasnik intelektualnog vlasništva. Postupně byly do chorvatštiny přeloženy a vydány mezinárodní tříděny (Niceské třídění výrobků a služeb pro účely zápisu ochranných známek, Lokarnské třídění průmyslových vzorů, Mezinárodní patentové třídění). Byla navázána spolupráce s ostatními národními úřady na ochranu průmyslového vlastnictví a Světovou organizací duševního vlastnictví (WIPO).

Spolupráce s Evropským patentovým úřadem

Obzvláště důležité bylo navázání spolupráce s Evropským patentovým úřadem (EPÚ) s cílem zlepšit vlastní systém a především zahrnout jej do rámce EU. Koncem r. 2005 byl úřad přizván Evropským patentovým úřadem, aby se jako jeden z evropských úřadů spolupodílel na vypracování konceptu návrhu projektu v oblasti výzkumu a inovací v rámci 6. rámcového programu. V r. 2006 v rámci rozvoje informačně technologické struktury Úřadu byly ve spolupráci s EPÚ zahájeny aktivity na vytvoření chorvatského rozhraní pro EspaceNet a přípravy k připojení úřadu k informačnímu systému EpoqueNet²².

V prosinci 2005 bylo Chorvatsko přizváno k přistoupení k Úmluvě o udělování evropských patentů (Úmluva). V r. 2006 se úřad na základě kooperační smlouvy mezi EPÚ a Chorvatskem jako pozorovatel účastnil Správní rady. Ve stejném roce Úřad začal vedle překladů textu Úmluvy a dalších souvisejících dokumentů s analýzou potřeby harmonizovat patentový zákon s Úmluvou a začal připravovat návrh na přistoupení. V červenci 2007 chorvatský parlament přijal Zákon o ratifikaci Úmluvy o udělování evropských patentů, čímž byl splněn základní požadavek na plné členství. Členskou zemí Evropské patentové organizace se Chorvatsko stalo 1. ledna 2008.

Asistenční projekty EU

V průběhu 1. desetiletí 21. st. byl úřad příjemcem řady asistenčních projektů v rámci programu CARDS²³ a Phare. Byl to jednak projekt CARDS – Práva z duševního vlastnictví Chorvatsko, v jehož rámci bylo čerpáno 1,8 mil. EUR. Program měl za cíl harmonizovat legislativu s *acquis communautaire*, posilovat institucionální kapacity Úřadu či vytvořit strategii pro vynucování práv z duševního vlastnictví. Na projekt CARDS - Práva z duševního vlastnictví v Chorvatsku – Autorské právo a práva související bylo v letech 2005 – 2006 vynaloženo 350 000 EUR. Pro program CARDS 2003 – Posilování systému implementace duševního vlastnictví bylo určeno 1 mil. EUR. Dalším implementovaným programem byl

22 Plnotextový rešeršní systém Evropského patentového úřadu sloužící pro průzkum patentových přihlášek.

23 Program finanční pomoci zemím Západního Balkánu – Community Assistance to Reconstruction, Development and Stability in the Balkans.

projekt CARDS – Regionální projekt – Práva z duševního a průmyslového vlastnictví, který byl určen pro země tzv. „Západního Balkánu“ (Albánie, Bosna a Hercegovina, Chorvatsko, Makedonie, Srbsko a Černá Hora).

Kromě programů CARDS úřad čerpal prostředky i z předstupních programů Phare. Postupně byl implementován např. projekt Posilování vynuovení práv z duševního vlastnictví, dotovaný 1,3 mil. EUR.

Evropská unie

Dne 16. prosince 2008 Pracovní skupina pro rozšíření při Radě EU vypracovala pro Výbor stálých zástupců Zprávu o právu duševního vlastnictví. Výbor byl vyzván k jejímu přijetí a předání Chorvatsku před přístupovou konferencí (Zpráva pro COREPER).²⁴ Výslovně se ve Zprávě COREPER uvádí, že Chorvatsko přijalo *acquis communautaire* (CONF-HR 9/06 a 28/08), učinilo pokrok při sladování vnitrostátní legislativy pro autorskopravní i průmyslovněprávní oblast a že by mělo posílit ochranu a vymahatelnost práv s ohledem na *cyber crime*. Jak uvedeno výše, Chorvatsko se již před tím stalo členem Evropské patentové organizace, což ostatně i Zpráva COREPER pochvalně konstatovala. Tudíž na konci roku 2008 mohla být v Bruselu na 7. mezvládní přístupové konferenci mezi Chorvatskem a EU dočasně uzavřena kapitola 7 – Právo duševního vlastnictví s tím, že monitorování ze strany EU bude pokračovat během dalšího vyjednávání.

V souvislosti s plněním této kapitoly úřad prováděl legislativní práce, jejichž s cílem bylo sblížit národní právní řád v oblasti duševního vlastnictví s právem komunitárním. Byly vypracovány nové zákony kompatibilní s právem EU, nebo byla postupně připravena a přijata ustanovení ke konkrétním zákonům v oblasti průmyslového vlastnictví. Jednalo se především o rozšíření práv na komunitární úroveň, např. rozšíření platnosti komunitárních ochranných známek a průmyslových vzorů na území Chorvatska. V souvislosti s požadovanými aktivitami v boji proti pirátství a padělatelství byla vypracována metodologie pro vytváření a poskytování odpovídající statistiky pro vyšetřování, trestní stíhání, soudní řízení v protiprávním jednání v oblasti duševního vlastnictví.

Na konci roku 2008 úřad připravil legislativní návrh Národního programu pro integraci do EU pro kapitulu 7. Následně se úřad podílel na přípravě Akčního plánu pro transpozici a implementaci *acquis communautaire* týkajícího se zbývajících závazků odvíjejících se od přístupu k EU.

V listopadu 2009 byly přijaty změny k Patentovému zákonu v souladu s nařízením (EC) 469/2009 Evropského parlamentu a rady týkající se dodatkových ochranných osvědčení, čímž byl národní právní řád zcela sladěn s *acquis communautaire* v oblasti patentového práva.

24 Veřejná zpráva Rady EU z 16. prosince 2008. Dostupné z: <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/08/st17/st17212.en08.pdf>.

Chorvatské hospodářství

V průběhu válečného konfliktu se část ekonomických výhod založených na existenci omezené tržní ekonomiky a relativní demokratizace rozplynula. Nicméně dosud si některé země bývalé jugoslávské federace udržují řadu ekonomických ukazatelů, které jsou lepší než u některých nových členských zemí. Např. v roce 1990 HDP na obyvatele ve Slovinsku činil 8 706 USD, 5 106 USD v Chorvatsku, 1 300 USD v Bulharsku a Rumunsku. V roce 2007 to bylo ve Slovinsku 27,205 USD, 15,549 USD v Chorvatsku, 11,302 USD v Bulharsku a 11,387 v Rumunsku.²⁵

Pokud jde o současnou hospodářskou situaci, země se stále potýká s důsledky hospodářské krize. V zemi je vysoká míra nezaměstnanosti (17,9 % v roce 2011), strukturální problémy a nízká konkurenceschopnost. HDP za rok 2011 činil 45,897 mld. EUR, což je o 0,04 % méně oproti roku předchozímu. HDP na obyvatele činilo 10,697 EUR. Zahraniční dluh Chorvatska byl na konci roku 2011 45 733 mld. EUR, což odpovídá 99 % HDP roku 2011.²⁶

Positivní dopad na chorvatskou ekonomiku bude mít přístup k evropským strukturálním fondům a Koheznímu fondu. Z nich má země v průběhu prvních šesti měsíců členství získat 690 mil. EUR. Tyto fondy mají sloužit ke spolufinancování různých projektů. Finanční spoluúčast Chorvatska má být 15–25 %. Členstvím v EU země získá vstup na trh s více než 500 mil. obyvatel. Nicméně už v současné době je s unijními zeměmi ekonomicky propojena. Přibližně 60 % chorvatského importu i exportu se týká zemí EU. Dalším hospodářským problémem Chorvatska na cestě do EU je dokončení privatizace státních podniků. Největší obavy jsou z dopadů na ocelářství a lodářství.²⁷

Závěr

Dne 1. prosince 2011 Evropský parlament schválil vstup Chorvatska do Evropské unie k 1. červenci 2013. Dne 5. prosince 2011 přijala Rada odpovídající rozhodnutí a dne 9. prosince 2011 byla v Bruselu podepsána přístupová smluvní dokumentace mezi Chorvatskem a členskými státy EU. Po úspěšném referendu je tedy už jen zapotřebí, aby smlouvu ratifikovalo všech 27 členských států. Do konce roku 2012 ratifikace úspěšně proběhla ve 20 zemích. Ve Velké Británii, Francii a Belgii je proces ratifikace v závěru. Německo, Dánsko, Nizozemí a Slovinsko čekají na závěry monitorovací zprávy Evropské komise, která bude k dispozici v březnu 2013.

Členství Chorvatska v EU přinese výhody oběma stranám. Chorvatsku se mj. rozšíří trh, zvýší právní jistota nebo minimalizují rizika potenciálních investorů. Členství Chorvatska v EU zaručí zajištění politické stability na Západním Balkáně. Rovněž v průběhu přístupového procesu politická kritéria zjevně převažovala nad ekonomickými požadavky. Chorvatská ekonomika je sice v recesi, ale není natolik velká, aby ji EU nebyla schopna bez problémů absorbovat. Dle vyjádření kancléřky Merkelové to navíc vypadá, že Chorvatsko

25 CARATAN, Branko. The European Union, South-Eastern Europe and the Europeanization of Croatia. *Politická misao*, 2009, 46 (5), 171–180.

26 Chorvatsko: Ekonomická charakteristika země. In: BusinessInfo.cz [online]. 1.10.2012 [cit. 14.12.2012]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/chorvatsko-ekonomicka-charakteristika-zeme-18861.html>.

27 RADOVANOVIĆ, Marko. Přistoupení Chorvatska do EU a změny v regionálním obchodu. In: *cbap.cz* [online]. 14.10.2012 [cit. 19.12.2012]. Dostupné z: <http://www.cbap.cz/?p=1349>.

bude nadlouho poslední novou členskou zemí. „Ještě nedozrál čas, aby měla Evropská unie více než 28 členů. Až Chorvatsko vstoupí, nebudu iniciovat žádné přístupové rozhovory s dalšími zeměmi.“²⁸

Resumé

Dne 1. července 2013 se s největší pravděpodobností Evropská unie rozšíří o Chorvatsko, čímž počet členských států vzroste na 28. Pokud jde o patentovou ochranu, lze vzhledem k chorvatskému členství v Evropské patentové organizaci konstatovat, že země v Evropě už integrovaná je. Nicméně cesta Chorvatska do Evropské unie byla dlouhá a značně problematická, což do značné míry souviselo s válečným konfliktem, který v zemi probíhal v 1. polovině 90. let po jejím odtržení od tehdejší Jugoslávie. V článku jsou mj. nastíněny některé problematické aspekty, jejichž splněním bylo podmíněno zahájení přístupových jednání. Jednalo se především o plnou spolupráci s Mezinárodním soudním tribunálem pro bývalou Jugoslávii, vytvoření podmínek pro návrat válečných uprchlíků a ochranu menšin, boj s korupcí a organizovaným zločinem a vyřešení sporu o hranice se Slovinskem v oblasti Piranského zálivu. V článku je zohledněna také jedna z 35 projednávaných přístupových kapitol, a to 7 – Právo duševního vlastnictví.

Resume

The European Union is most likely to be extended by Croatia on 1 July 2013. The number of the member states will rise to 28. As regards the patent protection Croatia is a member of the European Patent Organisation so it can be noted that country has already been integrated in Europe. However, Croatia's journey to the European Union was long and very problematic, which was related in particular to the war conflict, that took place in the country between 1990–1995 after its separation from the former Yugoslavia. In the article are among others mentioned some of the problematic aspects conditional to the opening of accession negotiations. It was mainly full cooperation with the International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia, the creation of conditions for the return of war refugees and the protection of minorities, the fight against corruption and organised crime and settle the dispute about the border with Slovenia in the area of the Gulf of Piran. One of the 35 accession chapters, 7 – Intellectual Property Rights, is taken into account in the article, too.

28 TESAŘ, Martin. Merkelová před branami Bruselu: Ještě Chorvatsko a dost, 28 členů EU stačí. Více peněz za reformy? In: *Patria.cz* [online]. 13.12.2012 [cit. 19.12.2012]. Dostupné z: <http://www.patria.cz/zpravodajstvi/2221129/merkelova-pred-branami-bruselu-jeste-chorvatsko-a-dost-28-clenu-eu-staci-vice-penez-za-reformy.html>.

Použitá literatura a elektronické zdroje

- JOVIĆ, Dejan. Croatia and the European Union: a Long delayed journey. *Journal of Southern Europe and the Balkans*, 2006, 8 (1), 85–103. ISSN 1461-3190.
- CARATAN, Branko. The European Union, South-Eastern Europe and the Europeanization of Croatia. *Politička misao*, 2009, 46 (5), 171–180.
- ROTER, Petra. BOJINOVIĆ, Ana. Croatia and the European Union: A Troubled Relationship. *Mediterranean Politics*, 2005, 10 (3), 447–454.
- ŠESTÁK, Miroslav aj. Dějiny jihoslovanských zemí. Praha: Lidové noviny, 1998. 756 s. ISBN 80-7106-266-9.
- RYCHLÍK, Jan. PERENČEVIČ, Milan. Dějiny Chorvatska. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2007. 576 s. ISBN 978-80-7106-885-3.
- BENÍK, Michal. Slovinsko-chorvatské spory, aneb jugoslávské dědictví. In: *Euractiv.cz* [online]. 30.11.1999 [cit. 4.11.2013]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/evropa-dnes0/clanek/slovinsko-chorvatsk-spory-aneb-jugoslvs-k-ddictv>.
- Croatia 2010 Progress Report. In: *ec.europa.eu* [online]. 9.11.2000 [cit. 4.1.2013]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2010/package/hr_rapport_2010_en.pdf.
- Chorvaté řekli EU v referendu ano. In: *Euractiv.cz* [online]. 23.1.2012 [cit. 4.1.2013]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/rozsirovani-eu/clanek/chorvatsti-volici-rekli-unii-v-referendu-hlasite-ano-009536>.
- Chorvatsko: Ekonomická charakteristika země. In: *BusinessInfo.cz* [online]. 1.10.2012 [cit. 14.12.2012]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/chorvatsko-ekonomicka-charakteristika-zeme-18861.html>.
- MALÁ, Barbora. Chorvatský expremiér odsouzen za korupci na 10 let. In: *Patria Online* [online]. 20.11.2012 [cit. 4.11.2013]. Dostupné z: <http://www.patria.cz/zpravodajstvi/2202721/chorvatsky-expremier-odsouzen-za-korupci-na-10-let-udajne-vzal-uplatek-od-madarske-mol-3-.html>.
- RADOVANOVIĆ, Marko. Přistoupení Chorvatska do EU a změny v regionálním obchodu. In: *cbap.cz* [online]. 14.10.2012 [cit. 19.12.2012]. Dostupné z: <http://www.cbap.cz/?p=1349>.
- Slovinci chtějí vyřešit hraniční spor s Chorvatskem. In: *Euractiv.cz* [online]. 7.6.2010 [cit. 4.1.2013]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/rozsirovani-eu/clanek/slovinci-chteji-vyresit-hranicni-spor-s-chorvatskem-007583>.
- ŠTÁSTKA, Tomáš. Haagský soud obrátil. Chorvatský generál Gotovina si 24 let neodsedí. In: *iDnes.cz*. [online]. 16.11.2012 [cit. 20.12.2012]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/gotovina-zprosten-0nb-/zahranicni.aspx?c=A121116_095313_zahranicni_ts.
- TESAŘ, Martin. Merkelová před branami Bruselu: Ještě Chorvatsko a dost, 28 členů EU stačí. Více peněz za reformy? In: *Patria.cz* [online]. 13.12.2012 [cit. 19.12.2012]. Dostupné z: <http://www.patria.cz/zpravodajstvi/2221129/merkelova-pred-branami-bruselu-jeste-chorvatsko-a-dost-28-clenu-eu-staci-vice-penez-za-reformy.html>.
- Vztahy EU a Chorvatska. In: *Euractiv.cz* [online]. Citováno 8.6.2012 [cit. 4.1.2013]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/rozsirovani-eu/clanek/chorvatsti-volici-rekli-unii-v-referendu-hlasite-ano-009536>.

Prof. Doris Estelle Long¹

Resolving Trademark Duality in the Twenty-first Century: Making Trademarks Internet-ready

Quasi-market regulation tool, quasi-investment property; trademark's historical role as both consumer-information signifier and producer-investment asset has led to increasingly confusing treatment under US law. The potentially borderless markets of cyberspace, with their new marketing techniques and new competitive spaces, have only heightened this confusion. Instead of ignoring the dual nature of trademarks, it is time to acknowledge their evolved nature as both traditional reputation-based source designators and non-traditional information assets, and revise the law to reflect the different protection norms required for these two different types of "marks." In short, it is time to recognize that a new type of trademark has developed – an asset-information mark whose uses and rights are distinctly different from the source designator function trademark law has traditionally protected.

I. Introduction

Trademarks² may arguably have a longer-lived existence than their other intellectual property relations—patents and copyrights—since “source designators” have been found on pottery created over 4000 years ago.³ Such long existence, however, does not guarantee that the legal foundations for the protection of trademarks is well theorized. To the contrary, at least in connection with the development of Anglo-American legal traditions, trademarks have suffered from a confusingly dual nature that has only become more pronounced as demands on a mark's information-signifying function has multiplied in the 21st Century. This duality developed as a result of the dual basis on which trademarks were originally protected—as market regulators designed to protect against consumer confusion *and* as property rights of their owners who invested time, money, and effort in creating the informational, and sometimes emotional, meanings associated with such marks.

I contend that a new type of trademark has developed as a result of this historic duality - one that exists beyond the source (origin) designating role of trademarks. This “information-asset mark” has a normative function based on rights arising from an investment incentive similar to that used to prescribe the protection of copyrights and patents, and has proven an uncomfortable fit within the consumer confusion focus of traditional trademark laws. To resolve these conflicts, trademark law must be revised to incorporate new standards that not only reconcile trademark's dual nature, but also provide a rational basis for dealing with

1 Professor of Law and Chair of the Intellectual Property, Information Technology and Privacy Group at The John Marshall Law School, in Chicago, Illinois. This article is based on an earlier article “Rebooting Trademarks for the 21st Century” which appeared in 49 University of Louisville Law Review 517 (2011). Special thanks to Allison Schneider and Katie Pimentel for their able research assistance.

2 I am using the terms “trademarks” and “marks” interchangeably to include all categories of marks, including service marks. See Agreement on Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights (TRIPS), Art. 15 (defining trademarks as “[a]ny sign, or any combination of signs, capable of distinguishing the goods or services of one undertaking from those of other undertakings”).

3 See FRANK I. SCHECHTER, THE HISTORICAL FOUNDATIONS OF THE LAW RELATING TO TRADE-MARKS 20 (1925).

the new and diverse demands placed on marks in the 21st Century. Revising trademark law to craft a new “information-asset” mark should help end the problematic legal fictions that have grown up around the use of marks on the internet and encourage the development of new paradigms for examining the role of trademarks in the new digital marketplace of the 21st Century.

The Historical “Confusing Duality” of Trademarks

A. Normative Conflicts and the Digital Marketplace

Trademarks have long suffered from a historical conflict over the rationale for their protection. Reduced to its most fundamental level, this conflict arises from a basic dispute over whose interests should take precedence when the interests of consumers and trademark owners do not coincide. This fundamental issue lies at the heart of most of the debates regarding trademark protection in the competitive spaces of the Internet. The question of the type of right that lies at the center of trademark protection—property right or market regulatory/unfair competition right—is a corollary to the fundamental question of whose interests are paramount in a trademark dispute. If the goal is to protect consumer reliance on the informational value of a mark in making critical market choices, then one set of rights is needed to protect such informational value. By contrast, if the goal is to protect the trademark owner’s investment in its mark, then another set of rights is implicated, one that focuses on the protection of the owner’s investment in its mark.

The clearest example of these conflicting interests lies in the traditional problem of the ability of a trademark owner to prohibit the unauthorized use of its mark on a noncompetitive good or service. Assume that Long Motors decides to create and market a new sports car under the trademark “Coca-Cola.” It does not obtain permission from the holders of the Coca-Cola mark for beverages to use the mark in question. In the inevitable lawsuit, if the goal of protection is the consumer and the informational value of trademarks for that consumer, the use of Coca-Cola as a mark for cars might be allowed so long as the competitive nexus is not sufficient to cause misinformation about the source or quality of the cars. The actual outcome of this dispute would depend on a number of factors that might affect the source confusion arising from the use in question, including associational confusion.⁴ But the normative focus would be on the role of the trademark as a conveyor of information about the source of the car and its qualities or characteristics. These qualities could include emotional messages about the lifestyle choices that ownership of such a good represents.⁵

4 Likely confusion prohibitions under US law is not limited to source or origin confusion but includes associational confusion as well. *See, e.g.*, 15 U.S.C. § 1125(a)(1)(A) (providing relief against the unauthorized use of mark which is “likely to cause confusion . . . as to the affiliation, connection, or association of such person with another person, or as to the origin, sponsorship, or approval of his or her goods or services . . . by another”).

5 *See* Doris Estelle Long, *Is Fame All There Is? Beating Global Monopolists at Their Own Marketing Game*, 40 *Geo. Wash. Int’l L. Rev.* 123 (2008) (describing the role of emotional advertising in the development of brand identities and the potential irrational impact such emotional advertising may have on purchaser decision-making).

By contrast, if the goal of protection is the trademark owner's interests in protecting its investment, then Coca-Cola cars may well be held to violate the beverage mark owner's rights, even in the absence of any likely confusion. To the contrary, to the extent that the unauthorized use of the Coca-Cola mark diminishes the investment value of the Coca-Cola mark to its prior user, including harming its uniqueness in the marketplace, such use would be prohibited regardless of whether or not consumer confusion arises. The normative focus is on the investment value of the mark as a business asset. This basis for protection is most often discussed in the relatively newer doctrines informing dilution and well-known mark protection.⁶

As a practical matter, in any given case the normative basis for relief-consumer or investment value protection-might not necessarily be outcome determinative. The strong reputation of the Coca-Cola beverage mark might lead courts to find that consumers could be confused about the association between the two marks despite the lack of a strong competitive nexus. Alternatively, courts might find that the value of the mark was harmed by the car company's unauthorized free riding on Coca-Cola's reputation for quality goods. In the hard-goods world, resolving the normative basis for protection might not necessarily result in greater predictability. But when conflicts between consumers and mark owners move into the digital realm, differing normative bases result in markedly different outcomes. For example, if the car company had used the mark Coca-Cola as a keyword to attract visitors to its web page about its new Coca-Cola marked cars, the normative basis that focuses on consumer protection might have found no such confusion since the keyword provided truthful information about the webpage to which the consumer was being directed.⁷ By contrast, if the protection of the mark owner's investment is paramount, then such uses might be considered a commercial use that harms the value of this investment.⁸

This simple dichotomy, however, is not reflective of the present state of trademark protection on the Internet. To the contrary, in order to deal with the evolving nature of use of trademarks in the competitive spaces of the Internet, courts have focused on an ever-changing battery of tests. From early considerations of initial-interest confusion⁹ and per se dilution,¹⁰ to concerns over the meaning of "use in commerce"¹¹ and the development of new doctrines of cybersquatting,¹² courts continue to craft a staggering array of evolving theories of protection that has left commentators and scholars breathless at the multiplicity of reasoning.

The extension of intellectual property rights to new media is often fraught with inconsistent determinations, as courts struggle to apply laws created for one media to another. Such struggles have often been amplified when new technologies are involved. Thus, both copyright and patent regimes were buffeted by the problem of the scope of protection to be granted software under their respective regimes, an issue that remains problematic to this day. Yet the difficulties of crafting a rational basis for the extension of trademark rights into such new competitive spaces of the Internet-as domain names, URLs, and search-engine results-go beyond the struggle to adapt intellectual property laws to new communication technologies.

6 See discussion below at Part II.C.

7 See, e.g., *Bihari v. Gross*, 119 F. Supp. 2d 309, 323 (S.D.N.Y. 2000) (finding use of a metatag that reproduced plaintiff's mark was permissible because it merely served "as a cataloging system for a search engine" and described the contents of the web page).

8 See, e.g., *Promatek Indus., Ltd. v. Equitrac Corp.*, 300 F.3d 808 (7th Cir. 2002) (enjoining competitor's use of trademark as a metatag).

9 See, e.g., *Brookfield Commc'ns, Inc. v. W. Coast Entm't Corp.*, 174 F.3d 1036, 1063 (9th Cir. 1999).

10 See, e.g., *Virtual Works, Inc. v. Network Solutions, Inc.*, 106 F. Supp. 2d 845, 847-48 (E.D. Va. 2000).

11 See, e.g., *1-800 Contacts, Inc. v. WhenU.com, Inc.*, 414 F.3d 400, 406-07 (2d Cir. 2005).

12 See, e.g., *Sporty's Farm LLC v. Sportman's Market Inc.*, 202 F.3d 489 (2d Cir. 2000).

Such struggles manifest a deeper problem for trademark regimes in the 21st Century. That deeper problem is the historical confusing duality in the normative basis for trademark protection and the reluctance or inability of courts and legislatures to deal with such duality in a rational manner.

B. Market Regulation and Consumer Confusion

Back in the “early days,” when trademarks were perceived as simple identifiers of the maker or distributor of a particular good or service, trademark protection appeared to form part of a growing legal regime designed to regulate the market. This regime was rooted in increasing efforts to define and regulate competition in the marketplace by establishing the boundaries of fair conduct. Scholars continue to debate whether it was the protection of the consumer or the mark holder (producer) that lay behind the early development of trademark protection. There is no question that courts frequently failed to indicate clearly the basis on which protection was granted. For example, in *Amoskeag Manufacturing Co. v. Spear*, an early state trademark case in the United States, the court described the following reasons for granting protection to plaintiff’s trademark:

When we consider the nature of the wrong that is committed when the right of *property* in a trade mark is invaded He who affixes to his own goods an imitation of an original trade mark, by which those of another are distinguished and known, seeks, by *deceiving the public*, to divert and appropriate to his own use, the profits to which the superior skill and enterprise of the other had given him a prior and exclusive title. He endeavors by a false representation, to effect a dishonest purpose; he commits a fraud upon the public, and upon the true owner of the trade mark. The *purchaser has imposed upon him an article that he never meant to buy*, and the owner is *robbed of the fruits of the reputation* that he had successfully labored to earn.¹³

While language regarding the dual goals of trademark protection continues to appear, the general standards that evolved for protecting trademarks in its earliest days appears most firmly rooted in evolving unfair competition and market regulation (trade protection) regimes.¹⁴ This does not mean that language regarding the property nature of the right to be protected under trademark law was not also prevalent in early court decisions. To the contrary, as demonstrated by *Amoskeag Manufacturing Co.*, language regarding the property nature of the protected right appeared with increasing frequency in early cases. But despite frequent reference to the property nature of trademarks in these early cases, the method of relief that evolved for protecting trademarks gave precedence to public (consumer) interests. As the Seventh Circuit Court of Appeals recognized in *Stahly, Inc. v. M.H. Jacobs Co.*: “It must be remembered that the trade-mark laws and the law of unfair competition are concerned not alone with the protection of a property right existing in an individual, but also with the protection of the public from fraud and deceit, and it is obvious that the right of the public to be so protected is a right which transcends the rights of the individual trade-mark owner . . .”¹⁵

13 *Amoskeag Mfg. Co. v. Spear*, 2 Sand. 599, 605-06 (N.Y. Sup. Ct. 1849)(emphasis added).

14 See, e.g., Frank I. Schechter, *The Rational Basis of Trademark Protection*, 40 Harv. L. Rev. 813, 830-31 (1927).

15 *Stahly*, 183 F.2d 914, 917 (7th Cir. 1950)(citations omitted).

Under U.S. trademark law, the analytical framework for traditional trademark violations is couched in terms of whether a *likelihood of confusion* exists *among consumers* regarding the two marks at issue.¹⁶ Thus, public-interest concerns in trademark cases have become the critical analytical linchpin in the rights framework. The likely confusion test has become so well entrenched in trademark rights analysis that it has become the international standard for determining the scope of such rights. For example, Article 16 of the Agreement on Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights (TRIPS) unequivocally requires Member Countries to grant trademark protection where the challenged unauthorized use would result in a “*likelihood of confusion*.”¹⁷ Likely confusion is not the only basis on which relief must be granted under TRIPS. To the contrary, and in accordance with the dual nature of trademarks as both unfair-competition regulators and manifestations of exclusive property rights, Article 16 of TRIPS also requires the protection of well-known marks in certain situations “provided that the interests of the owner of the registered trademark are likely to be damaged by such use.”¹⁸ But the test of likely confusion is so firmly established in international regimes that TRIPS establishes a mandatory presumption of relief in the event of the use of identical marks on identical goods.¹⁹ This interposition of consumer-protection concerns between the trademark owner’s intellectual property and his ability to prevent its unauthorized use is distinctly different from the rights framework for the protection of patents and copyrights.

In both patent and copyright regimes, the violation of rights is determined simply by examining whether the defendant’s use violated the right in question. Public-interest concerns may appear in individual copyright and patent cases in the form of fair use considerations, or in determinations regarding the availability of injunctive relief, but, in direct contrast to trademarks, such considerations do not form part of the initial analytical framework for determining whether a violation has occurred. The specific interjection of the public interest within the rights framework for patents and copyrights occurs either as a defense in the case of fair use, or at the remedies stage.

The interposition of the public interest in the initial infringement analysis for trademarks underscores the close relationship between trademark rights and market regulation. Unlike patents and copyrights, trademarks are protected in the interest of preventing *competitive harm*. This harm in turn is measured by its *impact on the consumer*. This does not mean that competitor concerns do not play a role in the determination of what symbols qualify for trademark protection. To the contrary, considerations of genericness and functionality for trade dress²⁰ are premised in part on a competitor’s need for access to the terms and

16 See generally 15 U.S.C. §§ 1114(1)(a)-(b), 1125(a)(1)(A) (prohibiting the use of marks “likely to cause confusion” with registered and unregistered marks, respectively). The test for likelihood of confusion varies from circuit to circuit regarding the precise factors to be considered (or more precisely, how such factors are delineated). See Doris Estelle Long, *Unfair Competition and The Lanham Act* §§ 2.4-2.5 (1993). Nevertheless, each circuit focuses on the likely confusion of the ordinary consumer arising from the uses in question.

17 TRIPS, Art. 16(1) (emphasis added).

18 TRIPS, Art. 16(3); see also Council Directive 2008/95, art. 5(2), 2008 O.J. (L 299) 25, 29 (EC) (providing for the protection of marks with “a reputation” where the unauthorized use of such mark “takes unfair advantage of, or is detrimental to, the distinctive character or the repute of the trade mark”).

19 TRIPS, Art. 16(1) (“In case of the use of an identical sign for identical goods or services, a likelihood of confusion shall be presumed.”).

20 Functionality concerns are raised under the Lanham Act in connection with the protection of “devices” as trademarks, including product configurations, color, and container packaging. Similar to genericness concerns for word and symbol marks, functionality is concerned with avoiding the grant of trademark rights to shapes, packaging and other devices which competitors may need to use.

shapes in question. But while competitor needs may shape some of the issues surrounding the existence of a viable trademark right, it is consumer needs that determine the ultimate scope such rights will be granted.

C. The Evolving Nature of “Propertized” Trademarks

One of the clearest articulations under U.S. law of the property nature of trademarks was made by the U.S. Supreme Court in 1879 in the *Trade-Mark Cases* where the court stated:

The right to adopt and use a symbol or a device to distinguish the goods or property made or sold by the person whose mark it is, to the exclusion of use by all other persons, has been long recognized by the common law and the chancery courts of England and of this country, and by the statutes of some of the States. *It is a property right* for the violation of which damages may be recovered in an action at law, and the continued violation of it will be enjoined by a court of equity, with compensation for past infringement.²¹

The language regarding the nature of trademarks as a “property” based right has been a constant in both national and international debates over the role of trademarks and shows no sign of disappearing. The protection of property rights as a goal arguably places the interests of the trademark holder in protecting his investment in creating a viable brand in the marketplace above considerations of consumer protection. Under a true property rights framework, in the Coca-Cola cans example, there is no question that the junior user will be obligated to cease use of the mark even if no confusion arises or is even likely to arise from such use. In fact, the issue of whether confusion would be likely to arise is irrelevant. Instead, the critical question becomes who has the prior interest in the mark at issue.

Despite the recognition of the “property” value of trademarks, and the need to protect an owner’s often substantial investment in its brand, present trademark law has failed to adopt an appropriate standard to accomplish this goal. The creation of trademark doctrines, such as dilution, under which trademark protection is supposed to attach even in the absence of likely consumer confusion, arguably creates an expanded basis for relief beyond the “narrow” consumer protection paradigm of likely confusion. In the United States, for example, the Federal Trademark Dilution Act (FTDA), protects “famous” marks against the unauthorized use of a mark or trade name in commerce “that is likely to cause dilution by blurring or dilution by tarnishment of the famous mark, *regardless of the presence or absence of actual or likely confusion, of competition, or of actual economic injury.*”²² Yet in *Starbucks Corp. v. Wolfe’s Borough Coffee, Inc.*, despite statutory language that pre-empts the need for likely confusion, the court, nevertheless, relied on likelihood-of-confusion cases to determine if marks were sufficiently similar to qualify for dilution protection under the FTDA.²³

Protection against harm to the investment (property) value of a mark is similarly problematic European Union “reputational harm” doctrines. Article 5(2) of the Trademark Harmonization Directive permits member states to prohibit the unauthorized use of identical or similar marks on goods and services dissimilar from those registered by the mark owner where such mark “has a *reputation* in the Member State and where use of that sign without due cause *takes unfair advantage of, or is detrimental to, the distinctive character or*

21 *Trade-Mark Cases*, 100 U.S. 82, 92 (1879) (emphasis added).

22 15 U.S.C. § 1125(c)(1) (emphasis added).

23 *Starbucks Corp.* 588 F.3d 97, 108 (2d Cir. 2009).

the repute of the trade mark.²⁴ Yet despite the recognition of the need to protect the commercial value of a mark from harm, even cases arising under domestic versions of Article 5(2) rely on likelihood of confusion as a factor in determining whether the necessary associational link between the contested marks exists to warrant relief.²⁵ It is unclear whether the express recognition by the European Court of Justice of an investment function for marks in *Interflora v. Marks & Spenser*²⁶ will ultimately alter the role of likely confusion in securing relief under Article 5(2), but, at present, seems unlikely.

Even if the hybrid property/consumer confusion standards represented by US dilution and European Union “harm to reputation” laws provide expanded coverage beyond likely confusion standards and, therefore, provide some protection to a mark owner’s investment interest, they do *not* resolve the confusing dual nature of trademarks. They simply ignore that such duality exists.

II. The New Information/Property Asset

In attempting to eliminate the present confusing dichotomy regarding the goals and purposes of trademark protection, the critical question becomes whether a trademark owner’s investment interests should be protected beyond that necessary to safeguard the traditional source-designating function of marks. One potential solution is to simply eliminate any trademark protection for uses that do not result in a likelihood of consumer confusion. Reputation-based claims such as dilution would be eliminated. Claims involving implied associations, such as the use of keyword buys, would also largely be excluded. This solution has the beauty of apparent simplicity. It may also be impractical in today’s global environment given present international obligations to protect the reputational value of marks beyond instances of consumer confusion.²⁷

Traditional trademarks undeniably convey information about the goods and services with which they are associated. As the historical protection of the source-designating function of trademarks demonstrates, their informational significance forms a critical element to their protection. The consumer information that necessarily accompanies trademarks in their

24 Council Directive 89/104, art. 5(2), 1989 O.J. (L 40) 1 (EC) (emphasis added). This Directive was replaced by Council Directive 2008/95, art. 5(2), 2008 O.J. (L 299) 28 (EC), which did not alter the relevant language of Article 5. See also Council Regulation 207/2009, 2009 O.J. (L 78) 1, 5 (EC) (using language similar to Article 5(2) of the Trademark Harmonization Directive).

25 See *Intel Corp. v. CPM U.K. Ltd.*, Case C-252/07, 2008 E.C.R. I-08823, ¶¶ 42, 58 (expressly including “the existence of the likelihood of confusion on the part of the public” as a factor to be considered in establishing the necessary linking while stressing that protection did not require such likely confusion); *Adidas-Salomon AG v. Fitnessworld Trading Ltd.*, Case C-408/01, 2003 E.C.R. I-12537, ¶¶ 29-30 (“The infringements referred to in Article 5(2) of the Directive [involving reputational harm], where they occur, are the consequence of a certain degree of similarity between the mark and the sign, by virtue of which the relevant section of the public makes a connection between the sign and the mark, that is to say, establishes a link between them even though it does not confuse them. The existence of such a link must, just like a likelihood of confusion in the context of Article 5(1)(b) of the Directive, be appreciated globally, taking into account all factors relevant to the circumstances of the case.” (citation omitted).

26 *Interflora*, Case C-323/09 (2011).

27 See TRIPS, Art. 16(3) (requiring protection of well-known marks against unauthorized uses on dissimilar goods or services where the interests of the owner of the mark “are likely to be damaged by such uses”).

source-designating role includes information about the source and quality of the product, as well as lifestyle or emotional information about the brand, and the reputational value of the mark.

Beyond embedded information that assists in consumer purchasing decisions,²⁸ trademarks in the digital era also possess “informational” values that are unrelated to consumer product information but have value in the new competitive spaces of the Internet, such as search-engine placement, website addresses (domain names), and advertisements, including pop-ups. This informational value may develop from the same types of investments and uses that give rise to the consumer information protected under traditional trademark-rights analysis. But the information content that is valued is not directly related to individual purchaser decision making. To the contrary, similar to copyrighted works, these information-asset marks have value due to their expressive or emotive content.²⁹ “Brands,” the business term often used for this information asset, are not merely purveyors of product information; they have a personality and culture, and often become the public representation of a business’s identity and reputation.³⁰

As Internet searches and advertising techniques become increasingly important in the digital market of the 21st Century, the use of trademarks for their non-purchaser information value has increased. One of the most hotly contested issues today is the legality of Google’s unauthorized use of third-party trademarks in its AdSense program.³¹ Keywords are used by third parties to obtain a higher ranking in Internet search results. This higher ranking is achieved by purchasing rights to appear ranked first in a search whenever a keyword appears for which the party has paid for such result. Often, keywords are third-party trademarks, including the marks of a competitor. Thus, for example, a distributor of Coca-Cola products could purchase rights to the keyword “Coke” so that whenever someone uses that term in an Internet search his website will appear first. He could also purchase rights under the keyword “Pepsi” to achieve the same result. Such use does not involve the source-designating function of a mark. But it clearly invokes its informational value. Moreover, such information clearly has commercial value. Google has earned approximately 30% of its total revenues in the first quarter of 2010 on its keyword program alone.³²

Because keywords do not use marks to represent the source of goods or provide information about them, their use does not fall cleanly within traditional trademark analysis. The ongoing failure of U.S. trademark law to treat effectively the right of a mark owner’s ability to control the use of its mark apart from its traditional source-designating function could be resolved by acknowledging the existence of the information-asset mark and creating an appropriate legal regime to protect this mark. Unlike currently recognized marks under the Lanham Act, protection for this information-asset mark would be provided without regard to consumer

28 Some of this embedded information may well be appeals to emotions that do not necessarily lead to rational consumer choices. Nevertheless, this “psychological function of symbols” would still be protectable under source-designating principles because of its impact on consumer purchasing decisions.

29 Copyright protection under U.S. law is limited to the expressive elements of tangible works. See 17 U.S.C. § 102(a) (2006) (providing for copyright protection for “original works of authorship fixed in any tangible medium of expression”). Ideas, processes, methods of operations, concepts, or other non-expressive elements are outside the scope of protection. See 17 U.S.C. § 102(b).

30 See Doris Estelle Long, *Is Fame All There Is? Beating Global Monopolists at Their Own Marketing Game*, 40 Geo. Wash. Int’l L. Rev. 123, 131 - 35 (2008).

31 See generally Google AdSense, Google.com, <http://www.google.com/adsense>.

32 See Google Announces First Quarter 2010 Financial Results, Google.com (Apr. 15, 2010), http://investor.google.com/earnings/2010/Q1_google_earnings.html (stating that Google reported revenues of \$2.04 billion during the first quarter from its Ad Sense program, which represented 30% of total revenues for that period).

confusion. Such confusion would be irrelevant to any determination of rights because the information-asset mark is not concerned with traditional trademark uses. It does not carry the consumer purchasing information that traditional trademark rights regulate because it is not a mark in the traditional sense. It is not used in connection with goods or services. Or, more specifically, such uses do not fall within the purview of the rights that are protected for an information-asset mark. To the contrary, the protection of the information-asset mark is based solely on protecting the trademark owner's investment interest in his mark. This investment interest is represented by the informational value of the mark, separate from its source-designating function.

III. Crafting a Legal Framework for the Information-Asset Mark

Since the protection of information-asset marks does not fall within the parameters of traditional consumer-protection doctrines, the scope of their protection would not be delimited by the historical norms of likely confusion, "trademark use in commerce," and associated doctrines. To the contrary, like copyrights, third-party uses of information-asset marks would be encouraged-particularly where such uses assist in creating new competitive spaces in the digital market. To achieve these dual goals of protection and access, however, several difficult questions remain to be answered.

A. Setting the Parameters of the Information Asset

The US Lanham (Federal Trademark) Act has established a fairly low threshold for symbols to qualify for trademark protection.³³ The current test of "distinctiveness" may be sufficient to determine whether commercial symbols have the legal potential to become recognizable source designators for the relevant purchasing public. But such a test for the potentially expanded rights that trademark owners would be granted in an information-asset mark would pose a serious threat of monopolization. It would grant to the first adopter a virtual monopoly over their selected mark on any good or service no matter how competitively disconnected they may be. To avoid such monopolistic tendencies, some standard higher than legal distinctiveness must be required, particularly since the ameliorating effect of consumer confusion or some other competitive nexus on such monopolistic tendencies forms no part of the information-asset rights paradigm.

At a minimum, an information-asset mark must achieve some level of renown to justify the expanded protection of the informational value of the mark beyond the limits of competition and consumer confusion. The strength of the mark should be a critical, if not determinative, factor in establishing whether a mark has sufficient informational value beyond its source-designating significance to warrant protection. The scope of protection afforded an asset-information mark should follow the controlled-uses model of copyright and patent law.³⁴

³³ To qualify for protection a mark must be "distinctive" and must be "used in Interstate commerce." 15 U.S.C. § 1052.

³⁴ See 17 U.S.C. § 106 (listing the acts that copyright owners are authorized to do and permit others to do with their copyrighted works); 35 U.S.C. § 271 (listing the acts that patent owners may prohibit in connection with their patented inventions).

The revised statute should specify the types of uses that the trademark owner has the power to do or authorize in connection with the information-asset mark. This specification should follow the positive-rights model of copyright law.³⁵

B. Resisting the Impulse Toward Monopolization

Protecting information-asset marks as a property investment, however, should not give owners absolute rights over every use of the mark. Since even asset-information marks gain their value from commercial activities, non-commercial uses of such marks, such as in truthful comparative advertising, should be excluded from the scope of rights granted a mark holder. Similarly because the new information-asset mark is being protected for its informational or speech values, additional limitations should be crafted to assure adequate access by third parties to the purely informational aspects of these marks. Such limitations should be modeled on the fair use limitations of copyright, and subject to the same considerations of market efficiency³⁶ and social benefit.³⁷

By crafting a new rights regime for information-asset marks, new potential revenue streams for the holders of such marks may well develop. Just as copyright law has adapted to the benefits and challenges of the digital marketplace, trademarks need to make similar accommodations. Such accommodations should include the development of new digital licensing models similar to those established for performing rights under copyright, such as the Sound Exchange and Creative Commons licensing schemes.³⁸ Critically, however, these new licensing mechanisms should include limited compulsory licenses for information-asset marks. While such licenses at first blush appear to burden the flow of information in the digital market, they actually return a balance to that marketplace by treating information-asset marks like other forms of intellectual property, where social uses are balanced against traditional compensation rights through carefully structured compulsory licenses.

One of the difficulties in establishing compulsory licenses, or even expanded fair-use rights, for information-asset marks is the historical prohibition against such licenses. Because of the source-designating function of trademarks, under U.S. law, if a mark is licensed to be used by a third party, the trademark owner must maintain the right to control the quality of the goods or services offered under the mark.³⁹ Failure to exercise adequate control qualifies as abandonment because the mark loses its source-designating function.⁴⁰ Given the critical relationship of quality control to the value of a mark as an information signifier, compulsory licensing of trademarks has long been prohibited. This prohibition is so strong

35 By contrast, patent rights grant negative rights of *prohibition*. See 35 U.S.C § 271(a).

36 See, e.g., *Am. Geophysical Union v. Texaco Inc.*, 60 F.3d 913 (2d Cir. 1994) (examining the impact of market availability on fair-use defenses).

37 See, e.g., *Sony Corp. of Am. v. Universal City Studios, Inc.*, 464 U.S. 417, 454 (1984) (analyzing the societal benefits time shifting provides to determine whether it qualifies as a fair use).

38 Sound Exchange is a performing rights organization that collects and distributes digital performance rights royalties in the United States. See generally *Get Paid When You Get Played*, Sound Exchange, <http://soundexchange.com/performer-owner/performer-srco-home>. Creative Commons is a nonprofit organization that offers several types of model licenses to permit the uncompensated licensing of copyrighted materials. See generally *About the Licenses*, Creative Commons, <http://creativecommons.org/licenses/> (last visited Feb. 24, 2011).

39 See *Dawn Donut Co. v. Hart's Food Stores, Inc.*, 267 F.2d 358, 366 (2d Cir. 1959).

40 See, e.g., *Barcamerica Int'l USA Trust v. Tyfield Importers, Inc.*, 289 F.3d 589, 598 (9th Cir. 2002) (“[N]aked licensing, without any control over the quality of goods produced by the licensee . . . is inherently deceptive and constitutes abandonment of any rights to the trademark by the licensor.” (quoting *First Interstate Bancorp v. Stenquist*, 16 U.S.P.Q.2d (BNA) 1704, 1706 (N.D. Cal. 1990))).

that it is a standard principle of international trademark law. Article 21 of TRIPS, for example, expressly prohibits the compulsory licensing of trademarks.⁴¹ Such prohibitions make sense in the case of source-designating trademarks. Yet, just as the doctrine of likelihood of confusion should play no role in the determination of rights in an information-asset mark, similarly, compulsory-licensing prohibitions should be equally inapplicable. Use of information-asset marks does not implicate the critical consumer-information role of trademarks. Consequently, so long as compulsory uses are restricted to those uses that do not adversely impact the investment value of the information-asset mark, they should not be prohibited. Thus, because the use of trademarks for keyword buys arguably reduces consumer search costs and provides critical informational support for the digital market, such use could be required under a compulsory license. The use of an information-asset mark in this fashion would cause no harm to the trademark owner's investment interest because it does not implicate the protection of the goodwill that lies at the heart of trademark protection for source-designating marks.

“Goodwill” remains an evanescent concept under trademark law. While most concede that goodwill includes the concept of reputation, the precise effect of assigning a trademark without its goodwill is unclear under US law. Some courts maintain that an assignment in gross (without goodwill) results in the abandonment of the mark.⁴² Others treat such an assignment as a contractual failure of the assignment of a priority right that does not prevent the assignee from using the mark.⁴³ Even more problematic, while the present obligation of goodwill transfer does not include the transfer of physical business assets, the failure to use an assigned mark on the same quality goods may result in an abandonment of the mark. Thus, for example, an alteration in the formula for baking powder by substituting phosphate for alum was sufficient to result in trademark forfeiture.⁴⁴

Despite the relationship between reputation and trademarks that goodwill broadly represents, this relationship does not implicate the informational values that attach to the information-asset mark. As the court in *Sugar Busters LLC v. Brennan* recognized under US law: “The purpose of the rule prohibiting the sale or assignment of a trademark in gross is to prevent a consumer from being misled or confused as to the source and nature of the goods or services that he or she acquires.”⁴⁵ This source-confusion role fits within the normative framework of the source-designating mark. It does not fit so readily within the non-consumer purchasing information protected by the information-asset mark. Consequently, traditional prohibitions against compulsory licenses and assignments in gross should be inapplicable to these marks. Furthermore, in light of the need to prevent potential monopolization of commercial speech that the adoption of an information asset may create, such licenses may need to be liberally applied.

41 TRIPS, Art. 21 (“Members may determine conditions on the licensing and assignment of trademarks, it being understood that the compulsory licensing of trademarks shall not be permitted and that the owner of a registered trademark shall have the right to assign the trademark with or without the transfer of the business to which the trademark belongs.”).

42 See *Johanna Farms, Inc. v. Citrus Bowl, Inc.*, 468 F. Supp. 866, 879 (E.D.N.Y. 1978) (stating that assignment of mark without goodwill results in abandonment).

43 See, e.g., *Clark & Freeman Corp. v. Heartland Co.*, 811 F. Supp. 137 (S.D.N.Y. 1993).

44 See *Indep. Baking Powder Co.*, 175 F. at 455.

45 *Sugar Busters*, 177 F.3d 258, 265 (5th Cir. 1999).

Resume

Altering the Lanham Act to include recognition of a new information-asset mark will not suit everyone. Trademark owners will gain the recognized right to control certain uses of their trademarks divorced from the limitations of consumer confusion that have proven so challenging in the digital marketplace. At the same time, mark owners will also lose a certain amount of control over the informational aspects of their marks as they are subjected to the necessary limitations of expanded fair use and compulsory licensing. Treating information assets like other forms of intellectual property—where socially beneficial uses are balanced against traditional compensation rights through carefully structured fair use and compulsory-licensing rights—could be the first step toward creating new norms that support the flourishing of new uses of trademarks in the evolving competitive spaces of the digital marketplace. But such new uses can only occur if we end the confusing duality of the present trademark regime and allow trademarks to become full members of the intellectual property “club.”

Mgr. Jarmila Císařová¹

Rozpor s dobrými mravy nejen hospodářské soutěže

Úvod

Ačkoli by se mohlo na první pohled zdát, že „dobré mravy“ jsou právním institutem spíše nadbytečným, sloužícím k vyplnění zákonných mezer, pokusím se dále o bližší objasnění, které ukáže, že tomu tak není. Naopak se domnívám, že je v naší právní úpravě jen málo takovýchto institutů, které by bez zákonné definice pružně reagovaly na postupný proces společenského rozvoje a zároveň tím chránily společnost jako takovou.

Cílem tohoto článku je poukázat na pojem „dobrých mravů“ v soukromém právu, v nekalé soutěži a ve známkovém právu. Pozornost je věnována zejména zachycení podstatných ustanovení ve shora uvedených odvětvích práva, ve kterých se tento pojem objevuje a vymezování účelu, kterému to které ustanovení slouží.

K dobrým mravům obecně...

Pojem „dobré mravy“ lze nalézt již v římském právu, kde je možné poukázat na konkrétní případy jednání, které byly v Římské říši považovány za tzv. jednání proti dobrým mravům tedy „contra bonos mores“ a které působily neplatnost takového úkonu. Jako konkrétní příklad nemravného jednání lze uvést situaci, kdy si společníci obchodní společnosti dohodli, že některý z nich bude mít podíl pouze na zisku a jiný pouze na ztrátě.²

Na našem území se dobré mravy v textu moderního právního předpisu poprvé objevily v obecném zákoníku občanském (ABGB, č. předpisu: JGS Nr. 946/1811) a jsou nadále nedílnou součástí platné právní úpravy, když ve svém souhrnu prostupují všechna právní odvětví.

Dobré mravy jsou v českém právu považovány za jednu ze stěžejních zásad soukromého práva. Představují základní hodnoty lidské společnosti, které odrážejí její historicko-kulturní základy a slouží k uplatňování pravidel slušnosti. Jedním z projevů této zásady je ustanovení, že *výkon práv a povinností z občanskoprávních vztahů musí být v souladu s dobrými mravy*, tak jak stanoví § 3 občanského zákoníku. Ústavní soud v této souvislosti konstatuje, že *„právní stát nemůže fungovat bez předpokladu obecně vyžadované míry poctivého jednání mezi lidmi“* a dále je přesvědčen, *„že právě v rodině, jako základu společnosti, se musí dobré mravy kultivovat a orgány veřejné moci, soudy zvláště, k tomu musí svými rozhodnutími přispívat“*.³

1 Mgr. Jarmila Císařová je advokátní koncipientkou a doktorandkou MUP.

2 MATES, Jan, MATESOVÁ KOPECKÁ, Šárka. *Pár poznámek k úpravě institutu dobrých mravů v NOZ*. Bulletin advokacie, 2011, č. 7–8, s. 26.

3 Nález Ústavního soudu I.ÚS 643/04 ze dne 6. 9. 2005.

Definici dobrých mravů bychom však v české právní úpravě hledali marně. Je to dáno nejen dobovou proměnlivostí, ale také vůlí zákonodárců ponechat vymezení pojmu soudní judikatuře a tak Ústavní soud opakovaně deklaruje, že posuzování souladu s dobrými mravy přísluší výhradně obecným soudům.

Podle názoru Ústavního soudu jsou: „...*dobré mravy souhrnem etických, obecně uznávaných a zachovávaných zásad, jejichž dodržování je mnohdy zajišťováno i právními normami tak, aby každé jednání bylo v souladu s obecnými morálními zásadami demokratické společnosti. Tento obecný horizont, který vývojem společnosti rozvíjí i svůj morální obsah v prostoru a čase, musí být posuzován z hlediska konkrétního případu.*“⁴

Ústavní soud k pojmu dobré mravy také uvádí, že tento pojem „nelze vykládat pouze jako soubor mravních pravidel užívaných jako korektiv či doplňující obsahový faktor výkonu subjektivních práv a povinností, ale jako příkaz soudci rozhodovat v souladu s ekvitou (*haec aequitas suggerit...*), což ve svých důsledcích znamená nastoupení cesty nalézání spravedlnosti“.⁵

Dobré mravy v soukromém právu

Objektivní právo se na základě kontinentálního pojetí člení na právo veřejné a právo soukromé. Záměrně zde vynechávám charakteristiku veřejného práva a zaměřím se na právo soukromé neboli civilní. Předně uvádím, že platným zákonem upravujícím oblast českého soukromého práva je zákon číslo 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdější předpisů (dále také „ObčZ“). Ačkoli existují i další zákony upravující oblast soukromého práva (zákon o rodině, zákoník práce, obchodní zákoník), občanský zákoník má přesto své místo jako tzv. *lex generalis*.⁶ V § 1 odst. 2 ObčZ je vymezeno, že *občanský zákoník upravuje majetkové vztahy fyzických a právnických osob, majetkové vztahy mezi těmito osobami a státem, jakož i vztahy vyplývající z práva na ochranu osob, pokud tyto občanskoprávní vztahy neupravují jiné zákony.*⁷

Předznamenávám, že dobré mravy protínají celý občanský zákoník⁸, přičemž v dalším výkladu se budu věnovat pouze vybraným ustanovením. Konkrétně se na tento pojem zaměřím v obecné části ObčZ v ustanovení § 3 odst. 1, a dále v ust. § 39. V části šesté – odpovědnost za škodu a za bezdůvodné obohacení se budu věnovat ust. § 424 a dále v závazkové části ust. § 564. Je na místě uvést, že znění jednotlivých ustanovení je formulováno negativně, ve většině případů ve znění „proti dobrým mravům“.

Nejprve pojednám k ustanovení § 3 odst. 1, ve kterém se říká, že *výkon práv a povinností vyplývajících z občanskoprávních vztahů nesmí bez právního důvodu zasahovat do práv a oprávněných zájmů jiných a nesmí být v rozporu s dobrými mravy*. Nikdo tedy nesmí svá práva a povinnosti vykonávat v rozporu s dobrými mravy. Je na místě si položit otázku, kdy nastává rozpor s dobrými mravy. Z logiky věci plyne, že takovýto rozpor nastává, pokud výkon práva sice neodporuje zákonu, ale je objektivně posuzováno v rozporu s dobrými mravy. Skutečností však zůstává, že definici pojmu dobrých mravů nenajdeme ani v občanském

4 II. ÚS 249/97 ze dne 26. 2. 1998.

5 Nález Ústavního soudu I.ÚS 643/04 ze dne 6. 9. 2005.

6 Obecný zákon.

7 Např. § 261 odst. 2 obchodního zákoníku.

8 Výčet ustanovení: § 3 odst. 1, § 39, § 424, § 469a odst. 1 písm. a), § 471 odst. 1, § 482 odst. 2, § 564, § 630, § 711 odst. 2 písm. a), § 759 odst. 2.

zákoníku, ani v jiných normách soukromého práva. Důsledkem takového výkonu práva nastává odepření jeho ochrany.⁹ Jako příklad lze uvést výkon práva, jehož cílem je poškození jiného, nikoliv dosažení hospodářského výsledku.¹⁰ Jednoduše lze říci, že právní úprava tímto ustanovením sleduje jakési naplnění idejí spravedlnosti. Zde musím ještě poznamenat, že takovéto naplňování spravedlnosti nesmí v žádném případě vést k oslabování ochrany subjektivních občanských práv stanovených zákonem.¹¹

Z ustanovení § 39 plyne, že *neplatný je právní úkon, který svým obsahem nebo účelem odporuje zákonu nebo jej obchází anebo se přičí dobrým mravům (neboli je contra bonos mores). „Právní úkon se přičí dobrým mravům, jestliže se jeho obsah ocitne v rozporu s obecně uznávaným míněním, které ve vzájemných vztazích mezi lidmi určuje, jaký má obsah tohoto právního úkonu, aby byl v souladu se základními zásadami mravního řádu demokratické společnosti.“*¹² Každý takový právní úkon, který se přičí dobrým mravům, je neplatný. V této souvislosti hovoříme o tzv. absolutní neplatnosti, tedy takové, která vychází přímo ze zákona a soud k ní přihlíží i bez návrhu. Příkladem uvedu na institutu, který je v praxi velmi častý a týká se ujednání o smluvní pokutě. Jde o to, že pokud by si smluvní strany ve smlouvě ujednaly příliš vysokou smluvní pokutu¹³, vystavily by se riziku neplatnosti takové smlouvy, a to i přesto, že přesný návod pro stanovení maximální výše smluvní pokuty v ObčZ nenajdeme. Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci v odůvodnění usnesení č.j. 12 Co 740/95 ze dne 1. 2. 1996, kterým žalobce napadl rozsudek okresního soudu v Olomouci konstatoval, že „sjednání 100 % úroku mezi účastníky za jeden rok při půjčce peněz je v této části neplatným právním úkonem pro rozpor s dobrými mravy“.

V ustanovení § 424 je zachycena odpovědnost za škodu způsobenou úmyslným jednáním proti dobrým mravům, dle něhož *za škodu odpovídá i ten, kdo ji způsobil úmyslným jednáním proti dobrým mravům*. Takto způsobit škodu lze jak právním úkonem, tak i konkrétní činností. Znění tohoto paragrafu úzce souvisí s obecnou povinností předcházet škodám.

Dalším z ustanovení obsahující pojem dobré mravy je ust. § 564, ve kterém je stanoveno, že *je-li doba plnění ponechána na vůli dlužníka, určí ji na návrh věřitele soud podle okolností případu tak, aby to bylo v souladu s dobrými mravy*. Toto ustanovení slouží jako jakási ochrana věřitelů v případě, že si dobu plnění může zvolit dlužník, ale on tak zcela záměrně učinit nechce. V takovém případě může dobu plnění určit na návrh věřitele soud. Takovým návrhem bude ve většině případů návrh na určení splatnosti dluhu podle ust. § 161 odst. 3 zákona číslo 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále také „o.s.ř.“). Určení doby plnění v souladu s dobrými mravy je v tomto ustanovení ponecháno na úvaze soudu. Soud tak bude postupovat v souladu s konkrétními okolnostmi každého jednotlivého případu i s ohledem na dobré mravy.

Na závěr tohoto pojednání bych ráda zmínila, že pojem dobrých mravů je obsažen i v novém občanském zákoníku, když důvodová zpráva uvádí, že tento institut je „v soukromém právu ustálen, v doktríně je dostatečně zpracován a právní praxi nepůsobí větší potíže“.¹⁴

9 Jak o tom hovoří TĚGL, Petr. O dobrých mravech. Bulletin advokacie, 2011, č. 7–8, s. 32–37.

10 NS 33 Odo 588/2003 ze dne 23. 6. 2004.

11 JEHLIČKA, O., ŠVESTKA J., ŠKÁROVÁ, M. Občanský zákoník. C.H.BECK, 2001, 6. vydání, str. 49.

12 JEHLIČKA, O., ŠVESTKA J., ŠKÁROVÁ, M. Občanský zákoník. C.H.BECK, 2001, 6. vydání, str. 250.

13 Viz např. KS v Hradci Králové 15 Co 126/94 ze dne 24. 5. 1995.

14 MATES, Jan, MATESOVÁ KOPECKÁ, Šárka. Pár poznámek k úpravě institutu dobrých mravů v NOZ. Bulletin advokacie, 2011, č. 7–8, s. 26–32.

Dále se budu pojmu dobré mravy věnovat i v dalších soukromoprávních předpisech. V zákoně číslo 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdější předpisů, bychom našli odkaz na dobré mravy v jediném ustanovení a to ve společných ustanoveních o výživném, konkrétně v ust. § 96 odst. 2, které stanoví, že *výživné nelze přiznat, jestliže by to bylo v rozporu s dobrými mravy*. Dovolím si na tomto místě uvést příklad z praxe, kdy jsem se tohoto ustanovení dovolávala v situaci, kdy dcera, kterou vyhodili ze školy, a která si odmítala najít zaměstnání, žalovala svého v bezvědomí ležícího otce, se kterým nežila ve společné domácnosti, o výživné. Zda lze toto jednání považovat *contra bonos mores*, ponechám na úvaze soudu.

S kategorií dobrých mravů pracuje i další soukromoprávní předpis – zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdější předpisů.

Do 31. 12. 2011 obsahovaly tento pojem dva paragrafy, které však byly s účinností k 1. 1. 2012 zrušeny. Jednalo se o § 13 odst. 5, kde byla zakotvena povinnost, že *zaměstnavatelé jsou povinni pečovat o vytváření a rozvíjení pracovních vztahů v souladu s tímto zákonem, s ostatními právními předpisy a s dobrými mravy*. Zrušeno bylo i následující ustanovení § 14 odst. 1, ve kterém se říkalo, že *výkon práv a povinností vyplývajících z pracovních vztahů nesmí bez právního důvodu zasahovat do práv a oprávněných zájmů jiného účastníka pracovního vztahu a nesmí být v rozporu s dobrými mravy*. Osobně zrušení tohoto ustanovení považuji za správné, neboť je v podstatě duplicitou § 3 odst. 1 ObčZ. Nevidím důvod, proč by měl zákoník práce opakovat ustanovení občanského zákoníku, když pro něj tak jako tak platí.

Dle ust. § 261 odst. 3 zákoníku práce *za škodu odpovídá i zaměstnanec, který ji způsobil úmyslným jednáním proti dobrým mravům*.¹⁵ Výši škody určuje zaměstnavatel.

S úmyslem nahradit zaměstnanci škodu vtělil zákonodárce do zákoníku práce ust. § 265 odst. 1, na základě kterého *zaměstnavatel odpovídá zaměstnanci za škodu, která mu vznikla při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním porušením právních povinností nebo úmyslným jednáním proti dobrým mravům*. Odpovědnost zaměstnavatele je, na rozdíl od obecné odpovědnosti za škodu v právu občanském, objektivní povahy, tj. nevyžaduje se zavinění, a dále je úplná, což znamená, že neexistuje zproštění. V úvahu přichází pouze spoludopovědnost zaměstnance za zaviněné jednání.¹⁶

V této části záměrně vynechávám pojednání o dobrých mravech v obchodním zákoníku, když se této problematice budu věnovat v následující části.

Rozpor s dobrými mravy nekalé soutěže

Platná právní úprava práva proti nekalé soutěži je obsažena v zákoně č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdější předpisů (dále jen „ObchZ“).

Nekalou soutěží, tak jak ji aktuálně vymezuje ustanovení § 44 ObchZ, novelizované od 1. 7. 2010, je:

- a) jednání v hospodářské soutěži nebo v hospodářském styku,
- b) které je v rozporu s dobrými mravy soutěže
- c) a je způsobilé přivodit újmu jiným soutěžitelům, spotřebitelům nebo dalším zákazníkům. Nekalá soutěž se zakazuje.

¹⁵ Viz rozhodnutí Pl.ÚS 34/09 ze dne 7. 9. 2010.

¹⁶ ANDRAŠČÍKOVÁ, M., JAKUBKA, J., HIOUŠKOVÁ, P., HOFMANNOVÁ, E., KNEBL, P., SCHMIED, Z., TOMANDLOVÁ, L., TRYLČ, L. Zákoník práce s komentářem. Nakladatelství ANAG, 2012, str. 396.

Uvedený text je tzv. generální klauzulí, která vymezuje obecné znaky, jejichž kumulativní splnění je podmínkou k tomu, aby určité jednání mohlo být kvalifikováno jako nekalá soutěž.¹⁷

K naplnění skutkové podstaty generální klauzule je tedy zapotřebí kumulativně splnit znaky a) – c). Výchozím znakem je jednání v hospodářské soutěži. Soutěžní jednání lze poznat zejména z použití typických soutěžních prostředků (boj se soutěžitelem), které musí být v rozporu s dobrými mravy soutěže a zároveň musí být způsobilé přivodit újmu jiným soutěžitelům nebo spotřebitelům. Pod pojmem spotřebitel si jistě každý dokáže v určité situaci představit i sám sebe, zastavím se tedy u pojmu soutěžitel. Mezi soutěžitele řadíme „přímé, bezprostřední, vzájemné konkurenty, ale i osoby, které vyrábí zastupitelné výrobky či poskytují zastupitelné služby, a to v postavení podnikatelů.“¹⁸ Zajímavostí zde je, že dle judikatury je soutěžitelem také osoba, která podniká nedovoleně.¹⁹

Nyní se zaměřím na rozpor s dobrými mravy hospodářské soutěže. Jde o znak, který se nesnadno zjišťuje. Pro správné porozumění použité formulace je nutné si uvědomit **rozdíl mezi dobrými mravy obecné a dobrými mravy soutěže**, které nejsou shodné. Obchodní zákoník výrazem „dobré mravy soutěže“ klade důraz na tzv. „soutěžní zápas“, na rozdíl od zákoníku občanského, který nachází uplatnění zejména při posuzování vztahů závazkových, zohledňuje konkurenční boj. Na pojmový rozdíl upozornil již prvorepublikový soud, když v roce 1931 odůvodnil své rozhodnutí takto: „V onom směru jest rozlišovati mezi dobrými mravy vůbec a mezi dobrými mravy soutěže. Jsou jednání, jež jsou sice podle zásad obecné morálky nezávadná, mohou však býti závadná s přísnějšího hlediska dobrých mravů soutěže; naproti tomu nesmí však ani při obchodním styku, ani při soutěži jednání a zvyklosti odporovati požadavkům občanské morálky. Jest posuzovati podle konkrétních poměrů, co se srovnává s dobrými mravy vůbec a s dobrými mravy soutěže. Měřítkem v podstatě budou mravní názory, obyčeje, zvyklosti, usance apod., které zachovávají všichni spravedlivě, poctivě, čestně a svědomitě jednající účastníci soutěžního zápasu.“²⁰

Soutěžní mravy jsou ve většině případů chápány úžeji než obecné mravy, tzn., že některé aktivity můžou být chápány v obecné rovině za nemravné, zatímco ty samé aktivity budou v hospodářské soutěži považovány za mravné. Dobré mravy soutěže se jen někdy kryjí s požadavky obecné etiky a jejich vztah bývá vyjadřován jako „průnik množin.“²¹

Dobré mravy ve známkovém právu

Známkové právo řadíme do kategorie práva duševního vlastnictví, které zaznamenalo svůj boom po roce 1989 zejména s rozvojem podnikatelských aktivit. Známkové právo je upraveno zákonem č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách, ve znění pozdějších předpisů. Dle ust. § 1 může být za podmínek stanovených tímto zákonem ochrannou známkou jakékoliv označení schopné grafického znázornění, zejména slova, včetně osobních jmen, barvy, kresby, písmena, číslice, tvar výrobku nebo jeho obal, pokud je toto označení způsobilé odlišit výrobky nebo služby jedné osoby od výrobků nebo služeb jiné osoby. Ochranná známka tedy slouží především k rozlišení nebo označení předmětů různých podnikatelů. K tomu, aby ochranná známka plnila svůj „ochranný“ účel je nezbytné, aby bylo předmětné označení zapsané do rejstříku ochranných známek, který vede Úřad průmyslového vlastnictví (dále také „Úřad“).

17 HORÁČEK, R., ČADA, K., HAJN, P. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. 2. Vydání. Praha, C.H. Beck, 2011., s. 451.

18 ONDREJOVÁ, D. *Právní prostředky ochrany proti nekalé soutěži*. Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010, s. 34.

19 Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze, sp. zn. 3 Cmo 703/94.

20 ONDREJOVÁ, D. *Právní prostředky ochrany proti nekalé soutěži*. Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010, s. 5.

21 HORÁČEK, R., ČADA, K., HAJN, P. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. 2. Vydání. Praha, C.H. Beck, 2011, s. 453.

Ustanovení § 4 zákona o ochranných známkách uvádí důvody pro vyloučení ze zápisu do rejstříku ochranných známek. Dle písmene f) tohoto paragrafu se *do rejstříku (...) nezapíše označení, které je v rozporu s veřejným pořádkem nebo dobrými mravy*. Obsahuje-li označení podané k přihlášení slovní, obrazové, kombinované nebo prostorové prvky, které odporují veřejnému pořádku a dobrým mravům, je Úřad povinen takovéto označení odmítnout, což *de facto* znamená pozbytí ochrany. Vznést výhradu veřejného pořádku a dobrých mravů je ponecháno na správním uvážení Úřadu. Pro posouzení, zda je určitá ochranná známka v rozporu s dobrými mravy pro účely známkoprávní ochrany je nezbytné pojem „dobré mravy“ vymezit. „*Obecně jsou dobré mravy souhrnem etických, obecně zachovávaných a uznávaných zásad, jejichž dodržování je mnohdy zajišťováno i právními normami tak, aby každé jednání bylo v souladu s obecnými morálními zásadami dané společnosti. Vycházeje z této definice je prvotním účelem tohoto zákonného ustanovení zabránit, aby ochranné známky obsahovaly slovní spojení, vyobrazení, případně prostorová znázornění, která by mohla veřejnost obecně řečeno pohoršovat.*“²²

Mezi označení, která by mohla takzvaně „pohoršovat“, řadí rozhodovací praxe Úřadu zejména uvádění nemravných obrázků, pohoršlivých a nemravných slovních a kombinovaných označení, symboly provokující násilí a nenávisť, rasistické a podobné symboly, symboly propagující drogy aj.²³ Vzhledem k tomu, že rozhodnutí, zda přihlašované označení je či není v rozporu s dobrými mravy, je v diskreční pravomoci Úřadu, je nezbytné apelovat na co největší míru objektivity při rozhodování, aby byla co nejméně omezena soukromoprávní sféra. Ačkoli se pohled na to, která označení jsou považována za nemravná, v závislosti na čase mění, existuje celá řada nezapsaných označení, která by dle mého názoru mohla být předmětem další diskuze. Jako příklad nezapsané ochranné známky pro rozpor s dobrými mravy uvádím označení tvořené lahví, která je ztvárněna v podobě sevřené pěsti se vztyčeným prostředníčkem, pro nealkoholické nápoje všeho druhu spadající do této třídy, pivo ve třídě 32 a alkoholické nápoje všeho druhu spadající do této třídy (s výjimkou piva) ve třídě 33. Osobně se domnívám, že v současné době nelze gesto se vztyčeným prostředníčkem chápat jako neslučitelné s dnešní morálkou za situace, kdy jde pouze o tvarově zpracovanou láhev.

Závěr

Závěrem bych poukázala na důležitost pojmu „dobré mravy“ v soukromoprávní úpravě. Občanskoprávní obsah tohoto pojmu byl ponechán rozhodovací praxi soudů. Ústavní soud v jednom ze svých rozhodnutí vyvodil, že „*tento obecný horizont, který vývojem společnosti rozvíjí i svůj morální obsah v prostoru a čase, musí být posuzován z hlediska konkrétního případu.*“²⁴

Obchodní zákoník upravuje dobré mravy v nekalé soutěži, a to tak, že zohledňuje soutěžní boj mezi podnikateli. „*Rozpor určitého soutěžního jednání s dobrými mravy soutěže však neznamená, že takové jednání musí být neslučitelné s obecnějšími představami o etice. I jednání eticky nezávadné a vůbec nezaviněné bývá často kvalifikováno jako nekalá soutěž.*“²⁵

22 Rozhodnutí Předsedy Úřadu průmyslového vlastnictví O-435128 ze dne 23. 8. 2007.

23 JAKL, L. *Evropský systém ochrany průmyslového vlastnictví a jeho vliv na vývoj v České republice*. Úřad průmyslového vlastnictví, Praha: 2003, s. 124.

24 Nález Ústavního soudu II. ÚS 544/2000 ze dne 12. 3. 2001.

25 Oponentní posudek disertační práce „Nová právní úprava ochranných známek a elektronická média“. Prof. JUDr. Petr Hajn, DrSc. [online]. [cit. 30. března 2012] Dostupné na <http://is.muni.cz/th/60286/pravf_d/oponenetsky_posudek_Horacek2.pdf>.

Naopak dobré mravy v známkovém zákoně mají užší význam ve smyslu mravním. Rozhodnutí, zda přihlašované označení je či není v rozporu s dobrými mravy, je v diskreční pravomoci Úřadu průmyslového vlastnictví. Na závěr ještě dodávám, že od 1. 1. 2014 nabyde účinnosti nový občanský zákoník, který pojem „dobré mravy“ obsahuje.

Resumé

Institut dobrých mravů v české právní úpravě pamatuje na rozdíl mezi dobrými mravy jakožto obecným občanskoprávním institutem a dobrými mravy hospodářské soutěže. Konečně dobré mravy hospodářské soutěže nelze ztotožňovat s dobrými mravy známkoprávní ochrany. Tento článek definuje pojem dobré mravy ve všech těchto uvedených právních oblastech, odkazuje na jednotlivá právní ustanovení, která podrobněji rozebírá a zaměřuje se na rozdíl v jejich výkladu. V závěru jsou formulována východiska odkazem na judikaturu.

Resume

Institute of good morals in the czech legislation remembers the difference between good morals as a general civil institute and good morals in economic competition. Good morals in economic competition are not finally allowed to be identified with good morals in trademark protection. This article defines the concept of good morals in all of these areas of law, also refers to the various legal provisions, which are analyzed in details and focuses on the difference in their interpretation. There are formulated bases with reference to jurisprudence, in conclusion.

Použitá literatura a elektronické zdroje

- ANDRAŠČÍKOVÁ, M., JAKUBKA, J., HLOUŠKOVÁ, P., HOFMANNOVÁ, E., KNEBL, P., SCHMIED, Z., TOMANDLOVÁ, L., TRYLČ, L. *Zákoník práce s komentářem*. Nakladatelství ANAG, 2012.
- JAKL, L. *Evropský systém ochrany průmyslového vlastnictví a jeho vliv na vývoj v České republice*. Úřad průmyslového vlastnictví, Praha, 2003.
- HORÁČEK, R., ČADA, K., HAJN, P. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. 2. Vydání. Praha, C.H. Beck, 2011.
- JEHLIČKA, O., ŠVESTKA J., ŠKÁROVÁ, M. *Občanský zákoník*. C.H.BECK, 2001, 6. vydání.
- MATES, Jan, MATESOVÁ KOPECKÁ, Šárka. *Pár poznámek k úpravě institutu dobrých mravů v NOZ*. Bulletin advokacie, 2011, č. 7–8.
- ONDREJOVÁ, D. *Právní prostředky ochrany proti nekalé soutěži*. Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010.
- ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. *Obchodní zákoník*. Komentář. 8. vydání. Praha: C.H.Beck, 2003.
- TELEC, I., TUMA, P. *Přehled práva duševního vlastnictví 2*. Doplněk, Brno, 2006.

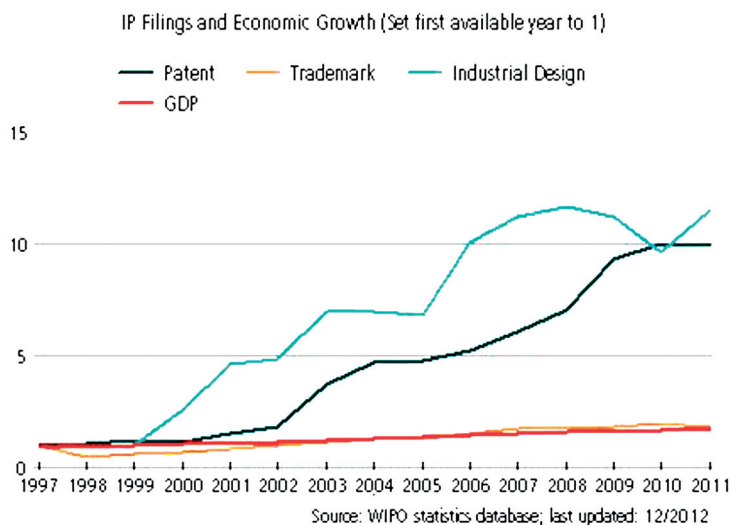
Právní předpisy

- Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách, ve znění pozdějších předpisů.

Mgr. Matěj Machů¹

Malajsie – zhodnocení vývoje duševněprávní ochrany v letech 2010 až 2012

Malajsie je v současné době ekonomicky nejsilnější zemí v rámci Sdružení národů jihovýchodní Asie (ASEAN). S tím koresponduje také existence prudce rostoucí poptávky po ochraně duševního vlastnictví (především vynálezů a průmyslových vzorů), jak vyplývá z dat uveřejněných malajským patentovým úřadem a Světovou organizací duševního vlastnictví. Díky tomu se stále ozývají hlasy vyzývající k legislativním změnám, kdy některé z nich skutečně vedou k novelizacím zákonů týkajících se duševního vlastnictví. V tomto přehledovém článku bude představen vývoj duševněprávní ochrany v letech 2010 až 2012 dle jednotlivých právních prostředků ochrany případně předpokládaný budoucí vývoj.

Ochrana vynálezů

Přihlašování vynálezů k patentové ochraně v Malajsii probíhá do současné doby dle patentového zákona z roku 1983. V roce 2006 došlo k přistoupení Malajsie ke Smlouvě o patentové spolupráci (PCT), což usnadnilo řízení vztahující se k přihlášení vynálezu v Malajsii pro zahraniční přihlašovatele a naopak v zahraničí pro malajské přihlašovatele. V současné době probíhají přípravy pro přijetí Budapeštské smlouvy o mezinárodním uznávání uložení mikroorganismů k účelům patentového třídění, aby byly naplněny požadavky pro přihlášení příslušných vynálezů.²

1 Mgr. Matěj Machů je doktorandem MUP.

2 MAHENDRAN J., 2011: Aiming for an innovation economy. Managing Intellectual Property ASIA-PACIFIC & MIDDLE EAST IP Focus.

V roce 2011 došlo k přijetí novely výše zmíněného patentového zákona, která představuje možnost provádění zrychleného průzkumu za účelem zrychlení řízení o udělení patentu. Zrychlený průzkum může nyní přihlašovatel požadovat po 18 měsících od práva přednosti nebo podání přihlášky. Setkáváme se zde však s určitými omezeními. V první řadě právo k žádosti o zrychlený průzkum náleží pouze přihlašovatelům u malajského patentového úřadu. Není tedy možné usilovat o tento průzkum například při vstupu do národní fáze v rámci přihlašování skrze Smlouvu o patentové spolupráci (PCT). V druhé řadě musí dojít k řádnému odůvodnění žádosti o zrychlený průzkum.³ Nejběžnějším důvodem pro zahájení zrychleného průzkumu bude pravděpodobně zájem o bezodkladné uvedení vynálezu na trh.

Novela z roku 2011 zároveň představila možnost elektronického podání přihlášky vynálezu, která zjednodušuje proces přihlašování a zároveň poskytuje přihlašovatelům možnost úspory finančních prostředků vzhledem k nižším správním poplatkům v případě elektronického podání, a to ať již pro podání přihlášky, úhradu udržovacích poplatků nebo úhradu dalších dílčích správních poplatků.

Ochranné známky

Přihlašování ochranných známek je do současné doby řízeno známkovým zákonem z roku 1976. Malajsie není členem žádných mezinárodních smluv na poli ochranných známek vyjma Niceské a Vídeňské smlouvy o třídění ochranných známek.

V roce 2011 vstoupila v účinnost novela umožňující elektronické podání přihlášek ochranných známek a podání žádosti o zrychlený průzkum.

Stále více se však ozývají hlasy volající po vytvoření zcela nového známkového zákona. Přijetí nové právní úpravy by tak zároveň umožnilo snazší aplikaci mezinárodních úmluv, k jejichž přistoupení Malajsie směřuje, a to Madridské dohody o mezinárodním zápisu ochranných známek a Singapurské smlouvě o známkovém právu.

Nově je také připravováno rozšíření tzv. neobvyklých ochranných známek, o jejichž získání bude možné usilovat v rámci národního řízení. Ochranné známky by tak mohly být i zvukové nebo čichové. Další očekávanou změnou v rámci nové úpravy je zjednodušení procesu žádosti o zavedení opatření na hranicích. V tuto chvíli musí vlastník ochranné známky žádat u malajského patentového úřadu, který dále postupuje řízení celním orgánům. V budoucnu by měl mít vlastník možnost žádat přímo u čelních orgánů a tím získat časovou i finanční výhodu.

Průmyslové vzory

Ochrana průmyslových vzorů je prováděna na základě zákona o průmyslových vzorech z roku 1996 a směrnice o průmyslových vzorech z roku 1999. Malajsie do dnešního dne nevstoupila do tzv. haagského systému o mezinárodním zápisu průmyslových vzorů.

3 Viz PERBADANAN HARTA INTELEK MALAYSIA, 2011: Patent expedited examination procedure: What is the acceptable condition that the Registrar may approve the request for expedited examination? It is for national or public interest, there are infringement proceedings taking place, the applicant has already or plan to commercialize the invention, the invention related to green technologies, to obtain funds or monetary benefits from the government or recognized institutions, any other reasonable grounds.

Novela směrnice o průmyslových vzorech mimo uvedení možnosti elektronického přihlašování stejně jako u ostatních předmětů průmyslového vlastnictví přináší pouze drobné změny týkající se kupříkladu nutnosti dodání překladů, pokud je v přihlášce jiný jazyk než malajština či angličtina. Novela obsahuje nové ustanovení týkající se nejen překladu, ale také transliterace, pokud se v přihlášce objevuje zápis v jiném písmu než písmu latinském, je třeba takto dodat i jeho transliteraci, tedy fonetický přepis.

V oblasti ochrany průmyslových vzorů byl dále vznesen návrh na úpravu zákonné definice průmyslových vzorů a podmínek jeho způsobilosti k ochraně. Nová úprava by tak měla omezit či zcela zrušit požadavek na rozeznatelnost zrakem.⁴ Tento návrh se objevil v souvislosti s konfliktem mezi ochranou průmyslových vzorů a autorskoprávní ochranou.⁵

Autorskoprávní ochrana

Autorskoprávní ochrana v Malajsii je upravena autorským zákonem z roku 1987. Malajsie se v roce 2012 stala signatářem Smlouvy o právu autorském a Smlouvy o výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech spravovanými Světovou organizací duševního vlastnictví.

V roce 2012 došlo k novelizaci autorského zákona tak, aby bylo umožněno přijetí výše zmíněných mezinárodních smluv. Změny, které přináší, představují řadu úprav stávajícího právního stavu a současně zavádí i zcela nové prvky. V první řadě je nově upravena problematika ochrany designu. Do této novelizace byl design, který nebyl přihlášen jakožto průmyslový vzor, chráněn pouze do doby než vzniklo padesát reprodukcí. Nyní je již nepřihlášený design chráněn autorským právem bez daného omezení.

Zásadní změna se týká také omezení záruk poskytovatelů internetových služeb za obsah na jejich serverech, který tam byl umístěn jejich uživateli. K tomuto kroku se malajská legislativa uchýlila především v zájmu toho, aby nebyla umístěna na S301 Watch list, na němž USA uveřejňují země, které nedostatečně brání práva a zájmy jejich občanů s ohledem na duševní vlastnictví.

Změna se také dotkla problematiky tzv. fair dealing. Původní úprava obsahovala taxativní výčet způsobů užití autorských děl, které nebylo považováno za porušení autorských práv. Novelizovaná úprava, která značně vychází především z amerického práva, již představuje spíše generální klauzuli, díky které je možné určit, zda dané jednání autorská práva porušuje či nikoli a zároveň tak není omezena jen na úzký okruh zacházení jako dosud.

Velmi důležitou novinkou, kterou tato novela přinesla, je možnost přihlášení autorských děl u malajského patentového úřadu. Jedná se skutečně o možnost, nikoli nutnost. Autorská práva jsou totožná, ať se již autor nebo držitel práv k přihlášení rozhodne nebo ne. Tato možnost však představuje velkou výhodu v případě nutnosti vymáhání autorských práv, neboť představuje důkazní prostředek prima facie. Novela dále přináší řadu dílčích změn s ohledem například na odpovědnost kolektivního správce autorských práv či nepřesnost v ochraně databází.

4 TEH HONG KOON, 2010: Malaysian Intellectual Property – Dawn of a new Age. Intellectual Property Digital Guide.

5 Viz Industrial Design Act 1996: Industrial design means features of shape, configuration, pattern or ornament applied to an article by any industrial process or means, being features which in the finished article appeal to and are judged by the eye. Copyright Act 1987 (Act 332, as at 1 January 2006): design means the design of any aspect of the shape or configuration (whether internal or external) of the whole or part of an article, other than surface decoration.

Resumé

Malajsie měla již vzhledem ke svému ekonomickému postavení v rámci Jihovýchodní Asie poněkud zastaralou právní úpravu v oblasti duševního vlastnictví. Rostoucí tendence zájmu o ochranu duševního vlastnictví však malajské zákonodárce přiměla k přijetí patřičných opatření, kterými jsou především novelizace v rámci stěžejních prostředků duševněprávní ochrany. V budoucnosti však budou malajský právní řád čekat i zcela nové zákony, což je očekáváno v prvé řadě v oblasti ochranných známek. Současně s vývojem v Malajsii je možné očekávat legislativní změny i v dalších zemích ASEANu, a to především v zemích jako Kambodža či Laos a Myanmar, tedy zemích, které se k tomuto sdružení připojily jakožto poslední, ale také například v Thajsku, jehož právní řád v oblasti duševního vlastnictví stále trpí nedostatky ve srovnání právě s Malajsií nebo Filipínami.

Resume

Malaysia had already given its economic position in Southeast Asia somewhat outdated legislation on intellectual property. However, the growing trend of interest in the protection of intellectual property, forced Malaysian legislative to take appropriate measures, mainly amendments within the major means intellectual property protection. In the future can Malaysian law await also entirely new laws, which are expected primarily in the area of trademarks. Simultaneously with the development in Malaysia are expected legislative changes in other ASEAN countries, especially in countries like Cambodia or Laos and Myanmar, countries which have joined this association as the last, but also, for example Thailand, whose legislation on intellectual property still suffers in comparison with Malaysia or the Philippines.

Použitá literatura:

- MAHENDRAN J., 2011. Aiming for an innovation economy. Managing Intellectual Property ASIA-PACIFIC & MIDDLE EAST IP Focus.
- TEH HONG KOON, 2010. Malaysian Intellectual Property – Dawn of a new Age. Intellectual Property Digital Guide.

Koncepty z oblasti duševního vlastnictví coby inspirace pro evropskou integraci?

Moderní společnost spočívá na vědomostech, což příznačně vyjádřili již v 17. století Thomas Hobbes a Francis Bacon obratem *scientia potentia est*, neboli *knowledge is power*,² a což logicky vyústilo v rozmach sjednocování nejen vědomostí, tedy v éru Internetu, globalizace a evropské integrace a jejich vzájemné interakce.

Duševní vlastnictví, Internet i evropská integrace mají globální dopad, neoddělitelně spolu souvisejí a jejich vývoj lze paralelně sledovat šest desetiletí na evropské kontinentu a dvě desetiletí na území ČR. Tudíž česká veřejnost má již dvacet let příležitost být připojena k Internetu,³ podílet se na projektech souvisejících s jeho fungováním i s evropskou integrací a usilovat o přenos zkušeností a poznatků. Ač vysoce žádoucí, tato příležitost není plně využita. Přirozeně nezbytným předpokladem je pochopení základů i aplikace příslušných konceptů a institutů, samostatná analýza a schopnost předložit řádně odůvodněné vlastní závěry obsahující nejen kritiku, ale i podněty pro zlepšení, a extrahovat zkušenosti a podněty vhodné pro jiné oblasti. Jedná se o nesnadné zadání, jeho zvládnutí má však značný potenciál a tudíž je vhodné se skutečně zamyslet nad koncepční příbuzností celoevropské integraci a integračních projektů v rámci jednotlivých institutů duševního vlastnictví.

Duševní vlastnictví a Internet – nejasné vymezení, jasná integrace

Mezinárodní právo, právo EU či vnitrostátní právo ČR neobsahuje pozitivní, jednoznačnou a výlučnou definici duševního vlastnictví, a to ani průmyslového vlastnictví coby jeho podmnožiny. Poněvadž samotný výraz duševního vlastnictví nemá ostře vyhraněný význam, jeho vymezení se přenechává právní nauce.⁴ Termíny duševní vlastnictví a průmyslové vlastnictví jsou považovány z hlediska klasického pojetí, na němž je založeno občanské právo české i dalších střeoevropských států, za neodpovídající, a to vzhledem ke skutečnosti, že předmětem těchto práv jsou statky nehmotné, které jsou již vzhledem ke své povaze v právních vztazích podřízeny principům zcela odlišným od zásad ovládajících právo vlastnické.⁵ Poněvadž duševní vlastnictví má zásadní dopad na každodenní realitu globální postmoderní společnosti a jeho ochrana je zcela zásadní, tak více než jeho teoretické a formalistické

1 JUDr. Radka MacGregor Pelikánová, Ph.D., LL.M., MBA je akademickou pracovnící Metropolitní univerzity Praha.

2 URBANOVÁ, Martina, DUNDELOVÁ, Jana, ROZBOŘIL, Blahoslav. Knowledge society in 21st century. *Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis*, 2012, LX (70), 535-537, ISSN 1211-6516.

3 JAKL, Ladislav. Průmyslová práva na Internetu – Soubor vědeckých statí. Internet a výuka na vysokých školách. Praha, ČR: MUP, 2010, s. 13. ISBN 978-80-868855-61-5.

4 SLOVÁKOVÁ, Zuzana. *Průmyslové vlastnictví*. 2. doplněné a rozšířené vydání. LexisNexis, 2006, s. 12. ISBN 80-86920-08-9.

5 KNAP, Karel, KUNZ, Otto, OPLTOVÁ, Milena. *Průmyslová práva v mezinárodních vztazích*. Academia, 1988, s. 8.

vymezování je rozhodující prosadit dostatečně široké pojetí pro potřebu zajištění aplikace příslušného právního režimu.⁶ Všudypřítomný charakter, paralelní využití a pragmatismus o ekonomických a technických aspektech vedou k dosažení všeobecné shody ohledně zásadních konceptů, režimů a integrace ve vztahu k duševnímu vlastnictví a jeho jednotlivých institutů. Tudíž rozpory a konflikty v přístupu jsou překlenovány a celosvětově se sladují příslušné postupy, strategie, koncepty a úpravy již od konce 19. století.⁷ S určitou dávkou nadšázky lze tedy říci, že zde již cca 130 let integrace zohledňující zájmy oprávněných, kterými jsou fyzické a právnické osoby, funguje.

Obdobně nepanuje absolutní shoda ohledně přesné definice Internetu a plně dostačuje sdílené vnímání, že Internet je coby síť sítí fenoménem globální, postmoderní společnosti a mnohé aktivity, včetně obchodních, si lze jen stěží představit bez něj. Internet a duševní vlastnictví mající zhusta virtuální podobu spolu úzce souvisejí a představují potenciál pro zisk i ztrátu.⁸ Počet zapojení a množství informací na Internetu roste, stejně jako využití a přítomnost (předmětů) duševního vlastnictví na Internetu, počet obyvatel planety s přístupem na Internet a s potřebou aktivně jej používat a mít na něm „svůj“ prostor, tedy číselně a slovně identifikovanou doménu.⁹ *Natura hominum novitatis avida*.¹⁰ Hlavním hnacím motorem pro integraci a vytvoření příslušného režimu, lhostejno zda veřejnoprávního či soukromoprávního, je sdílená potřeba komunikovat a koexistovat na Internetu. Přirozeně ohledně její intenzity panují rozdílné názory. Internet a systém jeho domén, včetně jejich označení byl, je a zřejmě i zůstane více méně samosprávně, smluvně, volně organizovanou celosvětovou sítí fungující na základě účastníky dodržovaných technických parametrů. *Non pudor est nil scire, pudor nil dimere velle*.¹¹

Globalizace a evropská integrace – konglomerát různorodých integračních projektů

Globalizace vyžaduje především globální instituce, globální pravidla a harmonizace právních i jiných technik, aniž by se však vážně přihlíželo k praktickému vlivu na život jednotlivců.¹² Obdobně i evropská integrace zohledňuje více klasické subjekty mezinárodního práva. Jedná se o staletí trvající proces sblížování a začleňování mezi národy a státy Evropy, který nabral významnou dimenzi po druhé světové válce a vyústil ve světovou premiéru použití supranacionálního přístupu v 50. letech minulého století, a to s ohledem na ona slavná tři původní společenství. Následujících šest dekad hospodářské, politické i právní integrace prostřednictvím Evropských Společenství a Evropské unie, stejně jako na lidská práva orientované Rady Evropy, mělo momenty lesku a slávy, ale i kritiky a odsouzení. Jakékoliv hodnocení

6 MacGREGOR PELIKÁNOVÁ, Radka. Jakou definici průmyslového vlastnictví potřebujeme? *Právní fórum*, 2009, 2, 45. ISSN 1214-7966.

7 Např. Pařížská unijní úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví z r. 1883.

8 MacGREGOR PELIKÁNOVÁ, Radka. *Ekonomické, právní a technické aspekty doménových jmen v globální perspektivě*. 1. vydání. Ostrava, CZ: Key Publishing, 2012, s. 39. ISBN 978-80-7418-165-8.

9 MacGREGOR PELIKÁNOVÁ, Radka. *Ekonomické, právní a technické aspekty doménových jmen v globální perspektivě*. 1. vydání. Ostrava, CZ: Key Publishing, 2012, s. 19. ISBN 978-80-7418-165-8.

10 *Lidská přirozenost prahne po novotách. Plinius Starší, Přírodověda*.

11 *Není hanbou nic nevědět, ale je hanbou, nechtít se ničemu učit*.

12 MARINO, Ignazio Maria, LICATA, Giovanni Fabio. The Law of Integration: An Introduction. *Transylvanian Review of Administrative Sciences*, 2009, 28 (E SI), 236-248. ISSN 2247-8310.

evropské integrace však nemůže opominout dynamicky se vyvíjející a často zcela neočekávaně se měnící prostředí světové společnosti informací. Jakýkoliv závěr či doporučení se musí vypořádat s *prima facie* rozporem mezi supranacionálním institucionalismem a národním intergovernmentalismem, což většinou vede k přijetí či odsouzení nefunkcionalistické teorie integrace,¹³ či event. k modifikované graduální teorii integrace.¹⁴ Je však tento rozpor nevyhnutelný a nepřekonatelný? V oblasti duševního vlastnictví vede integrace jak mezinárodní, tak i mezioborová k udržitelným kompromisům a řádné koexistenci. Ostatně i samotná EU má více či méně úspěšné integrační (sub)projekty v oblasti duševního vlastnictví – např. komunitární známka neboli ochranná známka Společenství či unijní patent.

Další méně nápadný (sub)projekt a milník evropské integrace se uskutečnil v roce 2000, kdy byla přijata Lisabonská strategie EU¹⁵ a kterou na základě sdělení Evropské Komise z roku 2007¹⁶ upravil svým usnesením Evropského Parlamentu v roce 2008 (Lisabonská strategie).¹⁷ Jedná se o jednoznačnou evropskou snahu uspět v globální a virtuální realitě dneška, a tudíž nepřekvapí, že Lisabonská strategie řeší průmyslové vlastnictví a potřebu jeho ochrany.¹⁸ Celkové hodnocení její aplikace a výsledného přínosu je však spíše negativní a cíle vytvořit z EU nejdynamičtější a nejkonkurenceschopnější ekonomiku světa dosaženo nebylo.¹⁹ Evropská Komise jako strážce zakladatelských smluv, orgán se všeobecnou výkonnou pravomocí a s delegovanou pravomocí pro určité oblasti,²⁰ na to reagovala zpracováním nové strategie 2020 a reflektivní analýzou dosavadní metodologie a její aplikace.²¹ Evropská komise, Rada EU, ale i další instituce a orgány, včetně klíčových hráčů, mají nesnadnou úlohu, a to zvolit správnou koncepci a tu důsledně avšak současně citlivě aplikovat. Převažující trend na vrcholné úrovni dosud preferoval přesné vymezování úkolů a postupů Komise podle

-
- 13 PUCHALA, Donald. European Agenda – Institutionalism, Intergovernmentalism and European Integration: A Review Article. *Journal of Common Market Studies*, 1999, 37(2), 317-31. ISSN 1468-5965.
 - 14 ATILGAN, Canan, KLEIN, Deborah. *EU Integration Models blond Full Membership*. Berlin, SRN: Konrad-Adenauer-Stiftung e.V. 2006, Working Paper/Documentation No. 158/2006, p. 15. ISBN 3-937731-89-X.
 - 15 Evropská rada projednala na zvláštním zasedání v Lisabonu, které se konalo ve dnech 23–24. 3. 2000, nový strategický cíl pro EU za účelem posílení zaměstnanosti, ekonomických reform a sociální soudržnosti coby součásti ekonomiky založené na znalostech.
 - 16 Sdělení Komise KOM(2007)0581 ze 3. 10. 2007 o evropském zájmu uspět ve věku globalizace a Sdělení Komise KOM(2007)0798 z 11. 12. 2008 o uskutečňování lisabonské strategie pro růst zaměstnanosti prostřednictvím politiky soudržnosti 2007–2013.
 - 17 Usnesení Evropského parlamentu 2009/C 184 E/06 ze 20. 2. 2008 o Lisabonské strategii.
 - 18 PIPKOVÁ, Hana. Lisabonská strategie Evropské unie versus ochrana průmyslového vlastnictví. *Acta MUP*. 2011, 2(1), 4–17. ISSN 1804-6932.
 - 19 např. GWIAZDA, Anna. The Europeanization of flexicurity: the Lisbon's Strategy's impact on employment policies in Italy and Poland. *Journal of European Public Policy*. 2011, 18(4), p. 546–565. ISSN 1350-1763 nebo PÉPIN, L. Education in the Lisbon Strategy: assessment and prospects. *European Journal of Education*. 2011, 46(1), 25–35. ISSN 1465-3435.
 - 20 HORSPOOL, Margot, HUMPHREYS, Matthew. *European Union Law*. 6th edition. Oxford, UK: Oxford University Press, 2010, p. 58-59. ISBN 978-0-19-957534-3.
 - 21 MacGREGOR PELIKÁNOVÁ, Radka. Právní a ekonomické aspekty domény nejvyšší úrovně .eu. *Acta MUP*. Praha, ČR: Metropolitní univerzita Praha, 2011, 2(2), s. 14–37. ISSN 1804-6932.

daných politik a přinejmenším proklamatorně podporoval ponechání primární odpovědnosti na členských státech (jako např. ohledně vzdělávání),²² tak jak předpokládá „ústavně-právní“ rámec EU.²³

Nicméně řada politik a projektů na nižších či specifickějších úrovních se vydala jinými cestami, např. EU právní úprava elektronické komunikace a její (de)regulace upustila od formalismu a pokusila se dostat blíže k jednotlivcům.²⁴ Obdobně pilotní projekt zavedení a již střednědobého fungování domény nejvyšší úrovně .eu (TLD.eu)²⁵ při využití delegace na nikoliv státy,²⁶ nýbrž soukromoprávní subjekt, EURid,²⁷ a režimu *sui generis*²⁸ využívajícího veřejnoprávní i soukromoprávní prvky²⁹ lze již ze střednědobého pohledu na základě výsledků z praxe hodnotit pozitivně.³⁰ *Est rerum omnium magister usus.*³¹ Za pozornost stojí,

-
- 22 HORSPOOL, Margot, HUMPHREYS, Matthew . *European Union Law*. 6th edition. Oxford, UK: Oxford University Press, 2010, p. 60. ISBN 978-0-19-957534-3.
- 23 Článek 5 Smlouvy o EU – 1. *Vymezení pravomocí Unie se řídí zásadou svěřeni pravomocí. Výkon těchto pravomocí se řídí zásadami subsidiarity a proporcionality. 2. Podle zásady svěřeni pravomocí jedná Unie pouze v mezích pravomocí svěřených jí ve Smlouvách členskými státy pro dosažení cílů stanovených ve Smlouvách. Pravomoci, které nejsou Smlouvami Unii svěřeny, náležejí členským státům. 3. Podle zásady subsidiarity jedná Unie v oblastech, které nespadají do její výlučné pravomoci, pouze tehdy a do té míry, pokud cílů zamýšlené činnosti nemůže být dosaženo uspokojivě členskými státy na úrovni ústřední, regionální či místní,*
- 24 HANCHER, Leigh, LAROUCHE, Pierre The coming of age of EU regulation of network industries and services of general economic interest. In CRAIG, Paul, de BÜRCA, Grainne. (Ed.) *The evolution of EU Law*. 2nd edition. Oxford, UK: Oxford University Press. 2011, p. 746–752. ISBN 978-0-19-959296-8.
- 25 Pozn.: Tento článek používá terminologii („doména nejvyšší úrovně“ či „vrcholná doména“) obsaženou v příslušných evropských (Nařízení 733/2002, Nařízení 874/2004 atd.) a českých předpisech (Nařízení vlády č. 432/2010 Sb., o kritériích pro určení prvku kritické infrastruktury – Příloha VI.Fd: „...zabezpečení provozu domény nejvyšší úrovně „CZ.““) stejně jako v publikaci PELIKÁNOVÁ, Radka, ČERMÁK, Karel. *Právní aspekty doménových jmen*. Praha, ČR: Linde Praha, a.s., 2000, ISBN 80-7201-245-2 a která dle názoru autorky plně odráží anglický výraz „top level domain.“ Naopak není používán výraz „doména nejvyššího řádu“, o jehož zavedení se usiluje v DISMAN, Marek. *Právní úprava domény „EU“*. Praha, ČR: Linde Praha, a.s., 2011, ISBN 978-80-7201-852-9.
- 26 MacGREGOR PELIKÁNOVÁ, Radka. Právní a ekonomické aspekty domény nejvyšší úrovně .eu. *Acta MUP*. Praha, ČR: Metropolitní univerzita Praha, 2011, 2 (2), 14–37. ISSN 1804-6932 – *do řízení a provádění registračních procesů pro TLD .eu, ..., se zapojily od nejvyšších veřejnoprávních orgánů a institucí přes jimi pověřené subjekty i čistě soukromoprávní subjekty bez přímé vazby na veřejnoprávní orgány. Tento na první pohled nesourodý a napříč institucionálním národním i nadnárodním rámcem jdoucí konglomerát institucí a osob dokázal a dodnes dokazuje fungovat a postupovat relativně jednotně, smysluplně a neodtažitě od praxe.*
- 27 MacGREGOR PELIKÁNOVÁ, Radka. New top level domains – pending success or disaster? *Legal and Economic Issues of Central Europe*. Londýn, Velká Británie: STS Science Centre Ltd.. Spring 2012, 3(1), 75–81. ISSN 2043-085X.
- 28 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 733/2002 o zavádění domény nejvyšší úrovně .eu ze dne 22. 4. 2002 a nařízením Komise (ES) č. 874/2004 ze dne 28. 4. 2004, kterým se stanoví obecná pravidla pro zavádění a funkce TLD .eu a zásady, jimiž se řídí registrace.
- 29 Kaskádu smluv – Registry, Registrar, Registrant Agreements – viz MacGREGOR PELIKÁNOVÁ, Radka. And the best top level domain for European Enterprises is ... *International and Comparative Law Review*. Olomouc, CZ: Palacký University. 2012, 12(2), 41–58. ISSN 1213-8770.
- 30 MacGREGOR PELIKÁNOVÁ, Radka. Právní a ekonomický úspěch domény nejvyšší úrovně .eu – pravda či mýtus roku 2011? *Právo, ekonomika, management*. Ostrava, ČR: Key Publishing, 2011, 2(4), 2–10. ISSN 1804-3550.
- 31 Praxe je učitelkou všech věcí.

že TLD.eu správně vyhodnotila oprávněné i nekalé motivace a zájmy a reaguje na horizontální požadavek nikoli nekalého užití,³² a má řádně nastavené jak hmotněprávní postupy, tak i procesněprávní, a to včetně infrastrukturní ADR při využití UDRP a RUDRP.³³

Určité iniciativy a jejich realizace je vhodné plně delegovat, pro jiné je svěřeni někomu jinému zcela vyloučeno, většinou je nejvhodnější citlivě zvážit okolnosti a možnosti a vytvořit kompromisní model.³⁴ Lisabonská strategie a její nepřesvědčivé výsledky poukazují na nebezpečí nejasného hmotněprávního, procesního a delegačního vymezení.³⁵ Toto lze do jisté míry vztáhnout i na krizi Eurozóny, jejíž analýza se však těší podstatně většímu zájmu vědecké i laické veřejnosti a ohledně které jsou předkládány kvalitní komparatistické deskriptivní i preskriptivní analýzy.³⁶ Jisté je, že odpověď na krizi Eurozóny vyjevila realitu institucionálního uspořádání EU,³⁷ a to zabudovanou dvojkolejnost stejně jako sílu francouzsko-německého tandemu a slabost prvého zvoleného prezidenta Evropské rady.³⁸

Neúspěch Lisabonská strategie a tzv. eurokrize však nesvědčí jen o špatném nastavení rámce s nevhodnými prvky a institucemi, ale i o něčem možná ještě zásadnějším – neschopnosti věcně, podloženě a s ohledem na zájmy dotčených reagovat na virtuální a globální aspekty, a to jak v celosvětové, tak i evropské, ba i vnitrostátní české diskuzi. Pokud se například česká odborná veřejnost zhusta vyhýbá konstruktivní diskuzi o podstatě či právní úpravě informační společnosti, neboli společností sítí, a jen ojediněle se vyskytují kvalitní příspěvky na to téma,³⁹ tak nelze očekávat příliv podnětných odborných návrhů ohledně zlepšení evropské integrace, tedy vyššímu stupni informační společnosti.

Potřeba diskuze o evropské integraci a vhodnost podnětů z duševního vlastnictví

Sociologové, politici, ekonomové i právníci se přou ohledně definování společnosti a vymezení vzájemných očekávání v tomto kontextu.⁴⁰ Současně se ale shodují, že všudypřítomná globalizace a integrace coby spojování a propojování prvků za účelem tvorby mají mnoho tváří a procházejí řadou fází. Globalizace a integrace nezbytně vedou k interakce s obdobně

-
- 32 SENFTLEBEN, Martin. Chapter 7: Overprotection and protection overlaps in intellectual property law – the need for horizontal fair uses defences. in KUR, A., MIZARAS, V. *The Structure of Intellectual Property Law*. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing Limited, 2011, p. 180–181. ISBN 978-1-84844-876-6.
- 33 MacGREGOR PELIKÁNOVÁ, Radka. *Ekonomické, právní a technické aspekty doménových jmen v globální perspektivě*. 1. vydání. Ostrava, CZ: Key Publishing, 2012, s. 170. ISBN 978-80-7418-165-8.
- 34 MacGREGOR PELIKÁNOVÁ, Radka. Právní a ekonomické aspekty domény nejvyšší úrovně .eu. *Acta MUP*. Praha, ČR: Metropolitní univerzita Praha, ročník 2, číslo 2, s. 14–37. ISSN 1804-6932,
- 35 BORRAS, Susana. The Politics of the Lisbon Strategy: the changing role of the Commission. *West European Politics*. 2009, 32(1), 97–118. ISSN 0140-2382.
- 36 PAČLÍK, Miroslav. Krize Eurozóny – Eurocrisis. *Právo, Ekonomika, Management*, 2/2012, 224–302. ISSN 1211-6378.
- 37 MATOUŠ 7:18 *non potest arbor bona fructus malos facere neque arbor mala fructus bonos facere. 7:19 omnis arbor quae non facit fructum bonum exciditur et in ignem mittitur 7:20 igitur ex fructibus eorum cognoscetis*^{60s}.
- 38 DINAN, Desmond. The Arc of Institutional Reform in Post-Maastricht Treaty Change. *Journal of European Integration*. 2012, 34(7), 843–858. ISSN 0703-6337.
- 39 TELEČEK, Ivo. Nový občanský zákoník ve společnosti sítí. *Právní rozhledy*. Praha, ČR: Nakladatelství C. H. Beck, s.r.o., 2012, 20(23/24), 853–855. ISSN 1210-6410.
- 40 SHAWN, Martin, 1994. *Global Society and International Relations*. Cambridge, UK: Polity Press. ISBN 0745612121.

všudy přítomným a přitom typicky nehmotných duševním vlastnictvím a jeho předměty. Tyto dynamické a provázané vztahy mají klíčový dopad nejen pro hospodářskou soutěž. Nastavení a aplikace funkčního a správného režimu duševního vlastnictví je pro český subjekt důležité, stejně jako volba modelu evropské integrace a jeho implementace.

Koncepcně matérie duševního vlastnictví působí ustálenějším a zakotvenějším dojmem než matérie evropské integrace, tedy přinejmenším řada národních, evropských i mezinárodních projektů a institutů duševního vlastnictví se těší větší všeobecné akceptaci než kritizovaná integrace vedoucí k EU s Eurozónou. Není sporu, že evropská integrace má být vyhodnocována, byť se tak děje spíše subjektivně než objektivně a silná rozpolcenost závěrů trvá,⁴¹ a odpovídající principy a hypotézy mají být průběžně modifikovány a aktualizovány. Ve společnosti informací by takovéto informace rozhodně neměly být procesovány izolovaně, nýbrž by se tak mělo dít v diskuzi. Takováto diskuze musí směřovat k samotným kořenům společnosti, neboť zlepšení a aktualizace integračních postupů je nemyslitelná, resp. nesmyslná, bez odpovědi na zcela zásadní otázky s na první pohled vzájemně neslučitelnými odpověďmi. Určitým vodítkem však může být zdárné překonání či překonávání *prima facie* kontradiktorních konceptů a institutů. Opět vhodnou demonstraci nabízí oblast duševního vlastnictví, a to na příkladu (údajného) rozporu ochrany soutěže brojící proti monopolizaci a ochrany zejména průmyslového vlastnictví monopolizaci vytvářející. Na rozdíl od sféry evropské integrace, se zde již desetiletí odvíjí a rozvíjí odborná výměna názorů a přínosných podnětů a podařilo se dosáhnout *modus vivendi* pro vypořádání se s (ne)oprávněnou (tzv.) dominancí a monopolizací,⁴² při zohlednění lidské tvořivosti a soutěživosti i známého sklonu k parazitismu.⁴³ Přinejmenším zvolená metodika a způsob komunikace i argumentace jsou přenositelné i do sféry evropské integrace. Životaschopná a skutečně funkční teorie duševního vlastnictví vychází z řádného respektování potřeb jednotlivců a společnosti,⁴⁴ a totéž platí i pro integraci, evropskou či jinou. Pro dnešní EU je příznačná víceúrovňový systém vedení a *multi-context system*, evropská integrace neprobíhá na různých úrovních nezávisle a bez sociálního kontextu.⁴⁵ Rozhodně je načase posoudit, zda Lisabonskou smlouvou institucionalizovaná ústavní dvojkoľejnost, tedy supranacionální jednotný trh a intergovernmentální ekonomické, finanční, zahraniční a bezpečnostní politiky je tím správným integračním mechanismem z pohledu občana EU či zda je zde nevhodná asymetrie, či dokonce jistá deformace a je v zájmu občanů EU přistoupit ke změnám, potažmo jaká konkrétní doporučení lze přednést.

-
- 41 GARRETT, Geoffrey, KELEMEN, R. Daniel, SCHULZ, Heiner, 1998. The European Court of Justice, National Governments, and Legal Integration in the European Union. *International Organization*, 52(1), 149–176. ISSN 0020-8183. *The existing literature on legal integration in the EU poses a stark dichotomy ... legal autonomy and political power perspective.*
- 42 MUNKOVÁ, Jindřiška, KINDL, Jiří, SVOBODA, Pavel. Soutěžní právo. 2. vydání. Praha, ČR: Nakladatelství C. H. Beck, s.r.o., 2012, s. 355–370. ISBN 978-80-7400-424-7.
- 43 HAJN, Petr. Olympijské hry a reklamní hrátky. *Právní fórum*, 2012, 6. ISSN 1214-7966. HAJN, Petr. Rukopisné poznámky – Poskytnuto v roce 2012.
- 44 MERGES, Robert P. *Justifying Intellectual Property*. London, UK: Harvard University Press, 2011, p. 289. ISBN 978-0-674-04948-2
- 45 GRIMMEL, Andreas. Integration and the Context of Law: Why the European Court of Justice is not a Political Actor. *Les Cahiers européens de Sciences Po*, 2011, 3,1–26.

Závěr

V postmoderní, globální, vědomostní společnosti poznamenané ekonomickou krizí či její hrozbou, kde informační systémy a technologie napomáhají v šíření neověřitelného množství relevantních i zcela irelevantních, ba přímo chybných dat a jejich analýz, lze jen stěží nalézt shodu mezi vnímáním, obsahem a formou práva a etiky,⁴⁶ stejně jako koncepční konsensus ohledně potřeby a míry integrace, a to včetně jejího uplatnění.

V současná ekonomice spočívající vedle klasických produkčních zdrojů (práce, přírodní zdroje, kapitál) na znalostech a informacích,⁴⁷ nelze podceňovat volbu a průběžnou aktualizaci strategie, a to jak pro integraci jako takovou, tak i duševní vlastnictví.⁴⁸ Určení společného jmenovatele, či alespoň identifikace rozhodných kritérií, je nesmírně složité, nicméně jisté návody a směry lze rozpoznat.⁴⁹

Vytvoření a realizace vhodného *lean* či částečně *Six Sigma* integračního evropského modelu s příslušným organizačním i funkčním rámcem fungujícího *effective and efficient*⁵⁰ je možné, což dokládá projekt TLD.eu, který předčil nedůsledně prosazovanou Lisabonskou strategii s těžkopádnými integračními mechanismy, možná i samotnou evropskou integraci jako takovou. Jde o metodologii, koncepci i instrumenty pro překonání těžkostí nejen na ekonomické úrovni a tudíž příslušná odborná komparatistická a interdisciplinární diskuze je nutností. Typicky převládá opatrnost, někdy až nevěle, pokusit se záležitost tak komplexní, náročnou a závažnou, jako je evropská integrace, nejen popsat a zanalyzovat, ale i navrhnout smysluplná a realizovatelná zlepšení. Volba mlčet na toto téma znamená (ne)přímo podporovat *status quo*.⁵¹ *Audere est facere!*⁵² Ještě horší je volba plošně kritizovat či slepě kopírovat anebo se pokoušet uniknout vlastní odpovědnosti, tedy postupovat proti základním principům, na nichž stojí západní křesťanská civilizace a tradice.

Resumé

Tento článek předkládá krátké zamyšlení o volbě a aplikaci integračních modelů v evropském kontextu s ohledem na zjevně neuspokojivý *statutu quo* a při využití poznatků z oblasti duševního vlastnictví, včetně úspěšné TLD.eu. Cílem není ani vychvalovat ani zatracovat evropskou integraci. Namísto omílání politicko-ekonomických dat a úvah, zdoluhavého rekapitulování historického vývoje, citování právních předpisů či opakování známých informací

-
- 46 PLÁTENKOVÁ, Hana, HAVRÁNEK, Jaromír. The forms of „Good Morals“ in Nowadays Legal Relationships. *Journal on Legal and Economic Issues of Central Europe*. 2010, 1(2), 43–45. ISSN 2043-85X.
- 47 NOVÁKOVÁ, Vladimíra, SLUKOVÁ, Kamila. Science, Research, Education – Key Elements of the Economic Development. *Journal on Legal and Economic Issues of Central Europe*. 2011, 20(1), 58–56. ISSN 2043-85X.
- 48 MARZETTI, Maximilian. IP Education – what next? *WIPO Magazine*, 5/2011, 25. ISSN 1020-7074.
- 49 MacGREGOR PELIKÁNOVÁ, Radka. Právní a ekonomické aspekty domény nejvyšší úrovně .eu. *Acta MUP*. Praha, ČR: Metropolitní univerzita Praha, 2011 2(2), 14–37. ISSN 1804-6932
- 50 Dělat správné věci správně.
- 51 MUNIR, Kamal A. Financial Crisis 2008–2009: What does the silence of Institutional Theorists Tell Us? *Journal of Management Inquiry*, 2011, 20 (2), 114–117. ISSN 1056-4926.
- 52 Troufat znamená činit, aneb Odvaha neváhá.

nastavení některých duševněprávních projektů⁵³ jsou hledány zdroje a podněty pro doporučení vedoucí k pochopení a zlepšení současných integračních procesů. Oblast duševního vlastnictví, na evropské i jiné úrovni, zahrnuje řadu dobrých integračních modelů s pozitivním dopadem pro společnost i jednotlivce. Přenos poznatků o nich do diskuze o evropské integraci se jeví jako vysoce žádoucí.

Evropská integrace rozhodně není zavrženímhodným projektem odsouzeným k pádu, pouze potřebuje realistické vyhodnocení relevantních informací a přijetí vyplývajících závěrů. Společnost i jednotlivci potřebují integraci a integrace potřebuje je. Správné nastavení s ohledem na zájmy jak společnosti jako celku, tak i na oprávněné, a dosud přehlížené, zájmy jednotlivců je zcela zásadní. Technické parametry a nutnost kompatibility nutí k přímočarým a všeobecně přijatelným řešením ve světě duševního vlastnictví, obdobně proklamovaný udržitelný pokrok by měl vést v EU k přehodnocení a zestíhnutí integračních modelů a procesů a k vytvoření skutečné diskuse se všemi *stakeholders*, tak jak se sluší v demokracii 21. století.

Resume

This article offers a short reflection about the choice and application of integration models in the European context taking into consideration the obviously unhappy *status quo* and while using knowledge from the field of intellectual property, including the successful TLD. eu. The goal is neither praise nor condemnation of European integration. Instead of repeating political-economic data and thoughts, long reviews of historical evolution, reciting legal provisions or repeating, ad nauseam, well known information about the setting of some intellectual property projects,⁵⁴ it searches for sources and impulses for a recommendation leading to better understanding and improving current integration processes. The field of intellectual property, on European, or other, levels, entails a number of good integration models with a positive impact on the related society and individuals. Transferring knowledge about these models into the European integration discussion appears highly desirable.

European integration is definitely not some invidious idea condemned to failure, it just needs a realistic analysis of relevant information and acceptance of the arising results. Society and individuals need integration just as integration needs them. The correct setting with the consideration of the interests of society as well as of the, to date, overlooked legitimate interests of individuals is critical. Technical parameters and the need of compatibility presses upon straight-line and generally acceptable solutions in the intellectual property world, similarly the proclaimed sustainable progress should lead the EU to a reappraisal and learning of integration models and processes and to the establishment of serious discussions with all *stakeholders*, which is as it should be in the democracy of the 21st century.

53 Např. RABAN, Petr, MORAVCOVÁ, Marie, STRNAD, Michal, TLOUŠŤOVÁ, Pavla, ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *.eu domain name, .eu doména*. 1.vydání. Praha, ČR: C.H.Beck, 2006, ISBN 80-7179-525-9 a DISMAN, Marek. *Právní úprava domény „EU“*. Praha, ČR: Linde Praha, a.s., 2011, ISBN 978-80-7201-852-9.

54 Např. RABAN, Petr, MORAVCOVÁ, Marie, STRNAD, Michal, TLOUŠŤOVÁ, Pavla, ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *.eu domain name, .eu doména*. 1.vydání. Praha, ČR: C.H.Beck, 2006, ISBN 80-7179-525-9 a DISMAN, Marek. *Právní úprava domény „EU“*. Praha, ČR: Linde Praha, a.s., 2011, ISBN 978-80-7201-852-9.

Použitá literatura

- ATILGAN, Canan, KLEIN, Deborah. EU Integration Models blond Full Membership. Berlin, SRN: Konrad-Adenauer-Stiftung e.V. 2006, Working Paper/Documentation No. 158/2006, p. 15. ISBN 3-937731-89-X.
- BORRAS, Susana. The Politics of the Lisbon Strategy: the changing role of the Commission. *West European Politics*. 2009, 32(1), 97–118. ISSN 0140-2382.
- DINAN, Desmond. The Arc of Institutional Reform in Post-Maastricht Treaty Change. *Journal of European Integration*. 2012, 34(7), 843–858. ISSN 0703-6337.
- DISMAN, Marek. Právní úprava domény „.EU“. Praha, ČR: Linde Praha, a.s., 2011, ISBN 978-80-7201-852-9.
- GARRETT, Geoffrey, KELEMEN, R. Daniel, SCHULZ, Heiner, 1998. The European Court of Justice, National Governments, and Legal Integration in the European Union. *International Organization*, 52(1), 149–176. ISSN 0020-8183.
- GRIMMEL, Andreas. Integration and the Context of Law: Why the European Court of Justice is not a Political Actor. *Les Cahiers européens de Sciences Po*, 2011, 3,1–26.
- GWIAZDA, Anna. The Europeanization of flexicurity: the Lisabon's Strategy's impact on employment policies in Italy and Poland. *Journal of European Public Policy*. 2011, 18(4), p. 546–565. ISSN 1350-1763.
- HAJN, Petr. Olympijské hry a reklamní hrátky. *Právní fórum*, 2012, 6. ISSN 1214-7966.
- HANCHER, Leigh, LAROUCHE, Pierre The coming of age of EU regulation of network industries and services of general economic interest. In CRAIG, Paul, de BŪRCA, Grainne. (Ed.) *The evolution of EU Law*. 2nd edition. Oxford, UK: Oxford University Press. 2011, p. 746–752. ISBN 978-0-19-959296-8.
- HORSPOOL, Margot, HUMPHREYS, Matthew. *European Union Law*. 6th edition. Oxford, UK: Oxford University Press, 2010, p. 60. ISBN 978-0-19-957534-3.
- JAKL, Ladislav. Průmyslová práva na Internetu – Soubor vědeckých statí. *Internet a výuka na vysokých školách*. Praha, ČR: MUP, 2010, s. 13. ISBN 978-80-868855-61-5.
- KNAP, Karel, KUNZ, Otto, OPLTOVÁ, Milena. *Průmyslová práva v mezinárodních vztazích*. Academia, 1988, s. 8.
- MacGREGOR PELIKÁNOVÁ, Radka. And the best top level domain for European Enterprises is ... *International and Comparative Law Review*. Olomouc, CZ: Palacký University. 2012, 12(2), 41–58. ISSN 1213-8770.
- MacGREGOR PELIKÁNOVÁ, Radka. Ekonomické, právní a technické aspekty doménových jmen v globální perspektivě. 1. vydání. Ostrava, CZ: Key Publishing, 2012, s. 39. ISBN 978-80-7418-165-8.
- MacGREGOR PELIKÁNOVÁ, Radka. Jakou definici průmyslového vlastnictví potřebujeme? *Právní fórum*, 2009, 2, 45. ISSN 1214-7966.
- MacGREGOR PELIKÁNOVÁ, Radka. New top level domains – pending success or disaster? *Legal and Economic Issues of Central Europe*. Londýn, Velká Británie: STS Science Centre Ltd.. Spring 2012, 3(1), 75–81. ISSN 2043-085X.
- MacGREGOR PELIKÁNOVÁ, Radka. Právní a ekonomické aspekty domény nejvyšší úrovně .eu. *Acta MUP*. Praha, ČR: Metropolitní univerzita Praha, 2011, 2(2), s. 14–37. ISSN 1804-6932.
- MARINO, Ignazio Maria, LICATA, Giovanni Fabio. *The Law of Integration: An Introduction*. *Transylvanian Review of Administrative Sciences*, 2009, 28 (E SI), 236–248. ISSN 2247-8310.
- MARZETTI, Maximilian. IP Education – what next? *WIPO Magazine*, 5/2011, 25. ISSN 1020-7074.
- MERGES, Robert P. *Justifying Intellectual Property*. London, UK: Harvard University Press, 2011, p. 289. ISBN 978-0-674-04948-2
- MUNIR, Kamal A. Financial Crisis 2008–2009: What does the silence of Institutional Theorists Tell Us? *Journal of Management Inquiry*, 2011, 20 (2), 114–117. ISSN 1056-4926.
- MUNKOVÁ, Jindřiška, KINDL, Jiří, SVOBODA, Pavel. *Soutěžní právo*. 2. vydání. Praha, ČR: Nakladatelství C. H. Beck, s.r.o., 2012, s. 355–370. ISBN 978-80-7400-424-7.
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 733/2002 o zavádění domény nejvyšší úrovně .eu ze dne 22. 4. 2002 a nařízením Komise (ES) č. 874/2004 ze dne 28. 4. 2004

- NOVÁKOVÁ, Vladimíra, SLUKOVÁ, Kamila. Science, Research, Education – Key Elements of the Economic Development. *Journal on Legal and Economic Issues of Central Europe*. 2011, 20(1), 58–56. ISSN 2043-85X.
- PACLÍK, Miroslav. Krize Eurozóny – Eurocrisis. *Právo, Ekonomika, Management*, 2/2012, 224–302. ISSN 1211-6378.
- PELIKÁNOVÁ, Radka, ČERMÁK, Karel. *Právní aspekty doménových jmen*. Praha, ČR: Linde Praha, a.s., 2000, ISBN 80-7201-245-2
- PĚPIN, L. Education in the Lisbon Strategy: assessment and prospects. *European Journal of Education*. 2011, 46(1), 25–35. ISSN 1465-3435.
- PIPKOVÁ, Hana. Lisabonská strategie Evropské unie versus ochrana průmyslového vlastnictví. *Acta MUP*. 2011, 2(1), 4–17. ISSN 1804-6932.
- PLÁTĚNKOVÁ, Hana, HAVRÁNEK, Jaromír. The forms of „Good Morals“ in Nowadays Legal Relationships. *Journal on Legal and Economic Issues of Central Europe*. 2010, 1(2), 43–45. ISSN 2043-85X.
- PUCHALA, Donald. European Agenda – Institutionalism, Intergovernmentalism and European Integration: A Review Article. *Journal of Common Market Studies*, 1999, 37(2), 317-31. ISSN 1468-5965.
- RABAN, Petr, MORAVCOVÁ, Marie, STRNAD, Michal, TLOUŠŤOVÁ, Pavla, ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *.eu domain name, .eu doména*. 1. vydání. Praha, ČR: C.H.Beck, 2006, ISBN 80-7179-525-9
- Sdělení Komise KOM(2007)0581 ze 3. 10. 2007 o evropském zájmu uspět ve věku globalizace a Sdělení Komise KOM(2007)0798 z 11. 12. 2008 o uskutečňování lisabonské strategie pro růst zaměstnanosti prostřednictvím politiky soudržnosti 2007–2013.
- SENFLEBEN, Martin. Chapter 7: Overprotection and protection overlaps in intellectual property law – the need for horizontal fair uses defences. in KUR, A., MIZARAS, V. *The Structure of Intellectual Property Law*. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing Limited, 2011, p. 180–181. ISBN 978-1-84844-876-6.
- SHAWN, Martin, 1994. *Global Society and International Relations*. Cambridge, UK: Polity Press. ISBN 0745612121.
- SLOVÁKOVÁ, Zuzana. *Průmyslové vlastnictví*. 2. doplněné a rozšířené vydání. LexisNexis, 2006, s. 12. ISBN 80-86920-08-9.
- TELEC, Ivo. *Nový občanský zákoník ve společnosti sítí*. Právní rozhledy. Praha, ČR: Nakladatelství C. H. Beck, s.r.o., 2012, 20(23/24), 853–855. ISSN 1210-6410.
- URBANOVÁ, Martina, DUNDELOVÁ, Jana, ROZBOŘIL, Blahoslav. Knowledge society in 21st century. *Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis*, 2012, LX (70), 535-537, ISSN 1211-6516.
- Usnesení Evropského parlamentu 2009/C 184 E/06 ze 20. 2. 2008 o Lisabonské strategii.

Aplikace autorského zákona na výuku na vysokých školách

Úvod

Žijeme ve velice proměnlivé době, kdy se neustále setkáváme s novými věcmi. Ať už jde o předměty jako nové knihy, vynálezy, nebo umělecká díla a mnoho dalších. Všechny tyto předměty mají ale něco společného – autora. A jako většina prvků má i sám autor svá práva. Nejpodstatnějším zákonem, který do této oblasti spadá, je tzv. autorský zákon (zákon č. 121/2000 Sb. ve znění pozdějších novelizací), v mezinárodním právu je základem několik mezinárodních úmluv, hlavně tzv. Bernská úmluva z roku 1886 a Všeobecná úmluva o autorském právu uzavřená v Ženevě v roce 1952. Pro podporu ochrany duševního vlastnictví vznikla v roce 1967 Světová organizace duševního vlastnictví (World Intellectual Property Organization, WIPO). Fakt, že dané dílo je chráněným autorským dílem, se často signalizuje symbolem © následovaným rokem a jménem autora. Tento symbol má však v Česku (i ve většině jiných zemí) pouze ryze informativní význam – dílo je plně chráněno i tehdy, není-li to na něm nijak uvedeno.

E-learning

V současné době dochází k čím dál tím většímu využívání internetu ve většině oblastí lidského života. Je tedy zřejmé, že bylo jen otázkou času, než se internet a další elektronické formy začnou využívat i ve výuce, a to především na vysokých školách (ale nejen na nich). Můžeme zde mluvit o e-learningové formě výuky. E-learning a autorský zákon mají hodně společného. Každý, kdo chce vyučovat pomocí e-learningové formy, by se měl seznámit s problematikou autorského zákona. Můžeme říci, že to má dva protilehlé důvody. První důvod je ten, že autor e-learningového díla by měl vědět, jaká jsou jeho práva a co vše mu zákon svým zněním zaručuje. Druhým důvodem je to, že při využití e-learningu (a nejen jeho) při výuce na vysokých školách by si měl být sám autor dobře vědom toho, že svými činy neporušuje zákon – máme zde na mysli především zákon o právu autorském.

1 JUDr. Zdeňka Beranová je advokátkou, doktorandkou Metropolitní univerzity Praha.

Základní pojmy

Samotný autorský zákon upravuje celou řadu pojmů a dalších náležitostí.

a) Dílo

Když se chceme zabývat autorským právem, tak je velice důležité si ujasnit, čím se vlastně autorský zákon zabývá a co je jeho předmětem. „Předmětem práva autorského je dílo literární a jiné dílo umělecké a dílo vědecké, které je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a je vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě včetně podoby elektronické, trvale nebo dočasně, bez ohledu na jeho rozsah, účel nebo význam.“ (Kříž, 2001, s. 40). Z výše uvedeného tedy plyne, že i dílo v podobě elektronické je předmětem autorského práva. To bude pro další výklad velice důležitou informací. Může tu pochopitelně vznikat jistá pochybnost, jak e-learning v této oblasti kvalitativně odpovídá zákonům. Přeci jen e-learning je forma předávání informací a znalostí, která přišla až s rozvojem internetu, a to není nikterak dlouhá doba. Teoreticky se tedy můžeme domnívat, že i vysoké školy a jiné vzdělávací instituce mohou mít s touto formou vzdělávání problémy. To nepřímou potvrzuje i Bullen. Co se týče e-learningu na vysokých školách, tak ten Bullen popisuje takto. Kromě počítačových programů nemá většina oddělení na vysokých školách plán pro e-learning. E-learning je nástroj; ačkoli i e-learning je nutné plánovat a tyto plány musí být integrovány v rámci jednotlivých akademických oddělení. (Bullen, 2007, s. 56).

b) Autor a licence

Autor je z hlediska autorského zákona velice důležitý pojem. Toto slovo je definováno v zákoně následovně. „Autorem je fyzická osoba, která dílo vytvořila. Autorem díla souborného jako celku je fyzická osoba, která je tvůrčím způsobem vybrala nebo uspořádala; tím nejsou dotčena práva autorů děl do souboru zařazených.“ (Kříž, 2001, s. 61). Je pochopitelně možné, aby bylo určité dílo (nebo jeho část) použito se souhlasem autora. Zde je ale zapotřebí mít licenci na užití daného díla. S problematikou licence je spojena tzv. licenční smlouva. „Licenční smlouvou autor poskytuje nabyvateli oprávnění k výkonu práva dílo užít (licenci) k jednotlivým způsobům nebo ke všem způsobům užití. Licence může být poskytnuta jako licence výhradní nebo licence nevýhradní.“ (Kříž, 2001, s. 143). Můžeme říci, že licence výhradní znamená, že pouze nabyvatel smí dané dílo používat (sjednaným způsobem). Licence nevýhradní naopak znamená to, že dané dílo smí užívat i třetí strana (tedy nejen nabyvatel).

c) Citace

„Analýza citací zahrnuje konstrukci a aplikaci citací a je indikátorem dopadu, vlivu a kvality školní práce, která je vytvořena na základě citovaných dat, jako například citace pod čarou nebo bibliografické výzkumné publikace.“ (Moed, 2005, s. 1). Citace je v autorském zákoně upravena takto: „Do práva autorského nezasahuje ten, kdo a) cituje ve svém díle v odůvodněné míře výňatky ze zveřejněných děl jiných autorů, b) zařadí do svého samostatného díla vědeckého, kritického, odborného nebo do díla určeného k vyučovacím účelům, pro objasnění jeho obsahu, drobná celá zveřejněná díla, c) užije zveřejněné dílo v přednášce výlučně k účelům vědeckým nebo vyučovacím či k jiným vzdělávacím účelům; vždy je však nutno uvést jméno autora, nejde-li o dílo anonymní, nebo jméno osoby, pod jejímž jménem se dílo uvádí na veřejnost, a dále název díla a pramen.“ (Kříž, 2001, s. 120). Z hlediska autorského zákona můžeme vidět, že i vymezení pojmu citace je velice problematické. Mohli bychom například

diskutovat o tom, co znamená slovní spojení „v odůvodněné míře“. Toto sousloví není totiž zákonem blíže specifikováno. V případě použití z hlediska odůvodněné míry se musí člověk řídit spíše zdravím rozumem, než spoléhat na přesnou specifikaci ze strany zákona.

d) Právo výrobce zvukově obrazového záznamu k jeho prvotnímu záznamu

E-learning je forma výuky, kdy se velice často jedná právě o zvukově obrazový záznam. Jak ale uvidíme v definici níže, může jít pouze i o záznam, který vyvolává dojem pohybu, ať už je k němu připojen zvuk či nikoli. „Zvukově obrazový záznam je záznam audiovizuálního díla nebo záznam jiné řady zaznamenaných, spolu souvisejících obrazů vyvolávajících dojem pohybu, ať již doprovázených zvukem, či nikoli. Výrobce zvukově obrazového záznamu je fyzická nebo právnická osoba, která na svou odpovědnost poprvé pořídí zvukově obrazový záznam, nebo pro kterou tak z jejího podnětu učiní jiná osoba.“ (Kříž, 2001, s. 204).

Aplikace autorského zákona na výuku vysokých škol

a) Licence

Jednou z možností, jak využít určité dílo bez nějakých vážných prohřešků, je použít dílo pouze pro osobní potřebu. Nesmíme ji tedy žádným způsobem reprodukovat na veřejnosti. Pokud by tedy například došlo k tomu, že si student na vysoké škole zkopíruje určitou část knihy ze studijních důvodů, tak není potřeba, aby žádal o svolení autora. Jinak řečeno, není potřeba žádat o licenci.

b) Citace

Z hlediska výuky se velice často po studentech a vyučujících požaduje, aby prováděli citace jednotlivých zdrojů. Kdyby nedošlo k citaci, jednalo by se o porušení autorského zákona. Pokud ale vyučující (nebo student) použijí určitou část díla (např. odstavec) a správným způsobem uvedou citaci, tak ani sám autor původního díla nemůže proti tomuto vznášet jakoukoli námitku. Může se dokonce zpochybňovat názor samotného autora a stavět ho do konfrontace s jinými názory. Významným problémem v oblasti e-learningu je otázka využití celého autorského díla. Dílo se může jako celistvé použít při e-learningové výuce, ale je na to kladeno několik podmínek:

- daný výukový kurz nesmí být zpřístupněn všem,
- daný kurz nesmí být ani dokonce zpřístupněn všem studentům na jedné vysoké škole.

E-learning se na vysokých školách realizuje převážně pomocí informačních systémů, kam se určité výukové materiály vkládají. Z tohoto hlediska by tedy neměl být problém omezit přístup pouze na studenty odpovídajícího kurzu. Někdy se používá určité zjednodušení této situace tak, že se dané dílo do informačního systému na vysoké škole nekládá, ale pouze se na něj odkazuje pomocí linku.

c) Užití audiovizuálního díla

Audiovizuální díla jsou také jednou z možností, kterou lze při e-learningové formě výuky použít. Může se jednat například o film nebo nějakou jinou formu zvukově obrazového záznamu – např. úryvky z audiovizuálního díla, které je dostupné na internetu.

U audiovizuálních děl (konkrétně např. filmů) musí vždy být uveden režisér. Režisér se v tomto případě považuje za autora.

E-learningový projekt Khan Academy

a) Podstata Khan Academy

Khan Academy je největší e-learningový projekt současnosti. Jeho zakladatelem je Salman Khan, který se dříve živil jako analytik finančních fondů. Jednoho dne byl požádán svou sestřenicí, jestli by pro ni nenatočil vysvětlující video ohledně matematiky. Khan toto video umístil na YouTube. Postupně se na video začali dívat tisíce lidí. Khan tedy opustil svou práci analytika a začal se plně věnovat natáčení těchto videí a vzdělávat lidi pomocí e-learningu a následně založil Khan Academy. K proslavení jeho práce došlo především ve chvíli, kdy se Bill Gates v jednom rozhovoru zmínil, že se svým synem sleduje videa z Khan Academy. V současnosti existuje na Khan Academy přes 3 500 videí s různým obsahovým zaměřením (od matematiky, přes biologii a finance, až po historii).

b) Propojení Khan Academy a vysokých škol

Khan Academy se snaží v současné době zaměřit na prosazení své výuky ve školách. Jedná o všechny stupně vzdělávacího systému. Jeho systém je velice efektivní, protože jeho stránky umožňují studentům i hodnocení, jak si v dané oblasti vzdělání vedou. Vyučující dokáže přesně podle dostupných grafů a schémat zhodnotit, s čím má nebo nemá daný student problém a s čím potřebuje poradit.

c) Khan Academy a autorský zákon

Všechna samotná videa jsou namlouvána Salmanem Khanem. Vzniká tu ale problém toho, kdo je skutečným autorem těchto děl (e-learningových videí). Salman Khan v současné době tato videa nepřipravuje a pouze je namlouvá. Takže by se dalo spekulovat nad tím, jestli autorem není člověk, který obsah videí připravuje. Když se ale podíváme na oficiální internetové zdroje, tak Salman Khan je považován (podle legislativy USA) skutečně za autora těchto děl. Což by se shodovalo i s uplatněním českého práva. Salman Khan je tedy považován za oficiálního autora. To doprovází i fakt, že z hlediska českého práva by měl pochopitelně možnost uplatňovat i práva tvůrce audiovizuálního záznamu. Když se podíváme na oficiální stránku www.khan-academy.org, uvidíme, že k videím se nevztahují žádné citace ani jiné licence. Je to především z toho důvodu, že obsah videí není převzatý z literatury a není z nich doslovně citováno. U obsahu videí dochází ke studiu různých publikací o daném tématu, ale nic není bráno doslovně. Takže můžeme vidět, že takováto forma výuky není v rozporu s autorskými právy v USA.

E-learningový projekt Ekospace.cz

a) Podstata projektu Ekospace.cz

Projekt Ekospace.cz vznikl jako neziskový projekt, který je zaměřen na problematiku e-learningu. Projekt vznikl v rámci snahy pomoci studentům vzdělávat se v oblasti ekonomie. Primárně je web zaměřen hlavně na vzdělání v oblasti makroekonomie a mikroekonomie. V budoucnu bude ale zaměřen na výuku i dalších předmětů – jako je marketing, světová ekonomika apod. Na internetové adrese www.ekospace.cz mohou studenti najít více jak 500 videí, která jsou věnována výhradně ekonomii. Vše je děláno ke spokojenosti uživatelů. Na webu neexistuje žádná registrace, žádná reklama ani žádné poplatky. Videá jsou přístupná komukoli. V současné době web využívají studenti z vysokých škol v celé České republice i na Slovensku.

b) Propojení projektu Ekospace.cz s vysokými školami

Web ekospace.cz je navštěvován studenty z celé České republiky i Slovenska. Reakce uživatelů jsou velice pozitivní a web disponuje počtem uživatelů, který se počítá na tisíce. Velké množství uživatelů se vyslovuje v tom směru, že výuka na ekospace.cz je mnohem kvalitnější a srozumitelnější než na vysokých školách po celé ČR i SR. Z tohoto důvodu je možné, aby v budoucnu některá ze škol začala tato videá a další materiály využívat jako oficiální možnost výuky. Tento fakt se ještě umocní zavedením školního na veřejných vysokých školách.

c) Projekt Ekospace.cz a autorský zákon

Za autora jednotlivých videí je považován podle autorského zákona zakladatel webu ekospace.cz, protože on sám vytváří obsah a také videá tvoří. Zde tedy nemusíme spekulovat (jako u Khan Academy), kdo autorem je. Videá jsou tvořena tak, že dochází ke studiu různé literatury, ale nedochází k používání pasáží z knih. Systém je takový, že po prostudování literatury se vymyslí obsah, který je více pochopitelný pro studenty vysokých škol. Obsah je tedy naprosto odlišný od obsahu knih. Studováním literatury se jen docíluje toho, že obsah je věcně správný (stejně jako u Khan Academy). Podle českého práva tedy není nutné citovat zdroje, protože způsob výkladu je zcela nový a odlišný od literatury. Pokud je obsah zcela inovativní a odlišný od jiných autorských děl, tak podle zákona není potřeba uvádět zdroje, ze kterých se čerpalo, protože pasáže z nich se nikdy ve videích nepoužívají.

Závěr

První hypotéza zněla, zda se dá současná podoba autorského zákona aplikovat na výuku na vysokých školách. Můžeme říci, že tato hypotéza byla potvrzena. Autorský zákon se dá mimo jiného aplikovat i na výuku na vysokých školách, kde je nutné znát minimálně základní pojmy jako autor, citace a dílo.

Druhou hypotézou bylo hodnocení, zda projekt [Ekospace.cz](http://ekospace.cz) zcela vyhovuje zákonům. Můžeme říci, že i tato druhá hypotéza byla kladně potvrzena. Projekt [Ekospace.cz](http://ekospace.cz) vyhovuje autorskému zákonu.

Resumé

Autorské právo (anglicky označováno jako copyright) je odvětví práva, které se zabývá právními vztahy uživatelů a tvůrců tzv. „autorských děl“ k příslušným dílům. Tvůrci mohou být například spisovatelé, hudebníci, filmaři, architekti, urbanisté a programátoři apod. Prostřednictvím autorského práva stát poskytuje autorům po jistou omezenou dobu určitá výlučná práva k jejich dílu. Autorské právo je součástí tzv. duševního vlastnictví. Autorské právo nechrání samotné myšlenky či ideje; chrání pouze konkrétní díla, konkrétní vyjádření takových myšlenek, dílo v objektivně vnímatelné podobě. Autorským dílem je pouze jedinečný výsledek tvůrčí činnosti autora, dílem není námět, zpráva, informace, metoda, teorie, vzorec, graf, tabulka fyzikálních konstant, výstup počítačového programu apod. samy o sobě. Vedle autorského práva v užším smyslu jsou chráněna také tzv. práva související s právem autorským, kam patří práva výkonného umělce k vlastnímu výkonu, práva výrobců zvukových a zvukově obrazových záznamů, právo rozhlasového a televizního vysílatele a právo nakladatele.

Resume

Copyright (known as copyright in English) is the branch of law that deals with the legal relationship of users and creators of “works of authorship” to relevant works. Makers can be your writers, musicians, filmmakers, architects, urban planners and programmers, etc. Through copyright authors state provides for some limited period of time certain exclusive rights to their work. Copyright is part of the so-called intellectual property. Copyright does not protect ideas or ideas themselves, which protects only specific works, the concrete expression of such ideas, work in an objectively perceivable form. Copyrighted work is merely the result of a unique creative activity of the author, the work is not subject, message, information, method, theory, formula, graph, table of physical constants, the output of a computer program, etc. themselves. Besides the copyright in the narrower sense are also protected the rights related to copyright, which includes of the performers for their own power, rights of producers of sound and video recordings, the right radio and television broadcaster and the right publisher.

Použitá literatura

- BULLEN M., JANES D. Making the Transition to E-learning, Information Science Publishing, 2007, s. 366, ISBN 1-59140-952-7.
- DOČEKALOVÁ M., Tvůrčí psaní, Grada Publishing, 2010, s. 176, ISBN 978-80-247-3017-2.
- GARDNER, J. E-learning: Concepts and Practice, Pine Forge Press, 2006, s. 200, ISBN 1-4129-1110-9.
- KŘÍŽ J., Autorský zákon a předpisy souvisící (komentář), Linde Praha, 2001, s. 781, ISBN 80-7201-301-7.
- MOED, F. Citation Analysis in research evaluation, Springer, 2005, s. 346, ISBN 1-4020-3713-9.
- ŠETEK, D., Aplikace autorského zákona, CEMI, 2012, s.4-7.
- VÁŠÍČEK, L. Muzea – autorský zákon a digitalizace, Sborník příspěvků, Asociace muzeí a galerií České republiky, 2011, s. 90, ISBN 978-80-86611-42-6.

Mgr. Ing. Stanislav Babický¹

Pojem region

Mezi základní pojmy užívané v oboru mezinárodní a regionální ochrana průmyslového vlastnictví patří pojem region. Tento pojem je obvykle nahlížen pouze optikou ochrany průmyslových vlastnictví. Je však tento pohled konformní s definicí, podle níž je užíván v dalších oborech společenských věd? To je jedna z otázek, jež vedly k napsání tohoto článku. Další otázkou může být, jaká je pozice regionu z hlediska mezinárodního systému.

Cílem článku je ukázat různé přístupy k regionům a tím k různým výkladům obsahu pojmu region. Za jedno z velmi významných hledisek lze považovat rozdělování světa na regiony podle Organizace spojených národů. Další přístup regionům využívá Světová obchodní organizace, označovaná často zkratkou WTO podle anglického názvu World Trade Organization.

1. Region z hlediska regionalistiky

1.1 Regionalistika a regionalismus

Regionalistika je označení regionálních věd, které se zabývají komplexním studiem specifik, rozdílů a dalšími otázkami existence a rozvoje regionů. Regionalistika je vnímána jako obor společenských věd, který se souhrnně zabývá zkoumáním prostorových jevů, procesů a vztahů.² Komplexní přístup regionalistiky ke studiu předmětů jejího zájmu se projevuje i tím, že propojuje nejen geografické, ale i ekonomické, sociální a kulturní hlediska rozvoje regionů i větších celků.

Regionalismus je tedy chápán nejen jako jedna ze společenských věd, ale také jako metoda řešení ekonomických a politických problémů země nebo regionu. Regionalismus je též považován za projev politické a ekonomické reakce na postupující integraci společnosti na národní i mezinárodní úrovni, kde nabývá podoby globalizace.

Při studiu těchto prostorových jevů, procesů či vztahů je nutná charakteristika prostorového uspořádání společnosti, která úzce souvisí s osídlením a strukturou osídlení určitého území, kterým může být stát, region, subregion nebo mikroregion. Výsledky studia těchto charakteristik jsou základním východiskem pro pochopení historických i současných specifik zkoumaného regionu zejména v kontextu širší oblasti nebo země, a to i procesů, které se v něm odehrávají.

1 Mgr. Ing. Stanislav Babický je patentový zástupce a soudní znalec v oboru patenty a vynálezy; absolvent a doktorand MUP.

2 S využitím publikace: Kolektiv autorů. *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. 5. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. 455 s. ISBN 978-80-7380-086-4. Str. 9 a násl.

Předmětem studia regionálních věd je výzkum specifik jednotlivých regionů a úsilí o řešení jejich sociálního, hospodářského i kulturního růstu. V centru pozornosti regionalistiky musí být obyvatelé regionu, neboť oni a jejich schopnosti jsou činiteli rozvoje regionu.³

V českých podmínkách souvisí regionalismus s formováním novodobého českého státu i se vznikem Československa v roce 1918. Československá republika převzala právní řád Rakouska-Uherska a s ním také správní systém, který byl do značné míry centralistický. Reakcí bylo silné regionální hnutí, které vyvolalo v některých regionech obavy ze separatismu, v nichž hrály významnou roli česko-německé vztahy.

Regionalistické hnutí bylo v období Československé republiky odezvou veřejnosti na diskusi regionalistů. V době druhé světové války a v době centralisticky řízené Československé socialistické republiky u nás regionalistické hnutí utichá. Tato situace se však zásadně změnila v 90. letech 20. století, kdy se Česká republika začala zapojovat do integračních procesů Evropské unie, v níž je úloha regionů velmi silně vnímána.

Regionalismus je tradičně definován jako pocit charakteristické zvláštnosti, skupinového vědomí nebo regionální identifikace a loajality, sdílený lidmi žijícími v určitém regionu nebo na konkrétním území.⁴ Toto pojetí regionalismu je vázáno na kulturní a historické tradice ve vývoji určitých území. Není v něm zdůrazňován ekonomický ani politický aspekt.

V současné době se objevují účelové definice pojmu regionalismu. Z hlediska státní správy je regionalismus chápán jako vymezení územních celků, které by mohly být středním článkem řízení a správy státu, tedy mezi celostátní úrovní a místní úrovní. Tento článek řízení a správy je považován za velice efektivní.

Z politického hlediska je regionalismus chápán jako vyjádření snahy regionu o získání politické autonomie, regionální samosprávy a v krajním případě i získání státní suverenity formou odtržení od státního útvaru, jehož je region součástí. Některé evropské regiony usilují o zapojení do nadnárodních struktur, aby mohly při integračních procesech hájit regionální aspekty života společnosti. V důsledku těchto snah došlo v Evropské unii k vytvoření Výboru regionů, bez jehož vyjádření nemůže Evropská komise jako hlavní rozhodovací orgán přijmout žádné opatření týkající se regionálních aspektů integrace Evropy.

Z hlediska regionalistiky jsou velmi zajímavé případy, kdy jsou regiony protnuty hranicemi dvou nebo více evropských států. V historickém vývoji mezinárodních vztahů byla určitá území v důsledku válečných konfliktů dobytá či sňatkovou politikou smluvně přičleněna k jinému státu a tím docházelo k posunům hranic mezi státy. V některých případech však hranice mezi dnešními státy rozdělují tradiční regiony, které historicky tvořily jeden celek a byly součástí jednoho státu. Uvnitř regionů se tak objevily státní hranice. Obyvatelstvo nově vzniklých příhraničních oblastí pak začalo orientovat své aktivity směrem do vnitrozemí národních států.

V Evropě však dochází k opětovnému propojování regionů rozdělených státními hranicemi formou regionální spolupráce na mezistátní úrovni. Jedná se o takzvané euroregiony. Euroregiony jsou územní jednotky, které sdružují města a obce v příhraničních oblastech některých států Evropy na základě dobrovolnosti. Takové regiony mají často obdobné zájmy, i když patří do různých států. Výhodou euroregionů je, že města a obce sdružené do euroregionu rozděleného státní hranicí mohou společně řešit své problémy. Spolupráce přesahující

3 Příkladem systematického úsilí o rozvoj schopností skupiny obyvatel regionu je projekt „Posilování kompetencí VŠ pracovníků pro rozvoj konkurenceschopnosti vysokého školství v Ústeckém kraji“, jehož řešitelem je Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem.

4 Kolektiv autorů. *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. 5. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. 455 s. ISBN 978-80-7380-086-4. Str. 11 a násl.

státní hranice pomáhá překonávat nevýhody plynoucí z umístění na okrajích států. Cílem euroregionů je zlepšování životních podmínek místního obyvatelstva v oblasti kulturní, sociální i hospodářské. Hlavním motivem euroregionálních sdružení je tedy snaha o odstraňování nerovností mezi pohraničními regiony a postupné vyrovnávání ekonomického i sociálního rozvoje.

Příkladem euroregionu rozděleného státní hranicí mezi Spolkovou republikou Německo a Českou republikou je Euroregio Egrensis. Eger je německý název města Chebu. Chebsko patřilo do vlastnictví vládnoucí říšské dynastie Štaufů, jejímž významným představitelem byl císař Friedrich Barbarossa (1122–1190). V roce 1322 získal Chebsko jako trvalou zástavu Koruny české Jan Lucemburský, čímž Chebsko získalo zvláštní postavení Chebského městského státu. Po třicetileté válce s nástupem centralismu Rakouska se Chebsko postupně stalo součástí zemí Koruny české. Současné regionální sdružení obcí a měst Euroregio Egrensis bylo založeno v roce 1993.⁵ Zahrnuje tři právně nezávislá pracovní sdružení, do nichž patří města Marktredwitz, Bayreuth a Hof v Bavorsku, město Plauen v Sasku, město Greiz v Durynsku a města Karlovy Vary, Sokolov a Cheb v Česku.

V oboru regionálních věd se používají i další pojmy týkající se pojmu region. V evropském kontextu se kromě pojmu euroregion lze setkat s vizí mezievropských svorníků,⁶ přičemž tento pojem je z hlediska logiky pojmem hromadným a je nadřazen pojmu euroregion.

1.2 Koncepce regionu

Všeobecně přijatelná definice pojmu region nebyla pro potřeby regionálních věd dosud formulována. Termín region je používán v různém smyslu. Nicméně lze region chápat jako komplex vznikající regionální diferenciací krajinné sféry.⁷

V geografii spočívá koncepce regionu v rozdělení zemského povrchu na určité části. Toto pojetí geografického regionu je založeno na tzv. přirozeném rozdělení daném vlastnostmi povrchu země a úzce souvisejícím s tvářností krajiny, na rozdíl od tzv. umělého rozdělení učiněného člověkem, které je představováno politickými hranicemi.

Rozlišuje se všeobecná fyzicko-geografická a speciální socioekonomická koncepce regionu.

Geografický region klade důraz na fyzikální a geografické prvky, je systémem jevů v určitém geografickém prostoru, který umožňuje rozlišit jeden prostor od druhého.

Kromě všeobecných koncepcí regionu vznikají i speciální koncepce, které jsou propracovanější, ale také úžeji zaměřené na určitá hlediska, například na zkoumání vztahů výroby, trhu a administrativy. V těchto koncepcích se uplatňuje teorie centrálních míst, v níž hraje důležitou roli centrum nebo několik center a jejich zázemí (periferie), která jsou na centra navázána. V tomto pojetí je region především administrativní, nikoliv primárně geografickou jednotkou.

5 Vývoj Euroregia Egrensis. Dostupné z <http://euroregio-egrensis.org/cz/o-sdruzeni/historie/page/vyvoj/> dne 8. prosince 2011

6 BOLDT, Frank. *Cheb město evropských dějin. Esej o česko-německé koexistenci*. Vydání první. Praha a Litomyšl: Vydalo nakladatelství Ladislav Horáček – Paseka, 2010. 308 s. ISBN 978-80-7432-059-0. Str. 192

7 Kolektiv autorů. *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. 5. rozšířené vydání. Plzeň, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. 455 s. ISBN 978-80-7380-086-4. Str. 63 a násl.

Představitelem speciální koncepce regionu je funkční region, u něž jsou důležité vzájemné vztahy mezi složkami krajinné sféry. Funkční koncepce regionu se zabývá studiem vzájemně na sebe působících prostorových prvků, pohybu obyvatelstva, toků hmoty, energií a informací. O regionu z funkčního hlediska se mluví v případech, když jsou vztahy a jejich vzájemné působení intenzivní. Tyto vztahy lze často charakterizovat jako vztahy centra a periferie.

1.3 Ohraničení regionu

Další použitelná definice regionu zdůrazňuje, že se jedná o vzájemně se odlišující části zemského povrchu.

Přírodní hranice regionů existují objektivně jako fyzikálně-geografické hranice ohraničující teritoriální jednotky v závislosti na vlastnostech území a kvantitativních i kvalitativních změnách přírodních jevů.

Hranice regionu vymezená člověkem bývá vyznačena velmi jednoznačně, na rozdíl od přírodních hranic regionu. Může ji tvořit městská ulice, na příklad v Lounech, kde na místě zbourané staré městské zástavby v Žatecké čtvrti byla postavena nová čtvrť, která je touto ulicí oddělena od zachovaného historického jádra města.

Nejostřeji jsou většinou vymezeny politické hranice, které mají často charakter pouhé linie. Když jsou hranice regionů totožné s hranicemi mezi státy, mohou být určeny jako pomyslná čára vedoucí středem koryta řeky. Avšak i takové hranice mohou mít charakter zóny, na příklad u hraničního pásma se zvláštním bezcelním režimem.

Přírodní regiony jsou často vzájemně odděleny přechodovou zónou, u níž není na první pohled patrné, do kterého regionu území zóny náleží. Příkladem může být systém poušť-polopoušť-step.

Hranice funkčního regionu, vyznačujícího se centrem a periferií, probíhají tam, kde tyto vazby centra s periferií slábnou nebo mizí a projevují se vazby k jinému centru.

1.4 Regionální politika v Evropské unii

Regionální politiku začaly v Evropské unii vytvářet jednotlivé evropské státy, v nichž se negativně projevily rozdíly mezi prosperujícími a zaostalejšími regiony, zejména v ekonomické a sociální oblasti. V případě sílící hrozby sociálních a politických konfliktů byly státy donuceny přijmout systém opatření na zmírnění rozdílů mezi regiony. Součástí takto vzniklé regionální politiky uvnitř státu byla zejména snaha o zlepšení ekonomické situace, často cestou snižování vysoké míry nezaměstnanosti v takto postižených regionech.⁸

Regionální politika především vymezovala regiony, na něž byla její pomoc zaměřena. Určovala způsoby pomoci zaostalejším regionům, přičemž se soustředila na zvýšení kvality infrastruktury především přidělením finančních prostředků do těchto regionů.

8 Kolektiv autorů. *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. 5. rozšířené vydání. Plzeň, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. 455 s. ISBN 978-80-7380-086-4. Str. 98 a násl.

Členské státy Evropské unie se snaží prostřednictvím svých národních regionálních politik o snížení rozdílů v životní úrovni obyvatel svých regionů. Evropská unie tuto snahu podporuje, a to na třech úrovních⁹:

- a) nadnárodní úroveň, na níž je regionální politika realizována přímo orgány Evropské unie;
- b) národní úroveň, která se liší podle konkrétních potřeb jednotlivých členských států Evropské unie a je jimi prováděna;
- c) regionální úroveň, která je neustále posilována.

Dílčí závěr

Z hlediska regionalistiky je region zeměpisně vymezen především jako oblast uvnitř národního státu, tedy obvykle s menší rozlohou než má stát, v němž se region nachází. Existují také přeshraniční regiony, v Evropě zvané též „euroregiony“, které se nacházejí na území nejméně dvou národních států. Základní stavební jednotkou mezinárodního systému nepochybně zůstává národní teritoriální stát, ale význam regionů zejména v Evropě ale i jinde ve světě narůstá. Teorie mezinárodních vztahů používá pojem region zejména pro útvary menší než je národní teritoriální stát. Region z hlediska mezinárodního systému je dílčí částí národního teritoriálního státu.

2. Encyklopedický výklad pojmu region

Velmi zajímavé je srovnání obsahu encyklopedických hesel, jimiž byl pojem region vykládán v encyklopedických publikacích vydaných v českém jazyce v Rakousku-Uhersku v roce 1904, v Československé socialistické republice v roce 1987 a v České republice v roce 1999.

Ottův slovník naučný uvádí: „**Regio**, lat., kraj, krajina, provincie. V lékař. r. jest okolí, místo, obvod, končina, pásmo a pod. na povrchu těla ohraničené patrným průběhem kostí, některého jejího hřebenu, hrbolu nebo jiného výstupku kostního, jindy některými zvláště význačnými určitými svaly, pak také ryhami, na př. ryhou tříselnou, podsáňovou a pod. Roztřídění a určování takovýchto obvodů řídívá se potřebami praktického lékařství, zvláště chirurgie, a podrobným studiem polohy jednotlivých ústrojů v takovémto ohraničeném místě uložených zabývá se zvl. anatomie topografická. Pro velikou část význačných míst tělesných máme v češtině zcela případné názvy, na př. týl, šíje, hrdlo, plece, ledví, podbřišek, hýždě, třísla atd.“¹⁰

Malá československá encyklopedie uvádí: „...**region** [lat.], organicky propojený sídelní územní útvar s hosp. a kult. centrem; zákl. urbanistický komplex územního a hosp. plánování.“¹¹

9 Kolektiv autorů. *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. 5. rozšířené vydání. Plzeň, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. 455 s. ISBN 978-80-7380-086-4. Str. 114 a násl.

10 *Ottův slovník naučný: Illustrovaná encyklopædie obecných vědomostí: Dvacátý první díl: R (Ř) – Rozkoš: S 25 vyobrazeními a 156 přílohami v textu*. Praha: Vydavatel a nakladatel J. Otto v Praze. 1904. 1072 s. Str. 405.

11 *Malá československá encyklopedie: V. svazek Pom – S*. Vydání 1. Praha: ACADEMIA, nakladatelství Československé akademie věd. Encyklopedický institut Československé akademie věd. 1987. 1008 s. 02/76-0604-21-056-87. Str. 287.

Pro účely tohoto článku se hodí, že Malá československá encyklopedie dále uvádí: „...**regionální dohody**, mnohostranné mez. smlouvy a dohody, jejichž účastníky jsou státy jedné geografické oblasti. V. t. oblastní dohody.“¹²

Všeobecná encyklopedie v osmi svazcích uvádí: „...**region**, část zemského povrchu s určitými typickými znaky. Existují dva základní druhy regionu: a) fyzickogeografický, vymezený na základě fyzickogeografických znaků (reliéfu, klimatu, půd, vodstva apod.); vyznačuje se vysokou mírou homogenity; b) sociálněgeografický (nodální), vymezený na základě relativně uzavřených prostorových vztahů, zejm. → dojížděky; vyznačuje se určitým vztahem středisko – zázemí. Podtypů je celá řada, např. regiony klimatické, pedogeografické, administrativní, pracovní, obslužné. Podle velikosti se regiony dělí na mikro-, mezo- a makroregiony. Viz též regionalizace.“¹³

Dílčí závěr

Především je možné si všimnout změny ve způsobu psaní pojmu region. Ottův slovník naučný uvádí tehdy používaný tvar **regio**, zatímco obě novější citované encyklopedie používají tvar **region**. Dále je patrné, že obecná definice pojmu regio, jak ji uvádí Ottův slovník naučný, je příliš stručná. Uvádí pouze, že regio je *kraj, krajina, provincie*. Specifická definice pojmu regio pro lékařský obor není pro účely tohoto článku použitelná.

Malá československá encyklopedie uvádí výklad pojmu region z geografického hlediska pouze jako územní útvar. Ostatní znaky mají charakter spíše sociální, zejména hospodářský význam, například pro tehdy důležité hospodářské plánování.

Všeobecná encyklopedie v osmi svazcích uvádí dva základní druhy regionu, a to *fyzickogeografický* a *sociálněgeografický*. Zajímavým rysem výkladu pojmu region je vztah střediska a jeho zázemí.

3. Region z hlediska Organizace spojených národů

Členské státy Organizace spojených národů (dále též OSN) se dělí do pěti geopolitických regionálních skupin. Toto dělení, které začalo jako neformální prostředek pro rozdělování pracovních míst ve výborech Valného shromáždění OSN, nabylo postupem času na významu. Regionální skupiny určené na základě zeměpisného zastoupení zásadně ovlivňují volby do funkcí OSN, koordinují věcnou politiku a vytvářejí společné fronty pro jednání a hlasování.

Od července 2011 je 193 členských států OSN rozděleno do pěti následujících skupin:¹⁴

1. Africká skupina zahrnuje 54 členských států;
2. Asijsko-pacifická skupina má 53 členských států;

12 *Malá československá encyklopedie: V. svazek Pom – S.* Vydání 1. Praha: ACADEMIA, nakladatelství Československé akademie věd. Encyklopedický institut Československé akademie věd. 1987. 1008 s. 02/76-0604-21-056-87. Str. 287.

13 *Všeobecná encyklopedie v osmi svazcích: 6 p/r.* Vydání 1. Praha: DIDEROT. 1999. 482 s. ISBN 80-902555-2-3 (soubor), ISBN 80-902555-8-2 (6. svazek). Str. 373.

14 *United Nations Regional Groups.* Dostupné z http://en.wikipedia.org/wiki/United_Nations_Regional_Groups dne 12. května 2012.

3. Východoevropská skupina má 23 členských států: Albánie, Arménie, Ázerbájdžán, Bělorusko, Bosna a Hercegovina, Bulharsko, Černá Hora, Česká republika, Estonsko, Gruzie, Chorvatsko, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Makedonie, Moldavsko, Polsko, Rumunsko, Rusko, Slovensko, Slovinsko, Srbsko a Ukrajina;
4. Latinskoamerická a Karibská skupina čítá 33 členských států;
5. Západoevropská skupina, zahrnující ostatní státy, má 28 členských států plus jeden členský stát jako pozorovatele: Andora, Austrálie, Rakousko, Belgie, Kanada, Dánsko, Finsko, Francie, Německo, Řecko, Island, Irsko, Izrael (přestože zeměpisně patří do Asie), Itálie, Lichtenštejnsko, Lucembursko, Malta, Monako, Nizozemsko, Nový Zéland, Norsko, Portugalsko, San Marino, Španělsko, Švédsko, Švýcarsko, Turecko a Velká Británie. USA se dobrovolně rozhodly nebýt členem žádné skupiny a navštěvovat tuto skupinu jako pozorovatel. Zajímavé je, že Turecko je zařazeno jak do Západoevropské skupiny, tak do Asijsko-pacifické skupiny, ale pro účely voleb je považováno výhradně za člena Západoevropské skupiny.

Rozdělení členských států OSN do regionálních skupin má veliký význam. Rada bezpečnosti OSN má celkem 15 členů, z toho pět stálých členů, kterými jsou Čína, Francie, Rusko, USA a Velká Británie, a deset nestálých členů. Deset nestálých členů Rady bezpečnosti OSN volí Valné shromáždění OSN tak, že regionální skupiny zemí navrhuje ze svého středu jednu nebo více kandidátských zemí. Africká regionální skupina vysílá do Rady bezpečnosti tři nestálé členy, Asijsko-pacifická skupina dva nestálé členy, Latinskoamerická a Karibská skupina také dva nestálé členy, Východní Evropa vysílá jeden stát a Západní Evropa zahrnující další státy vysílá dva nestálé členy.

Ekonomická a sociální rada OSN má 54 členských států, které jsou voleny Valným shromážděním OSN na dobu tří let. Místa v Ekonomické a sociální radě jsou také rozdělena podle regionálního zastoupení, přičemž 14 míst je určeno pro africké státy, 11 pro asijské státy, 6 pro východní Evropu, 10 pro Latinskou Ameriku a karibské státy a 13 pro západní Evropu a ostatní státy.

Mezinárodní soudní dvůr, který sídlí v Haagu, sestává z 15 soudců volených na devět let Valným shromážděním a Radou bezpečnosti. Tyto orgány volí soudce současně, ale odděleně. Z jednoho členského státu smí být nejvýše jeden soudce. Kromě toho musí soud jako celek reprezentovat hlavní formy civilizace a hlavní právní systémy světa. V praxi tyto principy nabyly podobu v rozložení soudců mezi hlavní regiony světa. Dnes je toto rozložení počtu soudců následující: Afrika 3, Latinská Amerika a Karibik 2, Asie 3, západní Evropa a další státy 5 a východní Evropa 2. Toto rozložení odpovídá rozdělení členských států v Radě bezpečnosti. Přestože neexistuje žádný nárok žádného státu na místo soudce, členy Mezinárodního soudního dvora byly vždy soudci ze všech států, které jsou stálými členy Rady bezpečnosti.

Statistická divize OSN uvádí v tabulce *Složení makro zeměpisných (kontinentálních) regionů, zeměpisných subregionů a vybraných ekonomických a jiných skupin* následujících pět zeměpisných regionů včetně kódů:¹⁵

002 Afrika, 019 Amerika, 142 Asie, 150 Evropa a 009 Oceánie.

15 *Composition of macro geographical (continental) regions, geographical sub-regions, and selected economic and other groupings.* Statistická divize Organizace spojených národů. Dostupné z <http://unstats.un.org/unsd/methods/m49/m49regin.htm> dne 12. května 2012.

Evropa sestává ze čtyř následujících regionů: 151 východní Evropa, 154 severní Evropa, 039 jižní Evropa a 155 západní Evropa.

Východní Evropa sestává z těchto států: 112 Bělorusko, 100 Bulharsko, 203 Česká republika, 348 Maďarsko, 616 Polsko, 498 Moldavsko, 642 Rumunsko, 643 Rusko, 703 Slovensko a 804 Ukrajina.

Výše uvedené aktuální rozdělení členských států OSN do regionálních skupin není neměnné. Naopak se mění v závislosti na politickém vývoji ve světě. Původních zakládajících členů OSN v roce 1945 bylo pouze 51 (mezi nimi Československo), zatímco od roku 2011 jich je 193. Jedním ze stálých členů Rady bezpečnosti byl Sovětský svaz, po jeho rozpadu v roce 1991 se jím stalo Rusko. Čína byla reprezentována Čínskou republikou na ostrově Tchaj-Wan, teprve od roku 1971 je v OSN a tedy i v Radě bezpečnosti zastoupena kontinentální Čínskou lidovou republikou.

Členskými státy OSN se po rozpadu Sovětského svazu postupně stalo 15 samostatných států, a to v roce 1991 Litva, Lotyšsko a Estonsko a v roce 1992 Arménie, Ázerbájdžán, Gruzie, Kazachstán, Kyrgyzstán, Moldavsko, Rusko, Tádžikistán, Turkmenistán a Uzbekistán. Bělorusko a Ukrajina byly členskými státy OSN již od roku 1945.

Podobně se po rozpadu Jugoslávie postupně stalo členskými státy OSN šest samostatných států, a to v roce 1992 Bosna a Hercegovina, Chorvatsko a Slovinsko, v roce 1993 Bývalá jugoslávská republika Makedonie, v roce 2000 Srbsko a v roce 2006 Černá Hora.

Po rozpadu Československa se v roce 1993 staly členskými státy OSN Slovensko a Česko.

Dílčí závěr

Členské státy Organizace spojených národů jsou rozdělené do pěti regionálních skupin. Toto rozdělení bylo vytvořeno pro účely voleb do klíčových orgánů OSN a má na výsledky těchto voleb velký vliv. Rozdělení je založeno především na geografickém principu. Obsahuje však několik zajímavých anomálií. Pohled OSN na regionální rozdělení světa je motivován snahou o dosažení spravedlivého rozložení zástupců členských států volených do orgánů OSN z různých oblastí světa. Rozložení regionů podle OSN není neměnné. Od svého založení v roce 1945 zaznamenala OSN bouřlivý vývoj, přinejmenším v počtu svých členských států. S rozpadem dřívějších členských států a vznikem států nových se také mění členství v jednotlivých regionech a tím i jejich složení.

4. Regiony v Jižní Americe

Příkladem výsledku regionalizace v Jižní Americe mohou být dvě regionální organizace, a to Mercosur a Andská skupina. Obě tyto jihoamerické regionální organizace navázaly účinnou spolupráci s Evropskou unií.

4.1 Mercosur

Mercosur je sdružení volného obchodu, které vytvořila Argentina, Brazílie, Paraguay, Uruguay a Venezuela v roce 1991. Přidruženými státy jsou Bolívie, Chile, Kolumbie, Ekvádor a Peru. Sídlním městem sdružení Mercosur je uruguayské hlavní město Montevideo.

Dne 2. srpna 2007 vydala Evropská komise Regionální strategický dokument pro Mercosur 2007–2013 č. E/2007/1640.¹⁶ Ten stanovuje priority spolupráce mezi Evropskou unií a sdružením Mercosur pro období let 2007–2013. Zaměřuje se na její posílení a zároveň přináší regionální rozměr spolupráce Evropské Unie s každým členským státem sdružení Mercosur. Region díky propojování sdružení Mercosur s dalšími zeměmi Jižní Ameriky dosahuje mezinárodního významu. Současným cílem Mercosuru je učinit z regionu a jeho členských států prvořadě světové aktéry stojící po boku Číny, Indie a Ruska. Mercosur je navíc čtvrtým nejvýznamnějším **hospodářským** uskupením na světě s HDP ve výši 1 bilion USD a počtem obyvatel 235 milionů v roce 2005. Na světové trhy směřuje pouze obchodní struktura Brazílie, zatímco Argentina, Uruguay a Paraguay jsou více závislé na svých partnerech v rámci sdružení Mercosur.

Sdružení Mercosur dosáhlo významného pokroku zejména v **sociální** oblasti, a to především v péči o zdraví a zvyšování gramotnosti. Nárůst počtu obyvatelstva představuje přibližně 1,1 % s velkými rozdíly v jednotlivých zemích.

V oblasti životního prostředí Mercosur zaznamenal ohrožení rozmanitých a bohatých ekosystémů regionu. Cílem spolupráce Evropské unie a sdružení Mercosur je mimo jiné posílení iniciativy na ochranu životního prostředí, biodiverzity a ekosystémů a snaha o dosažení udržitelného rozvoje.

Prioritní oblasti regionální strategie 2007–2013 jsou následující:

1. posílení institucionalizace Mercosuru;
2. posílení Mercosuru a uzavření dohody o partnerství mezi EU a Mercosurem;
3. konsolidace občanské společnosti a zvýšení její spoluúčasti, zlepšení znalosti o regionálním integračním procesu, vzájemné porozumění a poznávání.

Mezi podporované činnosti patří vzdělávání, semináře, konference, workshopy, publikace, vznik studijních oborů, výzkum, subregionální spolupráce a harmonizace právních předpisů a norem.

4.2 Andské společenství

Andské společenství je celní unie států v Jižní Americe, kterou založily Bolívie, Ekvádor, Kolumbie a Peru v roce 1969. Cílem organizace je spolupráce v oblasti ekonomické a sociální. Dalšími oblastmi spolupráce je péče o životní prostředí, politická spolupráce, společná zahraniční politika a rozvoj obchodní spolupráce. Přidruženými státy jsou Argentina, Brazílie, Chile, Paraguay a Uruguay.

16 *Regionální strategický dokument pro Mercosur 2007–2013 č. E/2007/1640.* Dostupné z http://europa.eu/legislation_summaries/external_relations/relations_with_third_countries/latin_america/r15013_cs.htm dne 14. května 2012.

Dne 12. dubna 2007 vydala Evropská komise Regionální strategický dokument Andské společenství 2007–2013 č. E/2007/678.¹⁷

Tento regionální strategický dokument definuje cíle a priority spolupráce mezi Evropskou unií a Andským společenstvím na období let 2007–2013. Jeho cílem je reagovat na výzvy, kterým čelí členské státy Andského společenství. K těmto výzvám patří v zásadě posilování demokracie, politické stability, dodržování lidských práv a právního státu, sociální soudržnosti, hospodářského rozvoje, boje proti drogám a ochrany životního prostředí. V tomto ohledu doplňuje strategické dokumenty jednotlivých zemí vytvořené pro každou zemi v regionu.

Regionální hospodářská integrace je nezbytná pro vytvoření andského společného trhu. Nabízí také vyhlídky na usnadnění jednání mezi Evropskou unií a Andským společenstvím směrem k přidružení a dohodě o volném obchodu. K významným aktivitám v této oblasti patří:

- harmonizace nebo vzájemné uznávání právních předpisů;
- obchod zbožím a službami a posilování obchodních vztahů mezi těmito dvěma regiony;
- přijetí mezinárodních norem v celnictví a obchodu;
- zvýšení atraktivity regionu Andské společenství pro zahraniční investory;
- stimulace dalšího rozvoje komplexní sociální politiky v Andském společenství na základě integrovaného přístupu k sociální a hospodářské soudržnosti;
- podpora terénních projektů a přeshraničních a mezinárodních kontaktů;
- vytváření synergie mezi sociální soudržností a ochranou životního prostředí integrovaným udržitelným řízením přírodních zdrojů prostřednictvím společných projektů.

Boj proti drogám a zločinnosti je společnou prioritou pro tento region, který je hlavním producentem kokainu na světě. Účinná opatření také mohou omezit jejich destabilizující účinek na demokratické instituce a sociální prostředí. K cílům v této oblasti patří především globální přístup k protidrogovým politikám v zemích Andského společenství, zahrnující prevenci i potlačování s náležitým ohledem na reintegraci.

5. Region z hlediska Světové obchodní organizace

Světová obchodní organizace, označovaná též zkratkou WTO podle anglického názvu World Trade Organization, byla založena dne 1. ledna 1995 uzavřením Dohody o zřízení Světové obchodní organizace dne 15. dubna 1994 v Marrákeši v Maroku. Zrodila se z jednání takzvaného Uruguayského kola Všeobecné dohody o clech a obchodu, označované též zkratkou GATT podle anglického názvu General Agreement on Tariffs and Trade. Sídlem Světové obchodní organizace je Ženeva. Světová obchodní organizace má 155 členských států ke dni 10. května 2012.

Při uzavření Dohody o zřízení Světové obchodní organizace byla zároveň uzavřena celá řada dalších smluv. V oboru ochrany průmyslového vlastnictví je velmi důležitá Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví, označovaná též zkratkou TRIPS podle anglického názvu Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights.

¹⁷ *Regionální strategický dokument Andské společenství 2007–2013 č. E/2007/678.* Dostupné z http://europa.eu/legislation_summaries/external_relations/relations_with_third_countries/latin_america/r17022_cs.htm dne 14. května 2012.

Tato dohoda má velký význam zejména pro mimoevropské státy, neboť sjednocuje ochranu průmyslového vlastnictví. Světová obchodní organizace dokáže účinně působit na státy, které nemají rozvinutou ochranu průmyslového vlastnictví tak, aby ji uvedly do souladu s ostatními státy. Příkladem státu, který se dokázal vhodně přizpůsobit vlivu Světové obchodní organizace, je Čína, která dnes patří mezi státy s nejlépe zajišťovanou ochranou průmyslového vlastnictví.

Světová obchodní organizace podporuje mimo jiné uzavírání regionálních obchodních dohod. Každá regionální obchodní dohoda musí být oznámena Světové obchodní organizaci. Počet regionálních obchodních dohod roste. Smluvní strany mají dále povinnost podávat dvakrát ročně hlášení o uzavřených regionálních obchodních dohodách sekretariátu Světové obchodní organizace. Ke dni 15. ledna 2012 bylo podáno 511 oznámení o uzavření regionální obchodní dohody, z toho 319 dohod je v platnosti. Informace o oznámených regionálních obchodních dohodách jsou k dispozici v Databázi Světové obchodní organizace o regionálních obchodních dohodách.¹⁸

6. Region z hlediska ochrany průmyslového vlastnictví

V této části budou uvedeny vybrané mezinárodní smlouvy týkající se regionálních systémů právní ochrany průmyslového vlastnictví.

6.1 Smlouva o patentové spolupráci

Smlouva o patentové spolupráci, označovaná též zkratkou PCT podle anglického názvu Patent Cooperation Treaty, je multilaterální smlouvou uzavřenou dne 19. června 1970 ve Washingtonu v USA, která nabyla účinnosti v roce 1978.

Smlouva o patentové spolupráci je spravována Mezinárodním úřadem Světové organizace duševního vlastnictví, označované též zkratkou WIPO podle anglického názvu World Intellectual Property Organization. Sídlo Mezinárodního úřadu WIPO je v Ženevě. Světová organizace duševního vlastnictví je nejvýznamnější mezinárodní organizací v oblasti ochrany duševního vlastnictví. Dnes je jedním ze specializovaných orgánů Organizace spojených národů. Velmi významná pro obor ochrany duševního vlastnictví a průmyslového vlastnictví je skutečnost, že Úmluva o založení Světové organizace duševního vlastnictví definuje pojem duševního vlastnictví, a to výčtem práv, např. práv k literárním, uměleckým a vědeckým dílům a práv k vynálezům ze všech oblastí lidské činnosti.

Pro účely tohoto článku je důležité, že Smlouva o patentové spolupráci uvádí v **článku 2 Vymezení pojmů** následující definici:

(iv) pojmem „regionální patent“ se rozumí patent udělený národním nebo mezivládním orgánem oprávněným udělovat patenty s účinky ve **více než jednom státě**.¹⁹

18 *Informační systém o regionálních obchodních dohodách Světové obchodní organizace.* Dostupné z <http://rtais.wto.org/UI/PublicMaintainRTAHome.aspx> dne 14. května 2012.

19 Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 296/1991 Sb., o Smlouvě o patentové spolupráci a o Prováděcím předpisu k ní.

Smlouva o patentové spolupráci v článku 45 Smlouvy o regionálním patentu předpokládá smlouvy o regionálním patentu, které dávají právo podávat přihlášky směřující k udělení regionálního patentu.

Často uváděnými regionálními smlouvami o patentové ochraně vynálezů jsou:²⁰

1. Úmluva o udělování evropských patentů, označovaná též jako Evropská patentová úmluva, na jejímž základě byla vytvořena Evropská patentová organizace a Evropský patentový úřad se sídlem v Mnichově, označovaný zkratkou EPÚ;
2. Eurasijská patentová úmluva, na jejímž základě byla zřízena Eurasijská patentová organizace a Eurasijský patentový úřad se sídlem v Moskvě, označovaný zkratkou EAPÚ;
3. Dohoda o vytvoření Africké regionální organizace duševního vlastnictví se sídlem v Harare v Zimbabwe, označované zkratkou ARIPO;
4. Dohoda o zřízení Africké organizace duševního vlastnictví se sídlem v Yaoundé v Kamerunu, označované zkratkou OAPI;
5. Smlouva o založení Rady pro spolupráci arabských států Golfského zálivu se sídlem v Rijádu v Saudské Arábii, označované zkratkou GCC podle anglického označení Golf Cooperation Council.

V odborné literatuře českých autorů je také uváděna regionální cesta přihlašování vynálezů k patentové ochraně. Jakl uvádí: „Vynálezy do zahraničí je možno přihlásit buď přímo do jednotlivých států, v nichž řízení probíhá podobně jako u nás, nebo cestou regionální – cestou tzv. evropského patentu, nebo cestou mezinárodní – podáním mezinárodní patentové přihlášky na základě Smlouvy o patentové spolupráci – PCT (Patent Cooperation Treaty).“²¹

V jiných případech jsou jako regionální označovány systémy ochrany vynálezů, např.: „Český podnikatel nejčastěji využije k získání právní ochrany vynálezů evropského regionálního systému vytvořeného na základě Úmluvy o udělování evropských patentů.“²²

6.2 Úmluva o udělování evropských patentů

Úmluva o udělování evropských patentů je zvláštní dohodou na ochranu průmyslového vlastnictví ve smyslu článku 19 Pařížské úmluvy na ochranu průmyslového vlastnictví ze dne 20. března 1883, označované též jako Pařížská unijní úmluva, a současně smlouvou o regionálním patentu ve smyslu článku 45 Smlouvy o patentové spolupráci.

20 BABICKÝ, Stanislav. *Kurz průmyslověprávní ochrany*. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem. 2011. 36 s. ISBN 978-80-7414-397-7. Str. 15 a násl.

21 JAKL, Ladislav. *Právní ochrana průmyslového a jiného duševního vlastnictví: Repetitorium*. Třetí přepracované vydání. Praha: Metropolitní univerzita Praha, 2011. 166 s. ISBN 978-80-86855-63-9. Str. 61.

22 JAKL, Ladislav (ed.). *Právní ochrana duševního vlastnictví při podnikání: Soubor vědeckovýzkumných statí*. První vydání. Praha: Metropolitní univerzita Praha, 2011. 221 s. ISBN 978-80-86855-71-4. Str. 11.

Článek 19 Pařížské unijní úmluvy zní:²³

Unijní země si navzájem vyhrazují právo sjednávat odděleně mezi sebou zvláštní dohody na ochranu průmyslového vlastnictví, pokud takové dohody neodporují ustanovením této Úmluvy.

Evropská patentová organizace, která byla vytvořena Úmluvou o udělování evropských patentů, je mezinárodní regionální organizací, jejímž úkolem je udělování evropských patentů na podkladě tzv. evropského patentového práva, společného pro smluvní státy.²⁴

S účinností od 1. října 2011 má Evropská patentová organizace následujících 38 členských států: Albánie, Belgie, Bulharsko, Bývalá republika Jugoslávie – Makedonie, Česká republika, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Irsko, Island, Itálie, Chorvatsko, Kypr, Lichtenštejnsko, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Malta, Monako, Německo, Nizozemsko, Norsko, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Rumunsko, Řecko, San Marino, Slovensko, Slovinsko, Srbsko, Španělsko, Švédsko, Švýcarsko, Turecko a Velká Británie.

Na území dvou dalších, nečlenských států mohou nastat účinky evropského patentu na základě tzv. „rozšíření“. Těmito státy jsou Bosna a Hercegovina a Černá Hora. Ochranu vynálezu formou Evropského patentu uděleného podle Úmluvy o udělování evropských patentů tedy lze získat až ve 40 státech Evropy.²⁵

6.3 Eurasijská patentová dohoda

„Pokud podnikatelovy obchodní zájmy směřují do zemí bývalého Sovětského svazu, je možno pro některé jeho bývalé republiky využít evroasijského regionálního patentového systému, tzv. evroasijského patentu. Patří mezi ně Arménie, Ázerbájdžán, Bělorusko, Kazachstán, Kyrgyzstán, Moldavsko, Ruská federace, Tádžikistán a Turkmenistán.“²⁶

Eurasijský patentový úřad plní funkci regionálního patentového úřadu v souladu s Eurasijskou patentovou dohodou. Tato dohoda ze dne 17. února 1994 vstoupila v platnost dne 12. srpna 1995. Eurasijská patentová dohoda umožňuje získat regionální patent s účinky ve všech zemích eurasijského patentového systému.²⁷ Podle článku 20 Eurasijské patentové dohody může Eurasijský patentový úřad v rámci systému vytvořeného Úmluvou o udělování evropských patentů plnit funkce úřadu přijímacího, určeného i zvoleného. Právě prostřednictvím systému vytvořeného Úmluvou o udělování evropských patentů lze dosáhnout regionální patentové ochrany ve všech nebo jen některých členských státech Eurasijské

23 Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 64/1975 Sb., o Pařížské úmluvě na ochranu průmyslového vlastnictví ze dne 20. března 1883, revidovaná v Bruselu dne 14. prosince 1900, ve Washingtonu dne 2. června 1911, v Haagu dne 6. listopadu 1925, v Londýně dne 2. června 1934, v Lisabonu dne 31. října 1958 a ve Stockholmu dne 14. července 1967, ve znění pozdějších předpisů.

24 JENERÁL, Emil. *Mezinárodní úmluvy v patentovém právu*. 3. doplněné vydání. Praha: Úřad průmyslového vlastnictví, 2009. 190 s. ISBN 978-80-7282-083-2. Str. 72.

25 *Member states of the European Patent Organisation*. Dostupné z <http://www.epo.org/about-us/organisation/member-states.html> dne 3. dubna 2012.

26 JAKL, Ladislav (ed.). *Právní ochrana duševního vlastnictví při podnikání: Soubor vědeckovýzkumných statí*. První vydání. Praha: Metropolitní univerzita Praha, 2011. 221 s. ISBN 978-80-86855-71-4. Str. 12.

27 JENERÁL, Emil. *Mezinárodní úmluvy v patentovém právu*. 3. doplněné vydání. Praha: Úřad průmyslového vlastnictví, 2009. 190 s. ISBN 978-80-7282-083-2. Str. 149.

patentové dohody.²⁸ Také Eurasijská patentová dohoda je zvláštní dohodou ve smyslu článku 19 Pařížské unijní úmluvy a současně smlouvou o regionálním patentu ve smyslu článku 45 Smlouvy o patentové spolupráci.

6.4 Africké regionální organizace duševního vlastnictví

„Pro řadu afrických států je možno využít dvou tam zavedených regionálních institucí. Mezi významná regionální pracoviště na africkém kontinentě patří Africká organizace duševního vlastnictví OAPI (Organisation Africaine de la Propriété Intellectuelle – African Intellectual Property Organization), která zajišťuje od roku 1962 činnost pro francouzsky mluvící země, a Africká regionální organizace průmyslového vlastnictví ARIPO (African Regional Industrial Property Organization), která zajišťuje činnosti v oblasti průmyslového vlastnictví od roku 1976, původně jen pro anglicky mluvící země, později i pro jiné africké země.“²⁹

Současný název organizace označované zkratkou ARIPO je African Regional **Intellectual Property Organization**,³⁰ tedy Africká regionální organizace **duševního** vlastnictví.

Členskými státy Africké regionální organizace duševního vlastnictví jsou: Botswana, Gambie, Ghana, Keňa, Lesotho, Libérie, Malawi, Mozambik, Namibie, Rwanda, Sierra Leone, Somálsko, Súdán, Svazijsko, Tanzanie, Uganda, Zambie a Zimbabwe; tedy ke dni 24. září 2011 celkem 18 členských států.³¹ Všechny členské státy Africké regionální organizace duševního vlastnictví jsou zároveň členskými státy Smlouvy o patentové spolupráci.

Členskými státy Africké organizace duševního vlastnictví ke dni 3. dubna 2012 jsou: Benin, Burkina Faso, Kamerun, Středoafrická republika, Kongo (Brazzaville), Pobřeží slonoviny, Gabon, Guinea, Guinea-Bissau, Rovníková Guinea, Mali, Mauritánie, Niger, Senegal, Čad a Togo; tedy celkem 16 států.³²

6.5 Rada pro spolupráci arabských států Golfského zálivu

Rada pro spolupráci arabských států golfského zálivu byla založena smlouvou podepsanou dne 25. května 1981 v Abu Dhabi ve Spojených arabských emirátech. Používá se pro ni zkratka GCC podle neoficiálního anglického označení Golf Cooperation Council, přičemž přesný název v angličtině zní Cooperation Council for the Arab States of the Gulf. Tato smlouva umožnila vznik společného Patentového nařízení GCC (Patent Regulation) a Patentového úřadu GCC dne 21. září 1992 jako regionálního patentového úřadu, který začal přijímat patentové přihlášky dne 3. října 1998. Členskými státy Rady pro spolupráci arabských států Golfského zálivu jsou Spojené arabské emiráty, Bahrajn, Kuvajt, Katar, Omán a Saúdská Arábie.

28 JENERÁL, Emil. *Mezinárodní úmluvy v patentovém právu*. 3. doplněné vydání. Praha: Úřad průmyslového vlastnictví, 2009. 190 s. ISBN 978-80-7282-083-2. Str. 174.

29 JAKL, Ladislav (ed.). *Právní ochrana duševního vlastnictví při podnikání: Soubor vědeckovýzkumných statí*. První vydání. Praha: Metropolitní univerzita Praha, 2011. 221 s. ISBN 978-80-86855-71-4. Str. 13.

30 *African Regional Intellectual Property Organization*. Dostupné z <http://www.aripo.org/> dne 1. dubna 2012.

31 *African Regional Intellectual Property Organization. Member states*. Dostupné z http://www.aripo.org/index.php?option=com_content&view=section&id=11&Itemid=74 dne 4. dubna 2012.

32 *Organisation Africaine de la Propriété Intellectuelle*. Dostupné z <http://www.oapi.int/index.php/en/aipo/etats-membres> dne 3. dubna 2012.

Závěr

Jedním z hlavních principů ochrany průmyslového vlastnictví je její teritoriální rozsah. V oboru mezinárodní a regionální ochrana průmyslového vlastnictví se používá pojmu region zejména v souvislosti s průmyslověprávní ochranou na území přesahujícím národní teritoriální stát. Cílem článku bylo zjistit, zda je tento způsob užívání pojmu region v souladu s jeho užíváním v jiných oborech společenských věd.

Pojem region byl v článku studován z několika hledisek. Nejprve byl tento pojem prozkoumán z pohledu teorie mezinárodních vztahů a zejména v regionalistice.

Velmi významný je přístup k užívání pojmu region v Organizaci spojených národů. Tato mezinárodní organizace zavedla regiony pro účely rozhodování o obsazování významných pracovních míst ve svých orgánech. Z tohoto důvodu byly členské státy Organizace spojených národů rozděleny do pěti skupin, které nejsou pevně stanovené, neměnné, ale přizpůsobují se vývoji ve světě, zejména zániku starých a vzniku nových členských států.

Pro srovnání s teorií a praxí uvedených společenských věd a mezinárodních organizací byly následně zkoumány klíčové mezinárodní smlouvy, kterými se řídí regionální systémy právní ochrany průmyslového vlastnictví.

Úmluva o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví sice definuje pojem duševní vlastnictví, ale nikoliv pojem region. Tento pojem je nepřímo definován ve Smlouvě o patentové spolupráci, a to prostřednictvím pojmu „regionální patent“. Tímto pojmem se pro účely Smlouvy o patentové spolupráci rozumí patent udělený národním nebo mezivládním orgánem oprávněným udělovat patenty s účinky ve **více než jednom státě**. Od této definice se odvíjí užívání pojmu region pro území větší než jeden stát v celém oboru ochrany průmyslového vlastnictví.

Klíčové závěry lze shrnout do následujících bodů:

1. Regionalistika a teorie mezinárodních vztahů užívají pojem region zejména pro územní útvary menší než je národní teritoriální stát, nikoliv však větší;
2. v oboru mezinárodní a regionální ochrany průmyslového vlastnictví se pojem region užívá pro útvary větší než je národní teritoriální stát. Obvykle se za region považuje území více teritoriálních státních jednotek, které se na základě mezinárodní smlouvy zabývají společnou ochranou duševního vlastnictví.
3. Organizace spojených národů jako nejvýznamnější mezinárodní organizace má jinou optiku nazírání regionů než obor mezinárodní a regionální ochrany průmyslového vlastnictví.

Resumé

Cílem článku je prozkoumat pojem region z hlediska jeho užívání v oboru mezinárodní a regionální ochrany průmyslového vlastnictví a v dalších oborech společenských věd. Bylo zjištěno, že zejména regionalistika a další společenskovědní obory užívají pojem region pro označení územních útvarů menších než je teritoriální stát, zatímco v oboru ochrany průmyslového vlastnictví se pojem region užívá pro útvary větší než národní teritoriální stát. V ochraně průmyslového vlastnictví se za region považuje území více teritoriálních státních jednotek, které se na základě mezinárodní smlouvy zabývají společnou ochranou duševního vlastnictví. Dále bylo zjištěno, že Organizace spojených národů má zcela jinou optiku nazírání regionů než obor ochrany průmyslového vlastnictví.

Resume

This article aims to explore the concept of region in terms of its use in international and regional industrial property protection, and other fields of social sciences. It was found that especially regionalistics and other social sciences use the term region to describe territorial units smaller than the territorial state, whereas the concept of region is used in the industrial property protection for units greater than the national territorial state. Industrial property protection considers a region as more than one state, which are, based on international treaties, dealing with common intellectual property protection. It was also found that the United Nations has a different perception of regions than is usual in the field of industrial property protection.

Použitá literatura a elektronické zdroje

- African Regional Intellectual Property Organization*. Dostupné z <http://www.aripo.org/> dne 1. dubna 2012.
- African Regional Intellectual Property Organization: Member states*. Dostupné z http://www.aripo.org/index.php?option=com_content&view=section&id=11&Itemid=74 dne 4. dubna 2012.
- BABICKÝ, Stanislav. *Kurz průmyslověprávní ochrany*. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem, 2011. 36 s. ISBN 978-80-7414-397-7.
- BOLDT, Frank. *Cheb město evropských dějin. Esej o česko-německé koexistenci*. 1. vydání. Praha a Litomyšl: Vydalo nakladatelství Ladislav Horáček – Paseka, 2010. 308 s. ISBN 978-80-7432-059-0.
- Composition of macro geographical (continental) regions, geographical sub-regions, and selected economic and other groupings*. Statistická divize Organizace spojených národů. Dostupné z <http://unstats.un.org/unsd/methods/m49/m49regin.htm> dne 12. května 2012.
- Informační systém o regionálních obchodních dohodách Světové obchodní organizace*. Dostupné z <http://rtais.wto.org/UI/PublicMaintainRTAHome.aspx> dne 14. května 2012.
- JAKL, Ladislav. *Právní ochrana duševního vlastnictví*. První vydání. Praha: Metropolitní univerzita Praha, 2011. 261 s. ISBN 978-80-863855-78-3.
- JAKL, Ladislav (ed.). *Právní ochrana duševního vlastnictví při podnikání: Soubor vědeckovýzkumných statí*. První vydání. Praha: Metropolitní univerzita Praha, 2011. 221 s. ISBN 978-80-86855-71-4.
- JAKL, Ladislav. *Právní ochrana průmyslového a jiného duševního vlastnictví: Repetitorium*. Třetí přepracované vydání. Praha: Metropolitní univerzita Praha, 2011. 166 s. ISBN 978-80-86855-63-9.
- JENERÁL, Emil. *Mezinárodní úmluvy v patentovém právu*. 3. doplněné vydání. Praha: Úřad průmyslového vlastnictví, 2009. 190 s. ISBN 978-80-7282-083-2.
- KOLEKTIV AUTORŮ. *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. 5. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. 455 s. ISBN 978-80-7380-086-4.
- Malá československá encyklopedie: V. svazek Pom – S*. Vydání 1. Praha: ACADEMIA, nakladatelství Československé akademie věd. Encyklopedický institut Československé akademie věd. 1987. 1008 s. 02/76-0604-21-056-87.
- Member states of the European Patent Organisation*. Dostupné z <http://www.epo.org/about-us/organisation/member-states.html> dne 3. dubna 2012.
- Organisation Africaine de la Propriété Intellectuelle*. Dostupné z <http://www.oapi.int/index.php/en/aipo/etats-membres> dne 3. dubna 2012.
- Ottův slovník naučný: Illustrovaná encyklopædie obecných vědomostí: Dvacátý prvý díl: R (Ř) – Rozkoš: S 25 vyobrazeními a 156 přílohami v textu*. Praha: Vydavatel a nakladatel J. Otto v Praze. 1904. 1072 s.
- Regionální strategický dokument Andské společenství 2007 – 2013 č. E/2007/678*. Dostupné z http://europa.eu/legislation_summaries/external_relations/relations_with_third_countries/latin_america/r17022_cs.htm dne 14. května 2012.
- Regionální strategický dokument pro Mercosur 2007 – 2013 č. E/2007/1640*. Dostupné z http://europa.eu/legislation_summaries/external_relations/relations_with_third_countries/latin_america/r15013_cs.htm dne 14. května 2012.

Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 296/1991 Sb., o Smlouvě o patentové spolupráci a o Prováděcím předpisu k ní, ve znění pozdějších předpisů.

United Nations Regional Groups. Dostupné z http://en.wikipedia.org/wiki/United_Nations_Regional_Groups dne 12. května 2012.

Všeobecná encyklopedie v osmi svazcích: 6 p/r. Vydání 1. Praha: DIDEROT. 1999. 482 s. ISBN 80-902555-2-3 (soubor), ISBN 80-902555-8-2 (6. svazek).

Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 64/1975 Sb., o Pařížské úmluvě na ochranu průmyslového vlastnictví ze dne 20. března 1883, revidované v Bruselu dne 14. prosince 1900, ve Washingtonu dne 2. června 1911, v Haagu dne 6. listopadu 1925, v Londýně dne 2. června 1934, v Lisabonu dne 31. října 1958 a ve Stockholmu dne 14. července 1967, ve znění pozdějších předpisů.

Vývoj Euroregia Egrensis. Dostupné z <http://euroregio-egrensis.org/cz/o-sdruzeni/historie/page/vyvoj/> dne 8. prosince 2011.